

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

**KADIN-ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
(KOCAELİ ÇALIŞTAYI)**

TUTANAK DERGİSİ

19 Nisan 2013 Cuma

** 19.04.2013 tarihli Komisyon toplantısında Stenograf bulunmadığından, CD'den deşifre olup, bazı konuşmacıların isim ve/veya soy isimleri tespit edilememiş olduğundan, bu katılımcılara fihristte "Konuşmacı" adı altında yer verilmiştir.*

**KADIN-ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
(KOCAELİ ÇALIŞTAYI)**

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

19 Nisan 2013 Cuma

---0---

K O N U

Sayfa

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Çalıştayı (Kocaeli)

1:42

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:42
Sunucu	1, 2, 5, 6, 7, 10:11, 13:14, 41:42
Alev DEDEĞİL (İstanbul)	1:2
Aşkın ASAN (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı)	2:5
Konuşmacılar	6:7, 14:16, 17:18, 24:32, 32:33, 35
Prof. Dr. Kamil TÜĞEN	7:10
Pınar ÖZEL (Kalkınma Bakanlığı Uzmanı)	11:13
Prof. Dr. Münevver TEKCAN	16:17
Dr. Seval SANİSOĞLU	17
Mustafa ŞAHİN (Yasama Uzmanı)	18:20
Nurgül AKSOY (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Uzmanı)	20:24
Ebru ÖZBEN	32
Dr. Duygu DALGIÇ UYAR	33:35, 42
Nermin GÜRİSOY (Nevşehir İli Temsilcisi)	35:38
Yrd. Doç. Dr. Burcu YAKUT ÇAKAR	38:41
Azize Sibel GÖNÜL (Kadın-Erkek Fırsat EŞİtliği Komisyonu Başkanı) (Kocaeli)	42

Açılma Saati: 09.00

Kapanma Saati: 15.38

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
KOCAELİ ÇALIŞTAYI

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 09.00

_____0_____

SUNUCU – Sayın Komisyon Başkanım, sayın milletvekillerim, değerli katılımcılar; Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat EŐİtliliĐi Komisyonu tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Çalıştayı'na hoş geldiniz.

Sizleri Ulu Önder Atatürk ve aziz Őhitlerimiz için bir dakikalık saygı duruşuna ve ardından İstiklal MarŐı'na davet ediyorum.

(İstiklal MarŐı)

SUNUCU – Değerli konuklar, konuşmalarını yapmak üzere, İstanbul Milletvekili, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Alt Komisyonu Başkanı Sayın Alev Dedegil'i kürsüye arz ederim. (Alkışlar)

ALEV DEDEGİL (İstanbul) – Sayın Vali Yardımcım, çok Değerli Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcımız, Kadın Erkek Fırsat EŐİtliliĐi Komisyonunun çok Değerli Başkanı, milletvekilllerimiz, çok Değerli Rektörümüz Hocamız, Kocaeli Büyükşehir Belediye Genel Sekreterimiz, çok kıymetli bürokratlarımız, sivil toplum kuruluşlarının saygıdeğer temsilcileri, basın mensubu arkadaşlarımız, hanımefendiler, beyefendiler; bugün burada Kocaeli Valiliğimizin ev sahipliğinde bir araya geldik. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat EŐİtliliĐi Komisyonu tarafından düzenlenen toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konulu çalıştay için birlikteyiz.

Değerli katılımcılar, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Fırsat EŐİtliliĐi Komisyonu olarak kurulduğumuz günden bugüne kadar kadın haklarının korunması, ayrımcılıkla mücadele, eşİtliğin sağlanması konularında ve kadının her alanda var olması ve görünür olması konularında çok önemli çalışmalar yaptık. Komisyonumuz bugüne kadar kadın haklarını ve cinsiyet eşİtliğini ilgilendiren her konuda zaman zaman alt komisyonlar kurarak, zaman zaman ulusal ya da uluslararası projelerde partner olarak, paydaŐ olarak bu çalışmalarını gerçekleştirdi ve çok ciddi mesafeler kaydetti. İçinde bulunduğumuz yasama yılının başında biz Komisyon olarak bir değerlendirme yaptık ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunun ülkemizde yeterince tartışılmadığını, incelenmediğini, çalışmadığını gördük ve bu alanda bir çalışma yapılmasını gerekli gördük. Bütçenin yapım ve harcama sürecine cinsiyet eŐİtliliĐi perspektifinin dâhil edilmesinin, cinsiyet eşİtliğinin kamu harcamalarında ve kamusal hizmetlerde yer alması konularının Parlamento çatısı altında çalışılmamış olmasının açıkçası bir eksiklik olacağını düşündük.

Buradan hareketle Kadın Erkek Fırsat EŐİtliliĐi Komisyonu olarak kurulacak bir alt komisyonla bütçe sürecine eşİtlik perspektifinden bakmaya ve kamu harcamalarında ve hizmetlerinde eşİtsizlik yaratan alanlarda çalışmaya karar verdik. Planlanan bu çalışmayla hem merkezî hem de yerel yönetimlerin eşİtliğe bakışlarını bütçelerine nasıl yansıtabileceklerini ve buna dair önerilerini dinlemeyi ve bu önerileri de bu konunun bütün taraflarıyla paylaşmayı amaçladık. Çünkü toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin ve tabii dolayısıyla eşİtlik perspektifini hükümetlerin en önemli politika aracı olan bütçelerine dâhil etmelerinin toplumsal cinsiyet açısından ve bu eşİtsizliklerin ortadan kaldırılması açısından ne anlama geldiğini hepimiz gayet iyi biliyorduk. Buradan hareketle Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Alt Komisyonunu kurduk ve bugüne kadar 15 toplantı düzenledik. Bu alanda çalışan akademisyenlerimiz, kamu kurum ve kuruluşlarının bütçeleme ve eşİtlik alanında çalışan çok değerli bürokratları, uzmanları ve yerel yönetimlerimizin konuya ilişkin birimlerinin temsilcileriyle bu toplantılarda bir araya geldik. Sivil toplum kuruluşlarını dinledik. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kavramının ortaya çıkışını, dünyadaki farklı modellerini, uygulamalarını ve ülkemizdeki bu alandaki gelişmeleri birlikte inceledik. Süreç devam ederken alt komisyon olarak çalışmamızı tamamlamadan ve raporumuzu yayınlayıp bütün taraflarla paylaşmadan önce konunun taraflarıyla daha genişletilmiş bir toplantıda, bir çalıştayda bir araya gelmenin çok yararlı olacağını düşündük. İşte, tam da bu nedenle bugün burada Komisyon çalışmamızın farklı bir aşamasında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi bir kez de bu toplantının siz çok değerli katılımcılarıyla çalışacağız ve alt komisyonunda yaptığımız toplantıların ve çalışmaların sonuçlarını da burada sizlerle paylaşma imkânı bulacağız.

Saygıdeğer katılımcılar, evet, sözlerimin sonunda tüm bu çalışmalarda hakkı ve emeği geçen uzmanlarımızı, çok değerli bürokratlarımızı ve Komisyonumuzun değerli çalışanlarını anmadan geçmek haksızlık olur. Bu nedenle ben kendilerine çok disiplinli çalışmaları, çok değerli katkıları için huzurlarınızda teşekkür ediyorum ve tabii, toplantılarımıza katılarak çalışmalarımıza önemli katkı sağlayan alt komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarıma, saygıdeğer akademisyenlerimize, hocalarımıza, kamu kurum ve kuruluşlarının değerli bürokratlarına ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerine ayrıca teşekkürü borç biliyorum. Bizlere bu imkânı hazırlayan başta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Cemil Çiçek Beyefendi olmak üzere, Kocaeli Valimiz Sayın Ercan Topaca Beyefendi'ye, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanım Sayın Azize Sibel Gönül Hanımefendi'ye teşekkürlerimi arz ediyorum. Tabii, konuya ilgi gösterip davetimizi kabul eden, bugün burada bizlerle bilgi ve tecrübelerini paylaşacak olan tüm konuşmacı ve katılımcılara teşekkür ediyorum.

Çalıştayımıza hoş geldiniz diyorum.

Sizleri saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Sayın Dedegil'e teşekkür ediyoruz.

Açılış konuşmalarını yapmak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Sayın Aşkın Asan'ı kürsüye arz ederim. (Alkışlar)

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI BAKAN YARDIMCISI AŞKIN ASAN – Değerli Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyon Başkanım, sayın milletvekillerim, Sayın Vali Yardımcım, Büyükşehir Sekreterimiz, İl Müdürümüz, değerli katılımcılar, değerli akademisyenler; Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından organize edilen Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Çalıştay'ında bu kadar seçkin bir topluluğa hitap etmekten dolayı duyduğum memnuniyeti öncelikle ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

Vatandaş merkezli alan, toplumsal ihtiyaçlara ve ihtiyaçların sahibi olan kesimlere duyarlı olan, kamusal hizmet sunan devletler bir yandan kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasını sağlayarak ekonomik alanda önemli bir sorunu çözerken diğer yandan da toplumun İnsani Gelişmişlik Endeksi'ni yükselterek sosyal, siyasi ve kültürel kalkınmayı gerçekleştirmiş bir topluma yani bir diğer deyişle refah toplumuna giden yolda önemli bir gerekliliği de yerine getirmiş olmaktadır.

Bildiğiniz gibi bütçeler kamu hizmetlerinin ifa edilmesini ve bununla birlikte kamu gelirlerinin toplanabilmesine izin veren, devletin öncelikleri ile politik isteklerin izlenebilmesini sağlayan en önemli belgeler olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla bütçe üzerinde yalnızca mali ve ekonomik politikaları değil aynı zamanda sosyal ve kültürel amaçlara yönelmiş politika ve programları da görebilmek mümkündür. Ekonomik ve siyasi olarak en etkin araçlar olan bütçeler ile vatandaş odaklı kamu yönetimi anlayışının kesiştiği nokta daha verimli bir ekonomi oluşturmak, daha eşit bir toplum oluşturmak, toplum yaratmak, siyasi açıdan daha etkili politikalar belirlemek, hesap verilebilirliği ve şeffaflığı sağlamak, yine bunun yanında toplumu bilgilendirmek ve bu suretle karar alma süreçlerine katılımı artırmak, siyasi sorumluluğun dağıtımında etkinliği elde etmek, dezavantajlı grupların sosyoekonomik ihtiyaçlarına gerçekçi cevap verebilecek bir kamusal hizmet mekanizmasını tesis etmek için amaçları arka planında barındıran toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışıdır. Bu sebeple bütçelerin toplumsal ihtiyaçlara duyarlı yönlerinin değerlendirilebilmesi, sosyal ve ekonomik yapıyı bu ihtiyaçlar doğrultusunda belirleyebilmek ve geleceğe yönelik kararların toplumsal ihtiyaçlara duyarlı olarak alınabilmesini sağlamak açısından çok büyük bir önem arz etmektedir.

Şimdi, cinsiyete duyarlı, eşitliğe duyarlı bütçeleme 1980'li yıllarda aslında gündeme gelen, üzerinde çalışılan bir kavram. Günümüzde birçok ülkede çok farklı usullerle de kullanılmakta. Bu bir bütçeleme tekniğidir. Bu tekniğin demin de bahsettiğim gibi temel mantığı devletin mali araçlarını ve özellikle bütçesini kullanarak toplumda kadının daha fazla söz sahibi olmasını ve fırsatlara daha fazla erişebilmesini ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesini teşvik etmektedir. Günümüzde birçok ülkede tartışılan bir bütçeleme anlayışı olan cinsiyete duyarlı bütçeleme kamusal kaynakların cinsiyetler arası eşit kullanımını garanti altına alan bir yaklaşımdır. Bu tür bir bütçeleme ülkedeki bütçe süreçlerinin planlamadan başlayarak hedeflerin ortaya konulması, bu hedeflere yönelik kaynakların tahsisi ve hedeflere ne kadar ulaşıldığının değerlendirilmesi aşamalarından herhangi birinde kullanılabilir. Bu bütçeleme aynı zamanda toplam kamusal kaynakların ne kadarının kadınlara yönelik kullanıldığının analizi açısından da çok önemli bir araçtır.

Cinsiyete duyarlı bütçelemenin başarıyla uygulanabilmesi için birçok aşamanın da gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu aşamalar; kadının ve erkeğin öncelikle toplumdaki konumunu tanımlamak, toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların ne derece uyarlandığının, uygulandığının analizini gerçekleştirmek, yine, toplumsal cinsiyete duyarlı politikalarının etkin bir biçimde uygulanabilmesi için gerekli olan miktarda acaba bütçe ayrılıyor mu, ayrılmıyor mu, bunun analizini yapmak, harcamalar acaba

planlandığı gibi mi yapılıyor, uygulanan politika, yapılan harcamaların toplumsal cinsiyet eşitliğine katkı sağlayıp sağlamadığının da en sonunda tespit edilmesi ve analiz edilmesi gerekir. Yani ayrılan kaynaklar kadınlar ve erkekler arasında ne tür etkiye sahiptir bu iki grubun da tüm imkânlardan, fırsatlardan eşit derecede faydalanabilmesi için, gelişmelerinin eşit düzeyde olabilmeleri açısından.

Cinsiyete duyarlı bütçeleme ile biz aslında bazı sorulara da cevap arıyoruz. Mesela, çeşitli kadın ve erkek grupları itibarıyla harcama ve gelirler ne şekilde dağılmaktadır? Kadın ve erkekler için toplam harcama ve gelirlerin etkisi nedir? Mevcut politika, cinsiyetleri ne şekilde etkilemektedir? Tüm bu soruların cevaplarını da biz çok etkin cinsiyete dayalı bütçeleme yaptığımız zaman çok kolaylıkla analiz edip alabiliriz.

Yani buradan ne anlıyoruz? Şunu anlıyoruz: Cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımı sadece bir kadın bütçesi ya da kadınlar için ayrı bir bütçe anlamını taşımamaktadır. Kadın ve erkeklerden oluşan gruplar üzerindeki etkisini tespit edebilmek için devlet bütçesinin bir tekniğidir. Yani kısaca, cinsiyete duyarlı bir bütçe devletin cinsiyete ilgili vaatleri olarak onları bütçesel vaatlere de aslında çevirme işlemidir.

Değerli katılımcılar, günümüzde -demin de bahsettiğim gibi- 40'tan fazla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkenin devlet bütçelerinde cinsiyete göre ödeneklerin nasıl dağıtılacağına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Uygulamada cinsiyete duyarlı bütçeleme yönelik girişimler en geniş açıdan devlet bütçesinden başlayarak en dar açıdan belirli projelerin değerlendirilmesine kadar uygulama alanı bulabilmektedirler. Ancak bir ülkenin bu bütçeyi hangi açılardan ele alacağı devletin cinsiyete duyarlı bütçelemeyle ilgili, ona ait, ona ilişkin taahhütlerine yeterli kaynak... Tabii yine en önemlisi yeterli uzman personele de bağlıdır. Öte yandan, cinsiyet bazında ayrıştırılmış istatistiklere çok önem ve ihtiyaç vardır. Göstergelerde bu istatistiklere ulaşabilmek, anahtar araçlara ulaşım eğer kısıtlı ise o zaman da bu, bütçenin uygulamasında önemli engel oluşturmaktadır.

Dünyada kadın ve kız çocuklarından başlayarak toplumda dezavantajlı konumdaki bu kesimlerin maruz kaldığı fırsat eşitsizliğini giderme araçları... Biz ne demiştik? 1980'lerde başladı asıl çalışmalar ama yoğunlukla 1990 yıllarında bu çalışmaların yoğunlaştığını da görmekteyiz. Bu çerçevede, kamu kaynaklarının harcanmasında toplumsal cinsiyete duyarlılık IMF dâhil bütün uluslararası kuruluşların hepsinin gündemine girmiştir. Avrupa Birliği'nin 1997 Lüksemburg Zirvesi'yle başlayan süreçte, kadın ve erkekler için eğitim, istihdam, girişimcilik gibi konularda eşit fırsat verilmesi hususunda atılan adımlar önemli adımlardandır.

Yine, bütçelerin şeffaflığı iyi bir yönetim uygulaması olarak Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı yani OECD tarafından da önerilmektedir. Şimdi, Türkiye'ye geldiğimizde Türkiye'de de yeni mali yönetim anlayışının temel prensiplerinden biri bütçenin şeffaflığının sağlanması yani bütçe şeffaf olmalıdır.

Değerli katılımcılar, günümüzde demokrasiyle yönetilen, sosyal, siyasi ve kültürel yaşamları şekillendiren en temel ilkenin eşitlik ilkesi olduğunu hepimiz biliyoruz. Ülke vatandaşlarının her alanda birbiriyle eşit olduğu, eşit koşullar altında herkese eşit muamele gösterildiği bir düzenin hâkim olması yine biliyoruz ki demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biridir. Eşitsizliklerle mücadele edilmesi hiçbir şekilde bir kadın meselesi değildir. Hangi meseledir? Demokrasi meselesidir. Bu çok önemli ve bunun altının çizilmesi gerekir.

1980 yılında yürürlüğe giren "CEDAW" dediğimiz yani Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin temel hedefi de toplumsal yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğini sağlamak amacıyla kalıplaşmış kadın-erkek rollerine dayalı ön yargıların yanı sıra, geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır.

Yine, 1980'li yılların sonuna doğru kadın-erkek eşitliğinin devlet içinde kurumsallaştırılması süreci başlamış ve 1980 yılında Devlet Planlama Teşkilatına bağlı Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü bünyesinde Kadına Yönelik Politikalar Danışma Kurulu oluşturulmuştur yani ilk hareket bu şekilde başladı. Daha sonra, şu anda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü adıyla bilinen, ki bu 1990 yılında Kadının Statüsü ve Sorunları Başkanlığıydı, bu ihdas edildi ve daha sonra birçok yapılandırılmadan da geçti tarihçesine baktığımızda. En son 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlandı.

Değerli katılımcılar, ülkemizde kamusal anlamda cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulaması henüz yürürlüğe konulmamış olmakla birlikte kesin bir başlangıç tarihi olan ciddi bir planlama da maalesef söz konusu değildir. Zaten alt komisyonun yapmış olduğu çalışmalar, dinlemiş olduğu akademisyenlerden tutun ilgili uzmanlara kadar bunlar da tutanaklarda yer almakta. Ciddi bir planlamanın olduğu da söz konusu değil.

Konuyla ilgili olarak kadın-erkek eşitliğinin sağlanması toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla işbirliği

yapmak ve koordinasyonu sağlamak misyonu ile şu anda faaliyet gösteren birim Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. Bu konuda çok önemli çalışmalar da yürütmekte. Bunlardan birkaç tanesini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle, 2008-2013 yılları arasında, bu dönemleri kapsayan Ulusal Eylem Planı oluşturulmuş ve "Hedef ve stratejiler" bölümünde Maliye Bakanlığına toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulaması için hazırlık çalışmaları başlatılması sorumluluğu verilmiştir o eylem planına. Diyor ki: "Ey Maliye Bakanlığı, hadi bakalım, şimdi siz toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme işine lütfen artık başlayıverin." şeklinde bir sorumluluğu veriyor. Bu hangi yıllar arasında? 2008-2013 yılları. Daha sonra yine 2008 ve 2012 yılları arasını kapsayan stratejik bir plan oluşturuluyor. Bu plana göre de toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir bütçe oluşturulmasına yönelik bir bilinç çünkü kimsenin haberi yok. Sorulduğunda da işte "Biz kadınlar için bu projeyi yaptık, şu projeyi yaptık." şeklinde bir sayma var, anlatma var, bir analiz var. Bunun anlaşılması için bir bilincin, bir eğitimin oluşması için buna yönelik hedefler de bu strateji planında yer almakta.

Yine, başka çalışmalara baktığımız zaman, özellikle "kadın-erkek eşitliği" kavramı... Bu kavrama yönelik farkındalık oluşturmak amacıyla bilgi birikimini, deneyimini toplumla paylaşmak konusunda uluslararası birçok proje yapıldı. Yani şunu söyleyebilirim ki devlet kurumlarında çalışanların birçoğu bizim bu kadın-erkek eşitliğiyle ilgili eğitim programından geçmiştir. Öğretmenlerden tutun diğer görevli olanlara kadar, işte Jandarmaya, Genelkuruma kadar, bütün eğitim programlarına ve hatta şu anda İŞKUR'un uyguladığı erkeklere ve kadınlara yönelik olmasına bakmaksızın bütün uyguladığı eğitim programlarının içine biz bu kadın-erkek eşitliği müfredatını zorunlu olarak koymaktayız. Bu alanda gerçekten çok büyük bir başarı sağladığımızı söyleyebilirim. Eğitim verilmesi... Tabii, onun etkililiğinin gözlenmesiyle ilgili de biz etki analizlerimizi yapıyoruz, onunla ilgili de inşallah sonuçları daha sonra bir zamanda sizlerle paylaşırız.

Yine, 2007 yılında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi... Tabii, burada şunu da, bu bilgiyi de sizlerle paylaşmak istiyorum. Toplumsal cinsiyet eşitliği, "gender equality" dediğimiz İngilizcesi, onun Türkçeleştirilmiş bir hâli. Ama halk arasında da çok da anlaşılmadığını sizlerle paylaşmak istiyorum çünkü biz "toplumsal cinsiyet eşitliği ile kalkınma" diye seri toplantılar dizayn etmiştik, sonra ben onun ismini değiştirmek zorunda kaldım çünkü anlamıyor halka sorduğumda "Bu nedir?" diye. Onun kafasında birtakım istihdamlar var. Yani kamu görevlilerinde yerleşmiş ama halka, tabana indiğimizde anlaşılmadığını gördük ve onun yerine hemen ismini "Kadınlar İçin İş Fırsatları..." Hemen hemen aynı anlama gelmekte. Bu şekilde de bu kavramın çok iyi anlaşılması da gerekmektedir.

Projeler... 2008 yılında toplumsal cinsiyet eşitliği kurumu taslak modeli oluşturduk. Böyle bir kurum kurmayla ilgili çalışmalara başladık. Yine, tüm bunlara bir temel teşkil edecek Ulusal Eylem Planı'nı hazırlamış ve toplumsal cinsiyet politikaları uygulamaları konusunda kurumlar arası iş birliği esaslarını belirleyecek bir iletişim stratejisi de aslında bizim Genel Müdürlüğümüz geliştirmiş durumda.

2005 yılında Avrupa Konseyinin yayımladığı bir rapor var. O rapora baktığımız zaman 12 üye ülkedeki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme politikaları değerlendiriliyor bu raporda. Kim yayınlamış bu raporu? 2005 yılında Avrupa Konseyi. Söz konusu raporda Türkiye'nin de başarılı örnekleri de bu rapora girmiş durumda. Bunlardan bir tanesi -değinilen tek örnek aslında- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nun Dünya Bankası destekli Sosyal Riski Azaltma Projesi, yani bu şartlı nakil transferi; eğitim yardımları ve sağlık yardımları. Bunlar 2005'te Avrupa Konseyinin raporuna bir örnek çalışma olarak girdi. Biliyorsunuz bu programda çocuğun okula devam etmesi ve okulda kalması karşılığında anneye yani kadınların hesabına bir miktar para, maaş verilmekte kadınlara düzenli olarak. Burada, hani kısaca şunu da söylemek isterim: Bizim, sosyal yardım programlarının -düzenli sosyal yardımların- yüzde 98'i kadınlara gitmektedir. Yine, en son uygulamaya koyduğumuz eşi vefat etmiş olan kadınlara yönelik başlatmış olduğumuz destek programı da yine bunların içerisinde sayılabilir yani yeni bir rapor yazdığında aslında, bununla ilgili bir yeni rapor çıktığında Türkiye'den de birçok örneğin buraya gireceğini göreceğiz.

Yine, ülkemizde cinsiyete duyarlı bütçelemeyle ilgili birçok adımlar atıldı. Kamu idareleri tarafından yürütülen ve toplumsal cinsiyet eşitliği hedefine ulaşmada yardımcı olan kimi hizmetler için tahsis edilen ödenekler var. Bunların bazılarında yine toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışının izlerini az da olsa görmek mümkün ama bu kavramın çok iyi bilinmediği, çok iyi kişiler tarafından bir farkındalık onlarda oluşmadığı ortada.

Yine, kadınların istihdama katılımını teşvik etmek amacıyla yürürlüğe giren bir kanunumuz var: 6111 sayılı 6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da yine, burada birtakım girişimler bulunmakta. Her yıl düzenli

olarak Dünya Ekonomik Formu tarafından biliyorsunuz bir rapor yayınlanıyor. Cinsiyet Eşitsizliği Raporu. Türkiye bu endekste 2012 verilerine baktığımızda, önceki yıla göre sıralamada 2 basamak geriledi. Gene 124'üncü sıraya yerleştiğini görmekteyiz. Bu sıralama toplum içinde var olan aslında eşitsizlikleri gidermede bazı politikaların hızlı bir şekilde ve ciddiye alınarak uygulanmasının aslında çok zorunlu olduğunu da göstermekte. Eminim ki, bundan sonraki aşamada özellikle Anayasa'nın 10'uncu maddesindeki kadın erkek eşitliği. Eğer, eşit değilse yani fırsatlara ulaşmada bir problem varsa devlet bu eşitliği sağlamakla yükümlüdür. Hatta bu yükümlülüğü sağlamak için devlet mutlaka pozitif ayrımcılık da yapar, burada eşitliğe aykırı olmaz ilkesi aslında elimizde çok güçlü bir araçtır. Bundan hareketle toplumda eğitimde olsun, işte sağlıkta olsun özellikle karar alma mekanizmalarına katılımında olsun yapacağımız çok önemli değişikliklere biz buradan temel alarak hızlı bir şekilde müdahale edebiliriz. Siz de biliyorsunuz kadın istihdamını artırmayla ilgili kadın işçi çalıştıran işverenlere teşvik, işleri sürekli ve kazanç getirici olan kadınların sigortalı olması gibi birtakım hükümler yine elimizi kolaylaştıracak, yolumuzu aydınlatacak düzenlemelerden bir tanesi.

Burada, şu en önemli şey bütçenin bunu süzecek, görececek, sonuçları değerlendirebilecek şekilde yapılması önemli. Bakın, size bir örnek vereyim: Ben bir uzmanımıza bu şartlı nakit transferi yani çocuklarını okula gönderen kadınlara biz para ödüyörüz. Her ay kadınlar para alıyor. Bankaya gidiyor, hesap cüzdanları var, adı soyadı belli. Ben dedim ki, bir siz bakalım bunlardan hangisi ilkokul, hangisi ortaokul, hangisi lise mezunu bu anneler? Onu alabilecek, süzebilecek verinin o şekilde yapılandırılmadığını söylediler bana. Düşünün elinizde bir kitle var ve o kitlenin detaylı bilgilerine hemen, hızlı bir şekilde ulaşamıyorsunuz. Hemen onu düzenleme ve her türlü bilgiyi getirebilecek şekilde yeniden yapılandırılmasını istedik bu şu anda sağlandı. Peki, bu size ne derece, sizin politikalarınızı belirlemenizde hatta en planlama aşamasında süreçte ve en önemli de değerlendirme... Aslında ben öğretim üyesiyken de öğretmen yetiştirdim on iki yıl. Biz öğretmen adaylarımıza şunu söyledik: Performansa dayalı bizim bu değerlendirme sistemimiz var -aslında o kadar benzer ki, bütün alanlara en sonda baktığımızda- en başta hedefleri koyarak bir performansa dayalı -hedef davranış deriz- mesela bir sayfayı kırk dakikada en az 5 hatayla okuyabilmelidir yani mümkün olduğunca detaylandırmak ve bu davranışın kolay bir şekilde değerlendirmesini sağlayabilecek şekilde -bütçeleme de o şekildedir- bu düzenleme yapıldığında biz politikalarımızın etkisini çok kolaylıkla gözlemleyebiliriz. Bu çok önemli, o yüzden Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanımıza, Alt Komisyon Başkanımıza, tüm üyelerine ben teşekkür ediyorum. Bu kadar önemli bir konuyu gündeme aldıkları için, bizim çalışmalarımız bazı 10 tane ilden, biz özellikle yerel yönetimlerden bu bütçeyi hazırlama aşamasında olmadan bu görüşü, bu bilinci, bu bilgiyi kazandırıcı projeler yürütmekteyiz. Sizlerin bu çalışması bizim elimizi de güçlendirecek. Bu çalışmanın ülkemiz için hayırlı sonuçlara vesile olmasını temenni ediyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

SUNUCU - Sayın Asan'a konuşması için teşekkür ediyoruz.

Konuşmalarını yapmak üzere Kocaeli Milletvekili Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı Sayın Azize Sibel Gönül'ü kürsüye arz ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyesi değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Vali Yardımcım, Sayın Rektörüm, Genel Sekreterimiz, çok kıymetli katılımcılar, akademisyenlerden katılan tüm katılımcılara öncelikle hoş geldiniz diyerek hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum. (Alkışlara)

Bugün, biz, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bütçeleme konusunda bir çalışmayı Kocaeli'nde gerçekleştireceğiz. Konuşma yapan tüm arkadaşlarım aslında bu konunun önemini ve bu çalışmanın neden yapılması gerektiğini kısaca özetlediler. Altını çizmek istediğim benim şu var: Bu çalışmayı biz Ankara'da da yapabiliriz, başka bir yerde de yapabilir, İstanbul'da da yapabiliriz, Ağrı'da da yapabiliriz yani niye Kocaeli oldu? Aslında bu konu çalışılırken evet, Türkiye için önce yeni bir konu, uluslararası alanda bu konuda çalışan ülkelerin olduğunu gördüğümüzde Türkiye için yeni bir konu olduğunu da biz bu konunun Türkiye'ye ne getirebileceğini düşünerek bir alt komisyon kurduk ve aşağı yukarı bu dönem yani yasama yılının başından bu yana kadar çalışmaya devam eden ve çalışmasının sonuna doğru gelen bir komisyonumuz vardır. Şimdi, bu çalışmayı yaparken Türkiye'nin aslında bu çalışmayı daha önce Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 2008 yılında çalıştığını gördük. Bu çalışmanın üzerine Türkiye bu konuda üzerinde geldiği nokta nedir, ne yapılması gerekir, mutlaka ne önerilebilir? Bir ona bakalım derken, gene Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımız, İçişleri Bakanlığımız, Sabancı Vakfı ve yine ortaklaşa yaptığı bir proje gözümüze çarptı. O da yeni başladı, yeni başlayan bir proje. O da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bir çalışma yaptı. Bir iki bakanlık ve bir sivil toplum örgütünün ortaklaşa düzenlediği bir çalışma, bir proje. Bu proje kapsamında birkaç ili pilot il yapmışlar bu kapsamda. Bu kapsamda bu pilot illerden bir tanesi de Kocaeli. Evet, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda Kocaeli pilot il olmuş.

Dolayısıyla, bu çalıştayın bu 4 ilde olması, bu konudaki çalışmalar, alanlar Kocaeli’de yapılmı hem kendi memleketim hem bu 4 il hem de burada bir arada olmak Kocaelili Komisyon arkadaşların görmesi vesilesiyle toplantıyı burada yaptık.

Ben bu vesileyle tekrar hepinize hoş geldiniz diyorum. Toplantımızın verimli olmasını temenni ediyorum. Ben Komisyon üyesi milletvekillerimizi kısaca size takdim etmek istiyorum.

(Komisyon üyeleri tanıtıldı)

BAŞKAN – Evet, söylenebilecek aslında çok özetle söylendi ama yine de günümüze baktığımızda, demokrasiyle yönetilen ülkelerin sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamlarını yönlendiren en önemli ilkelerden, en temel ilkelerden birinin eşitlik olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla, ülkedeki vatandaşların her birinin her alanda birbiriyle eşit, eşit koşullar altında herkese eşit muamele gösterildiği bir düzenin hâkim olması demokrasinin olmazsa olmaz koşulu dedik ve dolayısıyla, kadın-erkek fırsat eşitliğini, kadın-erkek eşitliğini, ayrımcılığı engellemenin, bununla mücadele etmenin, eşitliği sağlamanın bir kadın meselesi olmadığını aslında bir demokrasi meselesi olduğunu ortaya koyduk. Dolayısıyla, gelişmiş demokrasilerde aslında bu eşitliklerin çok daha az hukuk sorunları görmemize rağmen, gelişmiş demokrasi çabalarında olan ülkelere eşitsizliğin devam ettiğini görüyoruz. Aslında, uluslararası alanda dünyada da bu eşitliği tam hayata geçirmede ya da özlener seviyeye getirildiğinden bahsetmemiz de çok mümkün değil. Hâlâ daha bu çabaların uluslararası alanda devam ettiğini görüyoruz. Uluslararası alanda yapılan bu çabaların Türkiye’yi etkilediği gibi, artık Türkiye’nin bu alandaki yaptığı çalışmaların uluslararası alanda da örnek gösterildiğini ve yön verdiğini de buradan özellikle söylemek istiyorum çünkü yaptığımız tüm uluslararası toplantılarda, çalışmalarda artık görüyoruz ki Türkiye’de yapılan çalışmalarda Türkiye’nin örnek gösterildiği çalışmalar ama bu demek değildir ki Türkiye’nin gidecek yolu yok; hayır, daha çok gidecek yolu var, ilerleyecek mesafesi var çünkü alan çok geniş bir alan. Toplumsal eşitlik dediğimiz alanda işte demokrasinin tam yerleşmesi, her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek eşitliğinin hayata geçirilmesi alanları çok geniş bir alanı kapsadığı için her alanda sürekli emek sarf etmeniz, sürekli çalışmanız gerekir, tüm ana plan ve programlara bunu yerleştirmeniz gerekir. Bunu gerçekleştirebildiğiniz ana plan ve programlara oturtabilmeniz en önemli aracı da tabii ki bütçedir. Dolayısıyla, bütçe konusunda bir bütçenin toplumdaki her bir kesime nasıl etkilediğini, yoksulundan, kadınından, statüsünün yükselmesi ya da bunun değiştirilmesi gereken kesimlerin ne tür etkiler yaptığını bunun bütçede görülmesi, yorumlanması özellikle bu bütçeleme tekniği ve toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelerin aslında temel politikası. Biz baktığımızda, Türkiye’nin bu konuda, kendinin, hazır olduğunu görüyoruz çünkü biz bu eşitliği sağlamak konusunda, işte sayın bakan yardımcısı örnekledi, kız çocuklarına şartlı nakil transferi. Aslında, Avrupa ülkelerinde bu uygulama ile Türkiye eşitlikçi bütçe uygulaması yapıyorum diye literatüre girdi. Aslında, bütçesinde belki gözüküyor ama uyguladığı politikalar, yaptığı kalemler aslında eşitlikçi bütçeler konusunda, bütçelerinde bu işin var olduğunu gösteriyor ama bunu daha şeffaf ve analizlerin yapıp kesimlere ne kadar etkisinin yaptığının yorumlanabilmesi için bu alanın çalışılması gerekiyor.

Ben sözlerimi çok fazla uzatmak istemiyorum ama toplantımızın gerçekten verimli olmasını, Kocaeli’ne, ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. İnşallah, bu toplantıların sonunda buradan bir katma değer çıkartabiliriz, buradaki... milletimize bir fayda sağlar ama tabii ki en önemlisi, bütün ülkemize bu konuda bir fayda sağlamasıdır. Ben bu duygularla hepinizi yürekten selamlıyorum, hepinize hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUCU – Sayın Komisyon Başkanına teşekkür ediyoruz.

Şimdi, değerli konuklar on beş dakika süreyle kahve molası verelim.

Birazdan Sayın Valimizin geleceği bilgisi de bana ulaştı aslında.

BAŞKAN – İsterseniz ara vermeden devam edelim.

SUNUCU – Sayın Valim, hoş geldiniz.

Açılış konuşmanızı yapmak üzere sizi kürsüye arz ediyorum efendim. (Alkışlar)

...- Sayın milletvekillerim, sayın rektörüm, değerli arkadaşlar, özellikle Ankara’dan teşrif eden arkadaşlarımız; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Hoş geldiniz diyorum.

Bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bizi ilimizden sayın vekilimizin de bu işlere bakan bir temsilciimiz olması itibarıyla biraz farklı etkinlikler gerçekleştirelim istedik. Bu kapsamda, 8 Mart’ın devamı, kadınımızın toplumda, devlet yönetiminde, sosyal hayatta daha etkin olmasını sağlamak ve buna katkı yapmak amacıyla bu toplantıları düzenlemek istedik. Bu hususu tartışmak, dünyadaki yeni gelişmeler nedir, kadınla ilgili, kadının toplumdaki ağırlığının, yönetime katkısının, topluma katkısının, istihdama katkısının artması yönünde uzmanlarla bir tartışmak istedik. Bu toplantının çıkış, başlangıç noktası da budur. Tahmin ediyorum, benden

önce arkadaşlarımız, sayın vekilimiz falan bahsetti. Ben de başka bir toplantımdan dolayı biraz gecikmeli katıldım. Bu sebeple de öncelikle hepinizden özür diliyorum gecikmeden dolayı.

Tabii, biz ülke olarak, bütün dünyada aşağı yukarı aynı oran söz konusudur, toplumumuzun yarısı kadın ve bunların, kadınlarımızın nitelikleri her geçen gün artıyor. Artık, bir erkekte ne varsa daha fazlası eğitim olarak, deneyim olarak, tecrübe olarak kadınlarımızda var. Bu kadar geniş bir kitlenin deneyimli, eğitilmiş bir kesimin mutlaka üretimde, siyasette, sivil hayatta, toplumsal yapıda, sivil toplumda mutlaka etkili bir şekilde temsil edilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Ülkemizin sahip olduğu kaynakların değerlendirilmesi, şu an ulaştığımız refah düzeyinin daha da artırılabilmesi ve sürdürülebilmesi anlamından mutlaka bu çok nitelikli insan kaynağını da daha fazla sistemin içine çekmemiz gerektiğini düşünüyorum. Buna ihtiyacımız var. Artık, eski, ne söylenirse onaylayan, hakkını hukukunu aramayan, itiraz etmeyen, bulduyuyla yetinen kadın tipi toplumumuzda yok. Artık, erkeklerle birlikte aynı mücadeleyi omuz omuza veren, gerektiği zaman kavga etmesini bilen, hakkını aramak için gerekli mücadeleden çekilmeyen bu grubu millet olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Kadın, sadece anne değil, elbette en önemli fonksiyonu belki annelik ama artık kadını kabuğuna sığmıyor. Mutlaka ticaretle de, girişimcilikte de yer almak istiyor. Bunun da çok güzel örnekleri var. Bu örneklerin en çok olduğu yerlerden birisi de Kocaeli'mizdir. Başarılı o kadar çok girişimci adayımız var ki o alanlara... Koskocaman devasa fabrikayı tek başına kuran, işleten bayanlarımız var, güzel örneklerimiz var. Bunların hızla yaygınlaşmasını istiyoruz. Bizim ilimiz bu anlamda bir öncü. Sayın Vekilimiz de, Rektörümüz de bu hususta bizim önümüzü açıyorlar, bize destek oluyorlar, bizi bir anlamda teşvik ediyorlar. İşte, bu toplantıların yapılması, kadınıımızın gerek iş hayatında gerekse sosyal hayatta yaşamış olduğu pek çok sıkıntıyı gündeme getiriyorlar. Ki, misli düzeyde yaptığımız çalışmalarda, toplantılarda, kamu kurumlarında hiç sorun olarak görmediğimiz ama çalışan kadınlar açısından önemli birçok sorun gündeme gelmektedir. Bunun bir ölçekte çözebildiklerimizi var, bir ölçekte çözemediğimiz taleplerimizi gerektiğinde, işte, kanun değişikliği, yönetmelik değişikliği ile yapılması gereken, işte, kurumlardaki kreşlerden tutun da birçok uygulamayla ilgili olarak gerçekten kadınıımızın önünü tıkayan ciddi engelleri bu toplantılar sırasında fark ettirdik. Bu toplantıları yapmasaydık... Bir dizi, 7-8 tane toplantı yaptık. Bir kurumdaki kreş sorununu, kreşin çalışma hayatında kadının önünü ne kadar açtığını ve onun için ne kadar önemli olduğunu genel hatlarıyla tahmin etmekle birlikte kreş olmadığı zaman kadının çalışmadığını çok daha net görmek lazım. Bu kapsamda, organize sanayi bölgeleri bizim elimizde çok yoğun. Şu anda 13 tane faal, iki tane de kurulma aşamasında olan 15 tane organize sanayi bölgesi var. Buralarda da çok sayıda kadınıımızın çalıştığını ama bunlarda herhangi bir anaokulu, kreş, işte bir kısmında ufak tefek şeyler olmakla birlikte onların çocuklarıyla birlikte çalışmasının önünün açacak imkânların olmadığını bu toplantılarda gördük. Bu hususta biz çalışma başlattık, belirli sayıdaki kadın çalışanı olan organize sanayi bölgelerinde okul öncesi eğitim kurumu dediğimiz kreş veya anaokulu açma konusunda çalışmalarımız var, buna imkânımız da var ama sorunun vaktinde ve sistemli bir şekilde gündeme gelmemesinden dolayı biz bunun tam farkında değildik. Bu çalışmalar, kadınıımızın her alanda karşılaştığı sorunları tartışma, toplumun gündemine getirme, devletin gündemine getirme ve bunların çözümü nasıl olabilir konusunda bizlere ciddi bir beyin fırtınası yapma imkânı verdi. Biz bu çerçevede çalışmalarımıza devam ediyoruz. 8-10 maddelik bir eylem planı ile şu anda takip ettiğimiz süreç var, onları inşallah önümüzdeki dönem hayata geçirerek Kocaeli'deki kadınıımızın daha çok çalışmasını, daha çok iş hayatına girmesini, daha çok girişimci çıkarmasını, daha çok üretime katkı yapmasını, ülkemizin refahına katkı yapmasını sağlamaya çalışacağız, öncülük olmaya çalışacağız.

Bu duygu ve düşüncelerle, ben bu toplantının başarılı geçmesini, kadınıımızın iş hayatında normal hayatta karşılaştıkları sorunların çözümüne vesile olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

SUNUCU – Sayın Valime teşekkür ediyorum.

Şimdi, Birinci Oturuma Başkanlık yapmak üzere Sayın Komisyon Başkanım Azize Sibel Gönül'ü davet ediyorum.

9 Eylül üniversitesinden Profesör Doktor Kamil Tüğen, Kalkınma Bakanlığında planlama uzmanları Pınar Özel ve Taşkın Babaonat.

BAŞKAN – Değerli konuklar, 9 Eylül Üniversitesi'nden Sayın Profesör Doktor Kamil Tüğen, aynı zamanda Kalkınma Bakanlığında Kalkınma Uzmanı olan Pınar Özel ve Taşkın Babaonat arkadaşlarımızı... hem oturumda hem...

O zaman biz, süremizi... kullanma adına hemen Sayın Kamil Tüğen'e sözü vereyim.

Hocam, buyurun, söz sizde.

PROFESÖR DOKTOR KAMİL TÜĞEN – Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanı, Sayın Alt Komisyon Başkanı, değerli milletvekillerimiz, Sayın Valim, Kocaeli ilimizin değerli yöneticileri, saygıdeğer sivil toplum kuruluş temsilcileri, Bakanlık uzmanlarımız, değerli katılımcılar, değerli katılımcılar; toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin

ülkemizde de uygulamaya konulması konusunda Meclisimizin çalışmalarını yakında izliyor ve bu çalışmalara katkıda bulunmaktan büyük memnuniyet duyuyorum.

Belirli bir süreden beri devam eden, bugün de Kocaeli ilimizde yapılan bu çalıştayın güzel sonuçlar ortaya koyacağı açıktır. Zira, her şeyden önce gençlere, kadınlara ve engellileri yönelik hizmetlere öncelik verdiğini ilkeleri arasında ilk sıralara yerleştiren bir büyükşehir belediyesi ve valilik yönetiminin sınırları içindeyiz. Bu ortam hepimizi motive edecektir. Cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi ve toplumda kadının statüsünün yükseltilmesi çalışmaları günümüz modern toplumlarının üzerinde ciddiyle durduğu faaliyetler arasındadır. Bu doğrultuda birçok ülkede hukuki alanda kadınların hakları koruyucu yeni birtakım düzenlemeler getirilmekte ve kadın-erkek ayrımcılığına yol açan çeşitli aksaklıklar giderilmeye çalışılmaktadır. Devletin mali anlamda en önemli politik aracını -açılış konuşmalarında sayın konuşmacıların da belirttiği gibi- devlet bütçeleri meydana getirmektedir. Devlet bütçelerinde kadın-erkek eşitliğinin ön planda tutulması gerekliliği cinsiyete duyarlı bütçeleme kavramını ortaya çıkarmıştır. Cinsiyete duyarlı bütçeleme 1980'li yılların ortalarında bir defa uygulamaya başlanmıştır. Bu tekniğin temel mantığı devletin mali araçlarını ve özellikle bütçesini kullanarak toplumda kadının daha fazla söz sahibi olmasını ve cinsiyet ayrımcılığının önlenmesini teşvik etmektir. Cinsiyete duyarlılık, insanların cinsiyet konusunda daha hassas olmaları yani kadın ve erkeklerin rollerine ilişkin geleneksel ve modası geçmiş görüşlerden vazgeçmeleri şeklinde yorumlanabilir. Kavram, kadınlara yönelik ayrımcılık.....dikkat çekilmesi ve bunlara çözüm getirilmesi amacıyla gündeme getirilmiştir.

Dünyada cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bazı veriler şöyledir: Bir kere, insanlığın yarından fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Ülkemizde de kadın nüfusunun erkek nüfusunun biraz üzerinde gelişme gösterdiğini de ifade etmeliyim. Dünyada yoksulların büyük bölümünü kadınlar ve kızlar meydana getirmektedir. Okuma yazma bilmeyenler içinde kadın ve kızlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Kadın çalışanların ortalama ücretleri erkeklerin ücret seviyelerinin sadece yüzde 78'ine karşılık gelmektedir. Kadınlar çalışma zamanlarının yüzde 70'ine yakını ailelerinde ücret almadıkları çalışmalarda kullanmakta ve bu çalışmaların refaha katkısı göz önünde bulundurulmamaktadır. Dünyada kadınlar mülkiyetin sadece yüzde 1'ine sahiptir. Bu da.....olmaktadır. Bu eşitsizlik bir bakıma bugüne kadar uygulanan kalkınma stratejilerinin sonuçları olup kalkınmanın kadın ve erkek üzerinde saklı etkiler yaptığını göstermektedir.

Cinsiyete duyarlı bütçeleme feminist..... uzun yıllar mücadele veren grupların elde ettiği bir sonuçtur aynı zamanda. Günümüzde birçok ülkede tartışılmakta ve çeşitli biçimlerde uygulanmakta olan bu bütçeleme sadece kadınlar için ayrı bir bütçe şeklinde ifade edilmemektedir. Bazı yerde bu bütçe, kamusal kaynakların cinsiyetler arasında eşit kullanımını garanti altına alan bir yaklaşımdır; bu önemli bir konudur. Bu tür bir bütçeleme ülkedeki mevcut bütçe sürecinin planından başlayarak hedeflerin ortaya konulması, bu hedeflere yönelik kaynakların tahsisi ve hedeflere ne şekilde ulaşıldığının değerlendirilmesi aşamalarında kullanılabilir. Bu konuda dünyada tabii 1975 yılından itibaren başlayan çalışmalar var. İlk çalışma bu anlamda şehrinde 1975 yılında yapılmış, takiben 1980 yılında Kopenhag şehrinde Uluslararası Dünya Kadın Konferansı düzenlenmiş. Nairobi' de aynı şekilde 1985 yılında yapılan toplantılar var. 1995 yılında Pekin' de düzenlenen Dördüncü Kadın Konferansı özellikle bu tür bütçeleme çalışmalarına start verilmesi bakımından önem taşıyor ve bu çalışmaları Birleşmiş Milletler de desteklemektedir. Aynı şekilde Dünya Bankası, IMF gibi kuruluşlar, Avrupa Birliği de desteklemektedir. Ocak 2013 sonlarındaki Davos toplantılarında IMF Başkanı Christine Lagarde konuşmasında IMF' nin yapısında önemli değişiklikler olduğunu, kadın hakları, eşitsizlik, istikrarsızlık, eşitsizlikleri azaltmak için minimum bir ücret üzerinde durduklarını vurgulamıştır. Yani kurumsal seviyede de dünya çapında bu yönde ilişkilerin olduğunu, değişimlerin arzu edildiğini vurgulamak gerekir. Dünyada pek çok kurum bu konuda çalışıyor.

Yine, Birleşmiş Milletler kalkınma için kadın fonu, İngiliztopluluğu sekreteryası, Uluslararası Kalkınma Araştırmaları Merkezi, Avrupa Birliği, İskandinav Konseyi, OECD, İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı, İsviçre Kalkınma Kurumu, Alman Teknik İşbirliği Ajansı gibi pek çok kurum bu konuda çalışıyor ve ülkelerdeki projelere destek veriyorlar. Aynı şekilde ...Vakfının da projelere destek verdiğini görmekteyiz. Ulusal düzeyde ise aktörlerimiz, hükümetler, parlamento, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, bireyler ve yerel kuruluşlar olmaktadır. Buradaki çalıştayımıza da bu bahsettiğimiz aktörlerin temsilcileri burada bulunmaktadır; bu önemli konudur konunun sahiplenilmesi bakımından.

Şimdi, bu konuda ben ülkeler ne gibi çalışmalar yapmaktadırlar onları ifade etmek istiyorum; bir kere genel olarak şunları söyleyebiliriz : Cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda ilk uygulama Avustralya' da olmuştur. 2000 yılından itibaren ise uygulama pek çok ülkede yaygınlaşmıştır. Örneğin, Avrupa' da Fransa' da, Belçika, İskandinav ülkeleri, İrlanda ve Birleşik Krallık da ulusal düzeyde

çalışmalar yapılmıştır. Bu arada bölgesel düzeyler ve çalışmalar olmuştur. İtalya'da, İskoçya'da bölgesel çalışmalar yapılmıştır. Bugün elliye yakın gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede bu çalışmalar yürütülmektedir.

Avustralya örneği üzerinde çok kısa durmak gerekirse: Biraz önce söylediğimiz gibi Avustralya bugün bu konuda dünyadaki ilk örneklerden. 1984 yılına kadar pişiyor bu çalışmaları fakat bu çalışmalar zaman içerisinde yavaşlamıştır. 1984 yılında başlayan bu girişim bu konudaki siyasi desteğin azalmasına bağlı olarak 2000'li yıllarda uygulamanın çok gerilere gittiğini görmekteyiz. Birleşik Krallıkta da yine bu konuda önemli çalışmalar var. Kadınların bütçe grubu var bu konuda öne çıkan. Bu kadınların bütçe grubu, cinsiyete duyarlı bütçelemeye yönelik projeler yürütüyor ve bu grubun vergi indirimleri üzerinde de yoğun çalışmalar yaptığını görmekteyiz. Yani genellikle cinsiyete duyarlı bütçeleme harcama boyutuyla ele alınıyor oysa konunun vergi boyutu da var. İngiltere'deki Birleşik Krallık'taki uygulamalar bu açıdan önem taşıyor yani kadın ve çocuklara yönelik vergi yüklerinin hafifletilmesi bakımından çalışmalar yapılmış.

Efendim ben Fransa üzerinde biraz daha geniş durmak istiyorum. Fransa 1970'li yıllardan bu yana gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir gelişmeleri doğrultusunda uluslararası toplum seviyesinde kadın-erkek eşitliğini destekleme çalışmalarına katılmış bir ülkedir. Kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlik politikası uluslararası yükümlülükleri doğrultusunda ve millî yükümlülükler çerçevesinde yürütülüyor. Fransa bu alanda 1980 yılında imzaladığı Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın hükümlerini iç mevzuatına adapte etmiştir. Bu arada, yine, 1995 yılındaki Pekin Programı ve Deklarasyonu ile Fransa 12 öncelikli faaliyet alanını belirlemiştir. Avrupa Birliği de 12 öncelikli faaliyet alanının her biri için izlenecek göstergeleri ortaya koymuştur. Gerçekten bu göstergeler Sayın Bakan Yardımcımızın da ifade ettiği gibi önemli performansın ölçülmesi bakımından.

Avrupa Birliği seviyesinde Fransa üye bir devlet olarak, Avrupa Birliğine üye bir devlet olarak kadın-erkek eşitliği konusunda topluluk mevzuatının tümüne entegre olmak durumundadır. Bu anlamda da Avrupa Birliği seviyesinde çeşitli paktların, stratejilerin uygulandığını görmekteyiz. Mesela son olarak Avrupa 2020 Stratejisi içerisinde büyüme ve istihdam için de bu konuların ele alındığını görmekteyiz.

Fransa'da hükümet devlet bütçesinin yanında Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Raporu hazırlanmaktadır. Buna ... deniyor. Bütçe kanun tasarisına ek bir doküman olarak böyle bir rapor hazırlanmaya başlanmıştır Fransa'da 2000 yılından itibaren. Bunu Türkçeye çevirdiğimizde "sarı bütçe raporu" demektir. Bu rapor parlamenterlerin kadın hakları ve cinsiyet eşitliğine yönelik ... kamu harcamalarının etkin kullanılıp kullanılmadığı yönünde fikir sahibi olmadığı için düzenlemiştir.

2000 yılında, yine, her bir bakanlık ve bağlı kurumlarına kendi sorumluluk alanlarında cinsiyet eşitsizliğini gidermeye yönelik eşitlik göstergelerini sunma konusunda sorumluluk verilmiştir. Fransa'da hemen hemen kurulan her yeni 100 firmanın 27'si kadınlar tarafından kurulmaktadır. Dolayısıyla, kadınların kendi adına işletme kuranların içindeki payları yüzde 30'a yaklaşmıştır. Bu gelişmenin hızlandırılması amacıyla 2001 yılında 1000 yeni firmanın kurulmasını hedefleyen kadınlara özel kefaref fonu kurulmuştur. Bu fona bütçeden de kaynak aktarılmaktadır. 2010 yılından itibaren sarı bütçenin yerini geniş politika dokümanı almıştır. Ben bu dokümanın çıktısını aldım. 88 sayfalık bir rapor. Genişletilmiş politika dokümanı ismini taşıyor bu doküman ve 2013 Fransa bütçe kanun tasarisına eşlik etmiş bir dokümandır. Bu dokümanda belirlenen, programlanan cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik programlar sıralanmış, bu programlara ayrılan ödenekler ifade edilmiştir.

Ve aynı şekilde önemli bir gelişme bu çerçevede: 2012 yılında Fransa'da Kadın Hakları Bakanlığı kurulmuştur ve böylelikle kadın-erkek eşitliği politikalarının yürütülmesinde yeni bir aşamaya gelinmiştir. Fransa'dan 2010 yılında aktif nüfus içinde kadınların payı yüzde 47,7 olmaktadır ve 15-64 yaş arasındaki kadınların yüzde 66'sı bir işe sahiptir. Kadınların işsiz nüfus içindeki payları yüzde 49,9 yani 50'dir. Kadınların yüzde 30'u yarı zamanlı olarak çalışmakta ve yarı zamanlı çalışanların yüzde 80'inden fazlasını temsil etmektedirler.

Bir önemli nokta şu efendim: Fransa'da aileye yönelik destekleme politikaları var. O politikaların sonucu olarak 2010 yılında kadın başına 2 çocuk oranına ulaşmıştır Fransa'da. ... gazetesinin 28 Mart 2013 tarihli sayısındaki "Krizle rağmen Fransa'da doğumlar devam ediyor:" başlıklı ... inceleme haberinde krizle rağmen kadın başına 2 çocuk oranının varlığını sürdürdüğü, 2011 yılında 733 bin yeni doğum olmuşken 2012'de bu rakamın 792 bin olarak istikrarını devam ettirdiği ifade edilmektedir.

Millî Nüfus İncelemeleri Enstitüsüne göre Fransa'da ekonomik kriz doğum oranları üzerinde hiçbir etki yapmamıştır. Oysa diğer gelişmiş ülkelerin çoğunda son yıllarda yeni doğanların sayısında gerileme vardır. Örneğin; Amerika Birleşik Devletlerinde 2007'de doğum oranı kadın başına 2,12 iken bugün bu oran 1,89'a düşmüştür. Fransa'daki bu durumun nedenleri bir yandan Fransa'nın diğer Avrupa ülkelerine göre ekonomik resesyonunun daha az hissetmesine, diğer yandan sosyal ve aile yardımlarının satın alma

gücündeki düşüşü sınırlamak için ... etkisi yapmasına dayandırılmaktadır. Satın alma gücündeki düşüş Fransa'da 2012 yılında yüzde -0,4 olmuştur. Şüphesiz, krizden dolayı ekonomide bir yavaşlama olmasaydı 2011'de, 2012'de doğumların daha fazla olması, doğum oranlarının artmaya devam etmesi ve kadın başına 2 olan çocuk rakamının geçilmesi eklenecekti ve 1977 yılında kadınlar ortalama 26,5 yaşında çocuk sahibi olurlarken Fransa'da bu eğilimin yaş olarak belli ölçüde arttığını görmekteyiz. Şu anda 30,1 yaş üzerinde durulmaktadır.

17 Haziran 2012'de iki bayan bakan, Kadın Hakları Bakanlığıla -hükümet sözcüsü aynı zamanda Kadın Hakları Bakanı, gerçekten önemli bir nokta- Devlet Reformu, Kamu Hizmeti ve Yerleşme Bakanı kamu hizmetlerinde kadın-erkek eşitliği için öngörülen tedbirleri bir bildiriyle açıklamışlardır. Fransa'da cumhurbaşkanının ve başbakanın bu çalışmaları, cinsiyet eşitliği yönündeki çalışmaları yakından takip ettiklerini görmekteyiz. Aynı şekilde 2011 yılında Başbakanlığın bir genelgesiyle bölgesel seviyede de bu çalışmaların yürütüldüğünü bir plan çerçevesinde yürütüldüğünü görmekteyiz. Bu arada bürokraside kadın oranının yükseltilmesine çalışılıyor. Özellikle yüksek bürokraside bu konular Fransa'da izleme içindedir.

Efendim, ben Fransa konusunda son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Bu bahsettiğim 88 sayfalık rapor özellikle Fransa'da bütçe harcamalarının genel dökümünü veren, 2 sayfalık dokümanı incelediğimde şu sonuca vardım: Fransa'da 2013 mali yılı bütçesinde ödeneklerin dağılımına bakıldığında personel harcamaları ve fonksiyonel harcamalar gibi ana başlıklar altında dayanışma, fırsat eşitliği misyonu altında kadın ve erkek eşitliği programı yer almakta ve bu konudaki ödeneklerin miktarları bir önceki yıla göre gösterilmektedir. 2013 yılında kadın ve erkek eşitliği programının toplam ödeneklere oranı 10 bin ders seviyesindedir. Bir üst kalemi dikkate aldığımız zaman ise yani dayanışma, fırsat eşitliği misyonunun toplam ödeneklere oranını dikkate aldığımız zaman ise yüzde 3,38 gibi bir orana bakmaktayız.

Efendim, ben son olarak -tabii, sayın uzmanlarımız diğer ülke örnekleri üzerinde duracaklar- çeşitli ülkelere ilişkin olarak, ülke uygulamalarına ... olarak tespit ettiğim ortak yönleri çok kısa ifade etmek istiyorum. Öncelikle, efendim, ülkelerin cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda çalışmalara yönelmelerinde kadın hakları konusunda dünya çapında yapılan toplantıların önem taşıdığını görmekteyiz. Yani bu konuda uluslararası bir etkileme söz konusudur. Aynı şekilde, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği bünyesindeki ... bu konuları takip etmekte, ülkelerin projelerine maddi destekler vermektedirler.

Ve yine, çok önemli bir konu efendim bütçeleme anlamında, sivil toplum kuruluşları da bu uygulamaları yakından izlemektedirler, bu gerçekten demokratik gelişme bakımından da önemli bir konudur. Kadın-erkek eşitliği bakanlığı ya da kadın hakları bakanlığı gibi bir bakanlığının ülkelerde ihdas edildiği görmekteyiz ve her bakanlıkta kadın-erkek eşitliği bakanlığıyla koordineli çalışacak, statüsü yüksek bir birim kurulmuştur. Son olarak, cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları, bütçe kanun tasarısına ek bir doküman olarak Meclise sunulmaktadır. Ülkemizde bilindiği gibi yıllık ekonomik rapor, bütçe gerekçesi, borç yönetim raporu gibi çeşitli raporlar bütçe kanun tasarısına eşlik etmektedir ve bu ek dokümanda kadın-erkek eşitliği bakanlığı koordinasyonunda yürütülen, bütçe programlarında yer alan programlardan sorumlu çeşitli bakanlık, birim ve yöneticileri tahsis edilen ödenekler listelenmekte ve ayrıntılarına yer verilmektedir.

İlginiz için çok teşekkür ederim.

SUNUCU - Teşekkür ediyoruz.

Aslında konuşmasının özetinde, özellikle bütçelemeyle ilgili çalışmaların 70'li yıllarda dünya literatürüne girdiğini ve dünya örneğinden, özellikle Fransa örneğinden, bütçelemede sadece harcama boyutu değil, vergi indirim boyutuyla da bakılabilir olduğunu, bütçeleme teknikleri açısından bunlara bakılabildiğini ve Türkiye'de 2000'li yıllarda özellikle bütçeleme konusu gündeme gelmiştir. Fransa örneğinin üzerinde fazlaca durdu, özellikle istihdam alanında kadın çalışanların yüzde 30'unu yani her üç kişiden birinin esnek çalıştığı ifade etti ama Türkiye'de esnek çalışma modelinin olmadığını ama bu konuyla ilgili Komisyonumuzun yine istihdamla ilgili bir alt komisyonu var. Aslında orada da bununla ilgili çalışmalar devam etmekte, kadın istihdamının artırılması ve birtakım çalışmalar ya da kolaylaştırıcıların çocuk bakımından... Sizin de bahsettiğiniz aile teşvikleri veya işte çocuk yardımları konusunda iki çocuğa kadar Fransa örneğinden bahsetti. İşte, bu konularda bizim aslında yine çalıştığımız konuların kapsamı içerisine giriyor. Fransa'da bir çalışma olduğunu söylediniz. İnşallah, 18 Nisan'da yine karar alma mekanizmalarında kadın varlığıyla ilgili bir program hazırlayacağız. 18 Nisan aynı zamanda Komisyonumuzun kuruluş yıldönümü.

Birleşmiş Milletler olsun, Avrupa Birliği olsun dünyada bu çalışmaların takip edildiğini sözlerinize eklediniz. Her ülkede artık kadın bakanlıklarının ve statüleri yüksek komisyonlar ya da eşitlik birimlerinin oluşturulduğundan bahsettiniz. Özellikle çerçeveyi bu noktada tuttunuz. Size çok teşekkür ederim.

Ben sözü şimdi Kalkınma Bakanı Uzmanımız Sayın Pinar Özel' e bırakıyorum, buyurun.

KALKINMA BAKANİ UZMANI PINAR ÖZEL – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle tüm katılımcıları şahsım ve kurumum adına saygıyla selamlıyorum. Sizlere toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe konusunda dünya örneklerinden bahsedeceğiz. Burada ülkeleri seçerken daha çok farklı coğrafyalardan ve farklı uygulamalardan örneklerle vermeye gayret edeceğiz.

Sunumumuza dünyadaki uygulamaların seyri, bu konuda dünyada ne gibi uygulamalar olmuş. Bunların gelişimiyle ilgili bir giriş yaparak başlamak istiyorum. Ondan sonra Avustralya, Güney Afrika, Hindistan, İngiltere, Kanada ve Avusturya örneklerine değineceğiz.

Şimdi, dünya da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamalarına baktığımızda burada devletlerin cinsiyet eşitliğini destekleyici yaklaşımların çok önemli ve kritik olduğunu görüyoruz yani yukarıdan böyle bir siyasi desteğin olması gerçekten burada belirleyici bir husus olarak dikkati çekiyor. Ülke önceliklerine göre, ülkenin kendi kültürüne ve yapısına göre değişik modeller ve yaklaşımlar geliştirilebiliyor. Bu tip uygulamalar en geniş açıdan devlet bütçesinden başlayarak, en dar açıdan belirli projelerin değerlendirilmesine kadar olabilmekte. Yerel düzeyde uygulama örnekleri yaygın olarak görülmeye başlamış durumda son yıllarda. Bütçenin hangi kapsamda ele alınacağı ülkenin bu konudaki ulusal ve uluslararası taahhütlerine, yeterli kaynağa ve uzman personele sahip olup olmamasına ve özellikle sivil toplum kuruluşlarını dışarıdan devlet üzerindeki baskısına, taleplerine bağlı olarak değişiklik gösterebiliyor.

Dünyada toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi tam anlamıyla uygulayan bir ülke bulunduğu şu aşamada söylemek güç. Uzmanlarca bu konudaki çalışmaların deneysel olarak nitelendiğini görüyoruz. Bunun nedenleri, gereken siyasi iradenin oluşmaması olması, ihtiyaç duyulan nitelikte cinsiyetçi temelli... Bazı kaynakların bir arada özellikle etki analizleri anlamında maliyet unsuru olarak değerlendirilebilir. Bütçelerin ülkelere özgü biçimde hazırlanması ve o ülkenin kendine özel koşullarda elde edilen... Tüm ülkelerin belirli kalıplar ve kurullar bulunmayabiliyor, bu durumda ülkelerin kendilerine özgü örnekler geliştirmesi gerekli olabiliyor.

Şimdi, dünyadaki uygulamalara baktığımızda Sayın hocamın da belirttiği gibi, 84'te Avustralya'da ilk uygulamaların yapıldığını görüyoruz, daha sonra öncülüklerden bir tanesi Güney Afrika. Avrupa çok fazla sayıda ülkede uygulamaların olduğunu görüyoruz. Aynı zamanda Asya, Afrika gibi ülkelerde özellikle uluslararası kuruluşların desteğiyle birçok çalışma ve proje yapıldığını görüyoruz. Uluslararası kuruluşların bu alandaki etkisinin büyük olduğunu söyleyebiliriz. Bu konuyla ilgili kaynaklara baktığımızda hem Dünya Bankasının hem OECD'nin özellikle Birleşmiş Milletlerin bu konuda çok sayıda çalışmaları olduğunu görebiliriz. Ülke örneklerine baktığımızda, öncelikle Avustralya'dan bahsetmek istiyorum. 80'li yılların ortasında kadınların bütçesi çalışmasıyla, Avustralya'da bu konu gündeme geliyor. Kadının bütçesi çalışmasında, devletin bütçe uygulamalarının kadınlar üzerinde etkileri konusunda fikir... Amacıyla başlamış bir çalışma. 80'li 90'lı yıllarda hem ülkede federal düzeyde hem de bölgelerde yaygın bir şekilde uygulanıyor. Bu kapsamda kadının bütçede... Her bir bakanlık veya birinin kadınlar ve erkekler için yapacakları harcamalar tek tek belirtiliyor.

Şimdi, bu konuyla ilgili getirilen eleştiriler... Böyle bir rapor hazırlanıyor, ancak izlenebilirlik sağlanmasına rağmen, bu raporun politika üzerine etkilerinin sınırlı olduğu yönünde... Aynı zamanda bu daha çok devlet içerisinde yapılan bir çalışma, sivil toplumun katılımı az. Dolayısıyla, dışarıdan ilgi ve baskının yetersiz olduğu yönünde eleştiriler var.

90'lı yılların ortalarına gelindiğinde hükümet değişimi yaşanıyor ve girişime hükümet nezdinde daha az ilgi gösterilmeye başlanıyor. 97 yılından itibaren sadece 4 eyalette kadın bütçelerine yönelik çalışmaların sürdürüldüğü görülüyor, daha sonra bu sayı 2'ye geriliyor. İlk yıllarda uygulamalarda... Programların kadınlara etkisi açısından daha duyarlı davranmalarını sağlıyor, ancak sonraki yıllarda kamu personeli bu konuda arzulanan çabayı gösteremediğini gözlemliyoruz.

Bugün için Avusturalya Kadının Statüsü Bakanlığınca her yıl kadınların bütçe beyanı yayınlanıyor ancak yapılan panel de sadece bir bakanlığın faaliyetlerini kapsıyor. Normalde kadınların bütçe beyanı yani 80'li yıllarda hızlanmaya başlayan beyan yaklaşık ... 50 sayfalık ve tüm bakanlıkların, birimlerin faaliyetlerini kapsayan bir doküman niteliği taşıyor.

Güney Afrika, biraz önce söylediğim gibi, öncülüklerden. Dönüm noktası, toplumsal eşitlik üzerine vurgu yapan anayasa değişikliği ve ilk demokratik seçim 1994 yılında. Burada, tabii, Güney Afrika'nın örneğine baktığımız zaman, hem beyazlar ve zencilerin eşitsizliği hem kadın-erkek eşitsizliğinin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemden bahsediyoruz. Bu rüzgârla 95 yılında kadınların bütçe girişimi kuruluyor. Kurucular, parlamentonun ekonomi politikaları ve toplumsal cinsiyet komitesi, milletvekilleri ve araştırmacı iki tane STK'dan oluşuyor.

Şimdi, bütçe dışı, daha doğrusu hükümet dışı bir organizasyon olarak görüyorum çünkü finansman da zaten yabancı donörler tarafından karşılanıyor. İşte tarafından. Sonraki yıllarda da farklı, burada gördüğümüz örgütler tarafından finansmanı sağlıyor. Bütçenin tüm sektörleri cinsiyet duyarlılığında kurulan, analizleri ... dört yıl süren bir çalışma. Bir önceliklendirme yapılması gerekiyor. İlk yıl altı sektöre bakılıyor. Bunların içerisinde hem kadını direkt ... eğitim gibi sektörler de var, daha genel, sanayi ve ticaret gibi sektörler de mevcut.

Şimdi, sektör alanı ... nasıl yapılıyor diye bakarsak ilk aşamada kadınlar ve erkeklerin eğitim, sağlık, güvenlik gibi kriterler açısından o sektördeki mevcut durumu nedir? Öncelikle bunlara bakılıyor.

Peki, izlenen politikalar mevcut durumdaki ihtiyaçları hedef alıyor mu? İkinci aşamada bakılan şey bu.

Cinsiyete duyarlı bu politikaları hayata geçirmek için yeterli kaynak ayrılıyor mu? Bütçe tutarlılığı var mı?

Dördüncü aşamada da anılan bu kaynaklar hedefleri gerçekleştirmede etkili oluyor mu? Bunun için de birtakım ... gerçekleştirilmesi gerekiyor.

Araştırma sonuçları üç kitaplık bir kitap serisi olarak yayınlanıyor. Dördüncü kitap da sadeleştirilip, kısaltılıp herkese hitap eden yani her kesimin anlayacağı şekilde sadeleştirilerek tekrar basılıyor. Bunun nedeni de şu yani özellikle Avusturalya'da da getirilen eleştirilerden bir tanesi: Şimdi, bu bütçe çalışmaları biraz teknik çalışmalar ve de kapsamlı çalışmalar. Dolayısıyla kamuoyuna bunları anlatmak biraz güç oluyor ve sadece belirli bir elit kesimin arasında kalmak durumunda kalıyor. Bunu ortadan kaldırmak için böyle bir yöntem geliştiriliyor.

Kadınların bütçe gelişimi dışında tam olarak sekreteryaya ... Maliye Bakanlığında iki yıl süreli bir danışman, kadınlarla ilgili dergilerin hazırlanması ve bunların bütçe dokümanlarına dâhil edilmesi konusunda çalışma yapılıyor. Pilot proje kapsamında ayrıca bu konunun tartışılması, bölgelerde eğitim verilmesi gibi hususları da yürütüyor. Ancak tüm bu çalışmalara rağmen cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışının Güney Afrika'da kurumsallaşmadığını görüyoruz. Bunun nedenleri, 2000 yılının başında konunun ana destekçiden uzaklaşması. Zaten kadın bütçe girişimine önyak olan milletvekillerinin o dönemde iktidardan uzaklaşmış olması önemli bir etken olarak belirtiliyor. Demokrasinin hükümete ve parlamentoya kolay ulaşamaması, kamu çalışanlarının ekstra bir iş olarak algılanması. Buna rağmen tüm bu çalışmalar sonucunda ülkede bu konuda bir duyarlılık oluşturulmuş oluyor.

Şimdi, Hindistan örneğinin burada şöyle bir özelliği var: Hindistan, şu anda aktif olarak bu konuda çalışan ülkelerden bir tanesi. Ülke için bu konudaki dönem noktası, 2002 yılında Maliye Bakanının bütçe konuşması. Cinsiyete duyarlı bütçelemeye konuşmasında özellikle vurgu yapıyor ve daha sonra Onuncu Kalkınma Planı'nda, 2002-2007 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nda cinsiyete duyarlı bütçeleme konusu yer alıyor. Akabinde Onbirinci Kalkınma Planı'nda da yer alıyor. Şu anda da Onikinci Kalkınma Planı hazırlıkları sürdürülüyor. Bunda da devam etmesi bekleniyor konulan desteğin.

2001'de kadınların ve çocukların geliştirilmesi yerine ulusal kamu maliyesi politika.. tarafından bütçenin kadınlar üzerindeki etkisini de dikkate alan bir çalışma yapılıyor. İşte bu çalışma grubunun ... üzerine ilk kez ekonomi anketi kapsamında cinsiyet eşitsizliği ve kadının statüsü dâhil ediliyor. Böylece bu konudaki veri eksikliğinin giderilmesi hedefleniyor.

İkinci rapor da genel bütçeyi toplumsal düzeyde eşitlik açısından inceliyor ve burada geliştirilen model sonraki yıllarda inceleniyor. Aynı çerçevede bütçe inceleniyor ve raporlanıyor.

2004 yılında farklı birimlerin katılımıyla bu konuya ilişkin bir üst komite kuruluyor ve Hindistan'da bu yönde kurumsallaşmaya yönelik ilk adım atılıyor. Komitenin önerisiyle, her bir bakanlık veya birimler toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme – hücreleri diyorlar onlar- oluşturuluyor ve yapılan, desteklenen politikaları, bakanlıklardaki uygulamaları bu hücreler kanalıyla sağlanmaya çalışılıyor.

2005-2006 yılından itibaren toplumsal cinsiyet bütçe beyanı hazırlanıyor. Şimdi, bu beyan hazırlanmaya başladıktan sonraki yıllar itibarıyla gelişimi görüyoruz. 2005-2006'da bakanlık sayısı 9 iken 2011-2012'de 29'a çıkıyor çünkü çok fazlasıyla bakanlık bu konuda çalışmaya başlıyor. Aynı zamanda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe tutarı, miktarlarını görüyorsunuz sağdaki sütunda. Onlarda da ciddi oranda bir artış olduğunu görüyoruz yani kadınlara yönelik yapılan, bütçeden ayrılan kaynakların ciddi oranda arttığını görüyoruz.

Hindistan, hem merkezî düzeyde uygulama yapan hem de bölgesel uygulamalar yapan bir ülke. Burada Karnataka bölgesi, ülkede cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmalarına baz teşkil eden pilot projenin uygulandığı bölge, 2006-2007'de uygulanıyor. Sonrasında işte sistem bu pilot bölge çıktılarına göre geliştiriliyor. aynı şekilde 2005, 2006, 2008, 2009'da uygulamaların yapıldığı bütçelerden. Dolayısıyla hem yerel düzeyde hem de genel ülke düzeyinde uygulamaların olduğu bir ülke olduğunu görüyoruz.

Ben sözü meslektaşım Taşın Bey'e devretmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SUNUCU -- Saygılarımla efendim.

Ben, Pınar Hanım'dan sonra hem burada Bestami Bey'in hem Pınar Hanım'ın çizdiği çerçeveyi takip ederek Birleşik Krallığı, Kanada'yı ve akabinde Avusturya... paylaşıyorum sizlerle.

Birleşik Krallık'ta cinsiyete duyarlı bütçeleme inisiyatifi sivil toplum örgütüyle ...89 yılından itibaren gündeme alınıyor. Sivil toplumun özelliği, akademisyenlerin ağırlıkta olduğu bir sivil toplum, genellikle aktivistler yer alıyorlar. Temel çalışmaları.... bahsettiği gibi... Tabii, bu İngiltere'ye has bir durum çünkü toplam önemli bir kısmı, ağırlıklı kısmı doğrudan gelir vergisiyle alınıyor ve ... vergi sistemi. Üç temel oran var, yüzde 10, şeklinde. ... tabir edilen, bizde doğrudan karşılığı olmamakla birlikte "vergi kredisi" olarak tercüme edebiliriz. Yüzde 10'luk dilimde bulunan, geliri belli bir eşğin altında bulunan insanlara doğrudan nakit transfer yapılabilmesini mümkün kılan bir sistem. Bu sistem üzerine çalışmalar yapılmış. Bu sisteme yalnız anneler, belli ücret seviyesinin altında olan diğer bireyler, çocuk sayısı gibi kriterler eklenerek sosyal adaletçi bir fonksiyon yüklenmiş buna. Genel olarak çalışmalar bunların etkinliği üzerine, ... genel olarak bu politikaların etkinliği üzerine binmiş.

Tabii, politik sahiplik İngiltere örneğinde de çok önemli bir unsur. Bu Komisyonun ürettiği pek çok çalışma hükümetler nezdinde karşılık bulmuş. Özellikle İngiliz Hazine Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Hazine Bakanlığı -bizdeki tam karşılığı Planlama, Maliye Bakanlığı ve Hazineye tekabül ediyor- ülkede genel planlamayı -ondan sorumlu- yürüten bakanlık bu kurumla, bu bağımsız kurumla ortak çalışmalar yapmış. Yürüttükleri toplumsal duyarlılık bütçeleme çalışmaları değil verim, daha çok analizleri birlikte üretmişler. Fakat çalışmaların yoğun olduğu dönem İşçi Partisinin iktidarda olduğu dönem. 2010'dan sonra birtakım çalışmalarda bu analizlerin veya yürütülen faaliyetlerin etki alanının daha azaldığını söylüyorlar. Temel gerekçe olarak da bu, rezervle söylüyorum: İşte, liberal muhafazakâr koalisyonun iktidara gelmesi şeklinde yorumluyor bazı arkadaşlar ama bu tabii, siyasi sağlıklılığın doğrusu etkisini azaltacak bir unsur değil.

Genellikle çalışmalar İngilizlere has yapıdan sebep merkezî düzeyde yoğunlaşmış. Temel motivasyon aynı. Yoğunlaşlan konular toplumsal refahın eşit dağıtılması, adalet olan bir vurgu, "fairnes" vurgusu çok önemli. Sayın Hocamız, Fransız örneğinde sarı bütçeden bahsetmişti. Burada bütçeyi tamamlayıcı dokümanlardan bir tanesi "fairnes" , o sosyal adalet vurgusu önemle vurgulanıyor. İnsanlığın, özellikle kısıtlı imkânlarla sahip olan toplum kesimlerinin refahı üzerine dört-beş yıllık süreçte ne gibi etkiler doğuracak üzerine çalışmalar yapılıyor. O metin incelendiğinde toplum refahının hani gelir dağılımı nedir, ondalık dilimler tabloya konuluyor, uygulanacak yeni politikalarla bu farklı gelir gruplarının ne şekilde etkileneceği kamuoyuna raporlanıyor. Bu ciddi bir eğilim. Şu açıdan önemsiyorum: Bizim gelir dokümanlarımız çoğu zaman siyasetçilerimiz tarafından kolay sunulabilen rapor hüviyetinde değil. Toplam üç slaytta, başbakan sorusunda yapabiliyor, diyor ki, sizin benzin deponuzu -...hesabını kastediyor- daha az işte 10 pound daha ucuza dolduracaksınız veya şu gelir grubunun altındaki vatandaşlarımızın, hane halklarının refahı bir önceki yıla göre 50 pound daha artacaktır. O sosyal politika enstrümanı, özellikle toplumsal cinsiyete duyarlı analizlere dayanan politikaların sonuçları kamuoyunda çok daha açık, çok daha basit şekilde paylaşılabilir.

Dediğim gibi, İngiltere deneyimi merkezî bir deneyim. Ülkenin kendine has koşullarıyla şekillenmiş, çalışmalar siyasi sahiplerinin elinde ... probleminden sebep yoğunlaştırılmış ama konu, kadın erkek fırsat eşitliğinin sağlanması konusu ülkede hâlâ sıcak gündem maddesi.

Kanada örneğinde de İngiliz örneğine benzer özellikler söz konusu. Burada da ağırlıklı çalışmalar gelir dağılımı ve toplumsal refahın kesimler arasındaki paylaşımıyla ilgili etki bu. Burada kadının statüsü 1970'lerden itibaren bir kurumsal yapıyla takip ediliyor, 1970'lerde ihdas edilmiş Kadının Statüsü isimli bir bakanlık var. Genel olarak çalışmaları bu bakanlık yürütüyor. Diğer kamu birimleri, kadın erkek fırsat eşitliği yani istihdamdan tutun şiddete kadar bütün o geniş sektördeki hizmetlerin takibini, yönlendirmesini bu bakanlık eliyle yapıyorlar. Meclis aktif, yani düzenli olarak Parlamentoda çalışmalar yapılıyor, Kanada Parlamentosunda. Gündem sıcak. Özellikle sivil toplum çok dinamik. Alternatif Politikalar isimli bir sivil toplum kuruluşu parlamentoda alternatif bütçeyi sunuyor, toplumsal duyarlı bütçe analizlerini de içine alan bir sunuş gelenekleri var.

Son örneğimiz Avusturya. Diğer ülkelere kıyasla gündemine daha geç yani 2000'li yılların başında bu kavramı gündemine alan bir ülke. Fakat diğerlerinden ayırıcı bir özelliği var: Kamunun sahiplenmesi çok üst düzeyde. İlk safhada bakanlıklar, bakanlar kurulu ortak çalışmalarla durum tespiti yapıyorlar. Bilinç artırıcı tüm konularda toplumsal kesimlerinde bilinç artırıcı çalışmalar yapıyorlar ve ayrı ayrı bakanlık bütçelerinde bunun pratiklerini yerleştirmeye çalışıyorlar ama dinamik kurumlar özellikle 2000'li

yılların ortasında bütçe reformuyla birlikte ele alınıyor. Anayasa'da bütçeyle ilgili hükümlerde toplumsal cinsiyete duyarlılık temel alınıyor. Tıpkı, hani biz 5018 sayılı Kanun'u sunarken kamuoyuna 3E kuralından bahseder yani etkinlik, ekonomiklik, etkililik; eşitlik vurgusu burada çok daha fazla yani toplumsal cinsiyete duyarlılıkta bütçeleme sürecinin ayrılmaz bir parçası konumuna getirilmiş durumda.

Bütçe reformu iki aşamada yapıldı ve Avusturya'daki bütçe reformu sonuç odaklılık, orta vadeli bir harcama çerçevesi sunma yönüyle çok çabuk uygulamaya konulması yönünde örnek uygulamalardan bir tanesi olarak değerlendiriliyor, özellikle uluslararası kuruluşların örnek gösterdiği bir uygulama, OECD'nin önemle anlattığı bir uygulama. İki aşamada yaptılar bunu. Dört yıllık bir orta vadeli harcama çerçeveleri var. Sonuç odaklılık önemli ve en başta ifade ettiğim gibi, üç E'nin altına bir E daha koyuyorlar, eşitlik perspektifiyle hazırlanıyor bunlar. Son aşaması bugün yani 2013 yılı bütçesinin tamamen cinsiyete duyarlı bütçeleme unsurlarını da içine alan bir perspektifle hazırladığını öne sürüyorlar.

Bu nasıl işliyor? Doğrusu teknik detaylara hem fazlasıyla hâkim değilim hem de bir günde anlatmak epeyce uzun süreceğini düşündüğüm için kısa kesmek adına böyle birkaç ayırıcı unsurunu ele aldım. Bir defa bütçe toplanmış yani bizde on binlerle ifade edilen ödenek sayısı orada epeyce bir indirilmiş. Temelde 5 "chapter" tabir edilen bölüme ayrılmış. 30 temel bizdeki kurumsal bütçelere tekabül eden programlar var. O her bir bakanlık için şöyle kabaca izah etmek gerekirse beş temel amaç belirlenmiş deniyor. Bu beş temel amaçtan bir tanesinin cinsiyete duyarlılığı gözetilen bir amaç olması zorunluluğu var. Dolayısıyla, bütçe dokümanlarında, onu tamamlayan işte bizdeki performans programlarına tekabül eden dokümanlarda belirlenen amaçlardan bir tanesinin her bir bakanlık için toplumsal cinsiyete duyarlı unsurlar içermesi gerekiyor. Tabii, bu amacı belirlemek yetmez, onun altını doldurmak gerekiyor. Konulan faaliyetler, programlar, projeler de bu amaçla bağlanacak ve göstergeler oluşturulacak. Bu çıktı göstergeleri, parlamentoda müzakere edilecek şey de bu çıktı göstergeleri. Parlamento adına denetim yapan Sayıştay benzeri Audit, bizim Sayıştayımız da Avusturya Sayıştayına benzer özellikler gösteriyor kısmen. Parlamento adına Sayıştaylar yapacak yani o bakanlık tarafından belirlenen veya harcama birimi tarafından belirlenen gösterge gerçekten 3E kuralı artı eşitlik mottosuna uygun tespit edilmiş mi? Tespit edilmiş, tamam. Uygulaması doğru yapılmış mı? Uygulanmış tamam. Gerçekten amaçlanan hedefler doğrultusunda sonuç üretebilmiş mi? Bunu özellikle performans anlamında denetleyecek bir yapıya dönüştürmüşler.

Avusturya özelinde sadece ulusal bütçe ve sadece ulusal bütçede değil, federal bütçede değil, eyalet ve mahallî idare bütçelerinde de aynı kurallar geçerli. Dolayısıyla, yeni bir örnek nasıl sonuçlar doğuracağını bilmiyoruz ama ilk izlenimler, uluslararası kuruluşların ilk izlenimleri çalışmanın örnek olacağı, örnek bir nitelikte olduğu şeklinde. Ülkemiz açısından da faydalı sonuçlar alabileceğimiz düşünülebilir... açıkçası. Ben sunumu burada tamamlıyorum.

Teşekkür ederim, arz ederim. (Alkışlar)

SUNUCU - Sayın Başkanım, ...teşekkür ediyoruz.

Şimdi bu bölümün soru-cevap kısmına geçelim.

Aslında...

Neyse siz konuşacaksınız, benim konuşmam çok mühim değil.

Soru-cevap, mikrofonu sizin aranızda dolaştıracağım, interaktif olması adına, benim söyleyeceğim çok fazla bir şey yok, sadece soru sormak isteyen arkadaşlarımız var mı? Soru-cevap bölümüne geldik. Aslında bu bölümde...

Değerli katılımcılar, soru-cevap bölümüne geçiyoruz. Aslında bu oturumda genelde dünya örnekleriyle ilgili bu sistemi, cinsiyete duyarlı bütçeleme sistemini uygulayan ülkelerin örneklerini dinledik. Aslında bizim bu komisyonun amacı Türkiye'nin kendi özgü bir modeli nasıl yapabiliriz? Bunu nasıl örnekleyebiliriz? En küçük birimlere kadar, yerel eğitimlerden ana bütçelere kadar bu çalışmayı nasıl yapabiliriz çalışacağız. Bu konuda hem dünya örneklerini dinledik, Türkiye'nin bu konuda yaptığı çalışmaların biraz tarihsel boyutuyla birlikte hafif bir özet yaptık. Bu çerçeve içerisinde soru sormak isteyen bakanlıklardan katılan bürokrat arkadaşlardan, uzman arkadaşlardan, milletvekillerinden soru sormak isteyen arkadaşlarımız varsa soru bölümüne geçelim. Sayın Şahin'e söz vereceğiz ama aramıza Bilim ve Teknoloji Bakanımız Sayın Nihat Ergün Bey katıldılar, hoş geldiniz diyoruz. (Alkışlar)

Mikrofonu Sayın Mustafa Bey'e uzatabiliriz.

Buyurun Mustafa Bey, söz sizde.

- Sayın Başkanım, teşekkür ederim. Gerçekten sununlar son derece yerinde... Şimdi bu uluslararası alan... özellikle Sayın... sunumundaki Fransız modeliyle Sayın ...

Şimdi Fransız modelinde aslında bizim açımızdan birkaç... öncelikle şunu belirtmeliyiz ki: Fransız ... olarak adlandırdığımız yani ...baktığımızda Fransa'yla Türkiye... İkisi de literatürde muhafazakâr ...sistem... Diğer yandan yurttaşlık... sosyal politika alanındaki... Fransa ve Türkiye'de... bireysellik ve bütçe... yaygınlaşması açısından incelenmeye değer bir örnektir. Bu açıdan... daha verimli incelenmesinin yararlı olacağını düşünüyorum.

Diğer bir husus Avusturya. Şimdi Avusturya geçtiğimiz günlerde de Avusturya'dan gelen konuklar oldu... adını verdiğimiz yani bizim... cinsiyet duyarlılığı için anayasada... bizim alışkanlığımıza... bu geniş yelpaze... Bizim açımızdan en yararlı... Bu çerçevede... alt komisyonun bilgisinde daha... yararlı olacağını düşünüyorum.

Ben tekrar teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın...

Toplantımıza katılan Sayın konuklarımız...

Evet söz sizde, buyurun Sayın Bakanımız. (Alkışlar)

- ...hepinizi saygıyla selamlıyorum.

sistem olsa yani bu kadar büyük eksiklikleri var diye bilmiyor sistem. Hayatın her alanında olabildiği kadar, mümkün olduğu kadar fırsatlar eşit olması lazım ki insanlar bundan yararlansın. Kendi gücünü, kabiliyetini hissettirebilir. Onlar sağlanana kadar tabii ki pozitif bazı ayrımcılıklar da söz konusu zaten Anayasa'da ve kanunlarda, bunları ortaya koyduk. Bazı pozitif ayrımcılıklar Anayasa'ya aykırı sayılmasın diye, geçtiğimiz dönemde, 2010 yılında Anayasa değişikliği yaptığımızda böyle bir düzenleme de yapmıştık. Çünkü pozitif de olsa bir ayrımcılık yaptığında da ayrımcılık, ayrımcılık diyor bazıları da. Yani hukuki anlamda bir gün birisi bu yorumu kadınlarla ilgili yapılmış olsaydı durumdan vazife çıkartıp Anayasa'ya aykırı bulunabilirdi. "Niye kadınlarla ilgili ayrımcılık olsun ki? Ayrımcılık, ayrımcılıktır." diyebilirdi. Otururken Anayasa hükmü hâline getirmiş olunan zeminin sağlanması açısından önemliydi. O zeminin olarak sağlanmasını düşünüyorum. Tabii, şimdi konuşulanlar, birlikte kurgulananlar bunlar da önemli ama en nihayetinde iş bir bölümden oluşuyor. Yani bu işler yapılırken birtakım faaliyetler ve harcamalar gündeme geliyor. Yani kararlar alınırken, uygulama yapılırken ne kadar doğru yansıtılıyor bu şeyde? İşte, zaman zaman konuşuluyor bizde, kamu da idareci olarak ne kadar kadın idareci var, kadın yönetici var? Valilerin ne kadarı bayan, kaymakamların ne kadarı bayan? Baktığımız zaman yenilikler var ama ya bu yenilikler işte, genel müdürlerden ne kadarı bayan var, daire başkanlığında ne kadar bayan var? Uygulama alanında bunların öne çıkması lazım. E, burada zaman zaman şartlar, eskiden gelen eşitsizliklerle ilgili de erkeklerin lehine olabiliyor tabii ki. Onun için pozitif ayrımcılık önem kazanıyor. Ama şunu diyen yoktur: Yani bakanlıkta şeylerle ilgili düşündüğünüzde, karşı durmamız gereken böyle Bunlardan birisi de kadınların cesaretini sınırlıyor. Yani kadınlar... Ben bazı kadınları çağırdım, kadınların genel müdür, daire başkanı, tabii birkaç pozisyonda olanları çağırdım, oradan buraya kadar serbest. O hangisini çözeceğiz. Yani Senelerce bakanlıkta görev yapmış, işte, eğitim durumu müsait, müsait olan bayan arkadaşlar arasından çağırdım, inanın birisi cesaret edemiyorlar. Yani orada olup olmayacaklarını düşündüler. Yani Bu da bir engel yani engeller kendisi bu. Yani sadece yasal, anayasal veya kişinin veya kadınlar grubunun diyelim, kendi kendine çıkarmış olduğu engelleri var ve o engellerin engelleri de aşmamız gerekiyor. Biraz bununla da mücadele ettik. Yani ben cesaretli olmak, daha kararlı olmak adına, olduğunda cesaretsiz davranmakta yani şöyle söyleyeyim, her şeyin bir sebebi, sorunu o.

Tabii, siz şimdi herhâlde işin mali boyutunu da öğrenmek istiyorsunuz. Kuşkusuz harcama boyutu da yani bu iş için ne harcayacağız mesela? Yani bu iş için ne yapacağız ayrı ama bu iş için ne harcıyoruz? Bir de bütçelerinde vergilerin harcaması yapılırken acaba bunu ben diktatör alınıyor mu diye devletin böyle kamu kurumlarının performansı, yüksek performansı... Bu açıdan da değerlendirmeye tabi tutulması önemli. Tam olarak şöyle düşünemeyiz belki, yani bütçenizi toplumsal ihtiyaçlara göre dizayn yapıyorsunuzdur yani böyle, kurumumuzun bütçesinde yapılması gereken harcamalar var. Bunlar cinsiyet ayrımına göre yapılacak harcamalar değil. Bakıyorsunuz, herkes... Ulaştırma Bakanlığı otoyollarla ilgili harcamalarını yapacaksa yapar. Cinsiyet meselesi yok burada. Havaalanına yatırım yapacaksa yapar, demir yoluna yatırım yapacaksa yapar, bütçesinin boyutlarını kuşkusuz bütün toplumsal ihtiyaçlarına göre harcayacaktır. Ama bu iş için özellikle kendi kurumunda kadın erkek fırsat eşitliği sağlamak için belki biraz onun da performans boyutları olması önemli.

Şöyle bakıyoruz mesela, bize bağlı olan kurumlarda, her birinde bunu yapmak belki mümkün olmaz. Misal, KOSGEB bizim kuruluşumuz. Burada destekler var birtakım. Girişimcilik destekleri, girişimcilik eğitimi veya girişimcilikle ilgili hibe tarzı destekler veya bazı destekler yani hisse senedi bazlı destekler. Ben bunu kontrol ediyorum. Mesela, katılımcıların yarısının kadın olmasına, işte, ... desteklerinin yarısının kadınlara gitmesine veya hibe desteklerinin yarısının kadınlara gitmesine, iş yeri açanların iş yeri açma

desteklerinin yarısının kadınlara gitmesine maksimum düzeyde destek oluyoruz. Yani bütçe harcamalarından böyle bir imkân ve performans kriteri getirme imkânı varsa o kriteri orada getirebiliyoruz ve bunlarda da başarılı oluyoruz. Son üç yılda 124 bin kişi KOSGEB'in girişimcilik ve eğitimlerine katıldı. Girişimcilik eğitimi arttı. Çünkü girişimci olmalarını da istiyoruz biz kadınların yani herkesin girişimci olmasını istiyoruz. Bütün toplumda girişimciliği destekliyoruz. Yani insanlar illa sınırını zorlayıp işçi olurum diye düşünmesinler, kendi işini kurarım diye düşünsünler. Bu da çok önemli bir şey. Kendi işini kurabilmek, başkasını da yanında istihdam edebilmek, bu çok önemli. Bunu destekliyoruz bütün toplumda. Ama bu desteklediklerimizin yarısı kadın olsun. Kadınlar da bu konuda aktivite gösterebilirler.

Beklediğimizden başka alanlardaki yerlerden daha iyi bir sonuç elde ettik. Yani kadınlar mesela, yönetici olurken gösteremedikleri cesareti girişimci olmak için gösterdiler. işletmecilerimiz bunun bir örneği. Yani yönetici olmak için o kadar cesaret gösteremediler, bazıları ama girişimci olmak için gerçekten büyük bir cesaret gösterdiler ve girişimcilik eğitimlerinin yüz yirmi beş gün için üç yıl içerisinde yaklaşık yarısını kadınlar oluşturdu, yüzde 45'ten fazlasını oluşturdu kadınlar. Böyle destek alanlardan 6 binden fazla 6.500 kişi kendi işini kurma desteği aldı bunların arasından. Yani çok kişi işini kurdu da desteklenenler 6.500 kişi oldu. Bunların da 3.200 kadarı kadın girişimcilerden oluşuyor. Yani böylelikle bütçemizin, girişimcilikle ilgili bütçemizin hemen hemen yarısını insanın eğitimi bazında hem de destekler bazında kadınlar lehine kullanmış olduk. Kadınlar kendileri buna katkı sağladı. Yani kadınlara torpil yapmadık yani bu sürede, pozitif ayrımcılık da uygulamadık. Sadece pozitif ayrımcılığı şurada uyguluyoruz: Kadınlar eğer destek alacaklarsa yüzde 10 daha fazla alacaklar yani erkeklere göre yüzde 10 daha fazla onları destekleyerek bir pozitif ayrımcılık uyguladık. Yoksa, hiçbir şey yapmasınlar, gene de destekleyelim diye bir düşünce olmadı, onlar da katıldılar gerçekten girişimcilik eğitimlerine. Gerçekten iyi şeyler sundular ve gerçekten iş yerlerini açtılar verilen destekten. Bunu da bütçenin yüzde 50'sini o konuda bölüştürmüş olduk. İnşallah, bütçeyle ilgili bütün harcamalara imkân verelim diyorum, bu fırsat eşitliğini sağlama konusunda böyle hassasiyetleri göstermeleri çalışmalarını bütün kamu olarak çalışmalarını, komisyonun takibini kolaylaştırmış olacaktır.

Ben de bu çalışmadan dolayı hem komisyonumuzu hem de sizleri tebrik ediyorum. Başarılar diliyorum.

- Sayın Sayın Teşekkür ediyoruz.

- "Ne yapabiliriz?" sorusunda bir çalışma yapmak. Belki, zaman zaman birtakım farklı proje yapıyorlar. Farklı projeler temel politika çerçevesinde, sistematik bir politika çerçevesinde ...

Bu konunun bünyesinde, kadınların çalışma hayatındaki sorunlarının incelenmesi ve katkıları artırmayı gözetmek şeklinde bir başlangıç yaptık. Tabii ki 2012 performans programımızı da hazırlarken birtakım faaliyet projeleri öngördük, bunun için bir bütçe öngördük yani diğer kamu kurumlarımız da belki teşrif ettiler, uygulama açısından Türkiye Büyük Millet Meclisi idari teşkilatı olarak Komisyonumuzda yapılan görüşmeler çerçevesinde bu çalışmaların teşviki cesaretlendirici olmuştur. Böyle bir çalışma yapmış olduk yani bu çalışmanın daha sonraki süreçte de tüm kamu kurumları strateji başkanlığı arasında ... grubu oluşmuştur. Bu çalışmamızı diğer kamu kurumları arasında da, kendi aramızda da kaynaşmış olduk. arz etmek istiyorum.

Tabii ki bazı dengelerin üst politikalarda bu hususun vurgulanması -biraz önce Mustafa Bey'de- ... cesaretlendirilmesi açısından, teşvik edilme açısından önemli olduğunu. Özellikle Kalkınma Bakanlığında uzman arkadaşlarımızda buradalar, malumunuz 10'uncu Kalkınma Planı hazırlanıyor. Bu, aslında bir fırsat yani Komisyonumuzun bu alanda da önerileriyle 10 Yıllık Kalkınma Planı'nda bu hususta belirli bir politikanın yer alması diğer referans belgelerini de paralel düzenlemelerin yapılmasını cesaretlendirecektir. Yine, Maliye Bakanlığının ... temsilcilerimiz oldu bizim. Bütçe hazırlamaları dokümanları, verileri verdiler. Bu hususun vurgulanmasının bu tür çalışmalarını kolaylaştıracağını düşünüyorum.

Bu anlamda, hepinize saygılar sunarak teşekkür ediyorum.

--- ... size söz vereyim ondan sonra yemek arası verelim.

Buyurun.

PROF. DR. MÜNEVVER TEKCAN - Herkese merhaba.

Profesör Doktor Münevver Tekcan, Kocaeli Üniversitesi Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezinden sorumluyum. Her şeyden önce bu kadar ... bir toplantıyı, çalışmayı çok teşekkür ediyorum.

Ben de son sunumla ilgili olarak daha çok katkı niteliğinde bir şeyler söylemek istiyorum, Taşkın Bey'in verdiği örnek ülkeler üzerinden bir şey söylemek istiyorum.

Bu ülkelerden bana göre en dikkate değer İngiltere, Birleşik Krallık örneğiydi çünkü bu, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçenin geliştirilmesi, uygulanması yolunda herhâlde ilk örneğiydi, 1980'lerde başlıyordu. "Bir sivil toplum kuruluşunun -kadın akademisyenler çoğunluklu- aktivistlerden kaynaklanan bir uygulamayla başlandı." dediniz. Ben de Mustafa Şahin Bey'in söylediği gibi bizde örnek alınacak en uygun olan modelin Avusturya modeli olduğunu düşünüyorum. Ancak, bu düzenlemelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe düzenlemelerini ülkemizde yapılmasından evvel iki farklı ... olması bakımından Birleşik Krallık'ın ve Avusturya örneğinin, hem genel ölçekte hem de genel çapta, ülke düzeyinde, yapılmış olan uygulamalarının istatistiksel analizinin bizde de yapılması ve bunlardan, yapılacak olan düzenlemelerde yararlanılmasının çok faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü, genel ölçekte yapılan uygulamalar daha sonra bu süreç içerisinde 1980'lerden 2013'lere kadar İngiltere'de ve Avusturya'da 2000'li yıllarda başladığını söylediniz. Onlarda da yapılan uygulamaların istatistiksel analizlerini bizde.... cinsiyete duyarlı bütçe düzenlemelerinde yön gösterici ve yararlı olacağını düşünüyorum.

--- Çok teşekkür ederim.

"Son soru." demiştiniz, isterseniz ikinci bölüme bırakalım mı? Kısaysa alayım.

DOKTOR SEVAL SANISOĞLU - Sağlık Bakanlığında katılıyorum, Doktor Seval Sanisoğlu.

Ben, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe demekle tabii doğurganlık dönemiyle ilgili kadının problemleri bizi daha çok ilgilendiriyor, doğurganlığımızı artırmayı teşvik etmeyi düşünürken. Her doğurganlık, evlilik dönemi tabii ki kadına mahsus bir dönem ortaya koyduğunu anlıyorum kendimde... doğurmuş bir kadın olarak. Yalnız, bundan sonraki dönemin aslında ailenin problemi olduğunu yani yapılan kreş yardımı ve bu tür uygulamaları kadına lütfetmiş olmamak gerekiyor. Bu vurguyu hâlen kadının üzerinden yürüterek biz ileriye gidemeyiz. Çocuğun bakımını ailenin problemi olarak, aileye destek olarak gidersek daha doğru bir algıdan gideriz. Hâlen daha çocuğun bakımını... Mesela, ben hatırlıyorum çalışma hayatımdan, çocuğun bir sağlık sorunu olduğu zaman ben izin almak durumundaydım ama bütün anneler hekim değil ki, sağlık çalışanı değil. Hâlen daha bu algı bütün vatandaşlarda var, çocukla ilgili bir problem olduğunda kadın izin almak durumunda, o, evde kalmak durumunda, işin sahibiyle, patronuyla, müdürüyle beraber hem de onun kariyeriyle... Halbuki, bu konuda çocuk bakımında erkek katılımının ya da eş katılımını biz aile üzerinden yaparsak çok daha doğru bir zemine gideriz, bunu iletmek istiyorum.

--- ... Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Projesi'yle yürütüyoruz ve Kocaeli de projemizin pilot illerinden bir tanesi, sayın konuşmacıların da vurguladığı gibi. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi aslında 2004 yılından beri Doğu Avrupa ülkeleri ve Balkan ülkelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda çeşitli çalışmalar yapıyor. Buradan çıkan birtakım önemli noktalar ve sunum yapan konuşmacıların da belirttiği bazı noktaların ben, burada altını çizmek istiyorum.

Bu Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin 2004'ten beri yürüttüğü, Makedonya'da, Kosova'da, Arnavutluk'ta, Balkan ülkelerinde yürüttüğü bu çalışmalar da üç nokta özellikle çok önemli olarak karşımıza çıkıyor. Birincisi: Bu konuda siyasi iradenin yani toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda siyasi iradenin sürekli olması, sürekliliğinin olması bu konuda son derece önemli ki bunun olumsuz örneklerini sayın konuşmacılar da gösterdiler.

İkincisi: Sayın Mustafa Şahin'in de vurguladığı ve olumsuz örneğini de bize gösterdiği... Aslında bu konuda mevzuata ilişkin çalışmalar bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeyi çok hızlandırıcı, çok pozitif etkileri oluyor.

Diğeriye, sivil toplum kuruluşlarını bu sürecin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi. Bu, bütçelemeye girince çok teknik bir konu olarak düşünülüyor halbuki bütçeleme bütün herkes için yapılan bir şey. Burada, sivil toplum kuruluşlarının, kadın örgütlerinin katılımının alınması çok çok önemli.

Ben, bu üç noktayı vurgulamak istedim.

Çok teşekkürler.

--- Evet, teşekkür ediyoruz.

Bu konuda soru soran arkadaşlarımızın bir kısmı tavsiyelerde bulundu aslında. Direkt konuşmacılara yönelmiş soru olmadığı için belki cevap vermek isteyen arkadaşımız varsa...

Evet...

---- ... Türkiye Büyük Millet Meclisi Strateji Geliştirme Başkanlığından katılan Beyefendi'nin vurgusunun altını çizmek için özellikle söz almak istedim.

Kesinlikle katılıyorum yani üst politika dokümanları ... bu konuyu vurgulanması, bu konunun vurgulanmasına yönelik açılmasına gerçekten öncü olacaktır. hazırlık çalışmaları kapsamında Bu çalışmalarda, cinsiyete duyarlı bütçelemenin önemi ve

kalkınma planının yer alması gerektiği defalarca vurgulandı hatta KEFEK Komisyonumuz Sayın Başkanımın Başkanlığında Kalkınma Bakanıyla bu konuyla ilgili özel bir görüşme de yaptılar, bu konun kalkınma planında yer almasına ilişkin olarak. Dolayısıyla, konunu kalkınma planında yer alması şu anda gündemde olduğunu söyleyebilirim, hazırlıklar tamam.

Teşekkür ediyorum.

--- Başka cevap vermek isteyen?

O zaman saat ikiye kadar bir yemek arası verelim. İki de tekrar görüşmek dileğiyle Birinci Bölümü kapatıyoruz.

Değerli konuşmacılarımız ve oturma başkanları toplantının... bütçelemenin yurtdışı örnekleri üzerinde bir çalışma yaptık. Salondan da çok değerli bürokratlarımız, uzmanlarımız katkılar sağladılar. Ben, bu oturumda salonun katkısını çok önemsiyorum. Çünkü, bu oturumun başlığı Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Türkiye. Bu ne anlama geliyor? Bizler bu çalışmalarını tamamladıktan sonra, sizlerin katkısıyla tamamladıktan sonra, bir rapor hazırlayacağız ve bu raporda Türkiye'nin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye geçmesi, geçerken kullanılması gereken aşamalar, belki işte, bütçe teknikleri gibi konularda önerileriniz olacak. O yüzden bu aşamada katkı sağlamanız önemli. Benim şu anda oturma masasını paylaştığım çok değerli uzman, bürokrat kardeşlerim de sizlere bunları söyleyecekler. Bu kanallar hep açık, burada söylemediğiniz bir şeyi ileri ki bir tarihte de söyleyebilirsiniz, yazabilirsiniz, sorabilirsiniz. Lütfen bu toplantıdan ayrılırken, oturma başkanlığı yapmış ya da oturumlarda konuşmacı olmuş kişilerin iletişim bilgileri elinizde olsun, muhtemelen bu süreçte, Türkiye'nin bütçe yapma süreçlerinde sizlerle sık sık istişare etme ihtiyacı olacak.

Ben, oturuma başlamadan önce, özellikle Kalkınma Bakanımıza, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanımıza ve Meclis Başkanımıza bir kez daha teşekkür ediyorum, aynı şekilde Maliye Bakanımıza da. Şu anda oturma masasında bulunan arkadaşlarım. Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar, Kararname Genel Müdürlüğüne, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından ve Maliye Bakanlığından yani bu konunun birbir tarafları olan, bu konu onları ilgilendiriyor, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından çok daha önce. O anlamda bizim parlamentoda kurduğumuz komisyona ve aylarca yaptığımız toplantılara devamlı katıldılar. Çok değerli katkılar sağladılar, bir kere daha teşekkür ediyorum.

Şimdi, bizim bu oturumumuzda, konuşmacılar yirmişer dakika bu konuyla ilgili sunumlarını yapacaklar. Bir, ilk tur tamamlamış gibi olacağız. Kalan bir on-on beş dakikamız oluyor, onda da ben çok değerli konuşmacı arkadaşlarımı, bir dörder-beşer dakika daha eksik bir şey kalmayın diye dinleyeceğim. Ondan sonra soru-cevap ya da öneriler bölümüne geçeceğiz. Sonra, arada yine bir on beş dakika... arası var ama arzu ederseniz o arayı vermeyip ondan sonra üçüncü oturuma geçeriz, böylece sizler de bu güzel cumartesi gününde ailelerinizden daha fazla uzak kalmadan bir an önce yola çıkarsınız, evlerinize dönersiniz diye düşünüyorum.

Evet, şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Yasama Uzmanımız Doktor Mustafa Şahin Hocamıza ilk sözü veriyoruz, buyurunuz.

TBMM YASAMA UZMANI MUSTAFA ŞAHİN – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben de öncelikle bu buluşmada, bu organizasyonda emeği geçenlere teşekkür etmek isterim ve Sayın Başkanımızın vurguladığı bir hususun tekrar altını çizmek yararlı olacaktır. O da, bu buluşmanın bugünle sınırlı kalmamasını temenni ederim, yani hizmet birimlerinde, iş akışları içinde karşılaştığımız cinsiyete duyarlı bütçe yaklaşımı noktasında sorunlarla ilgili iletişim hâlinde olalım, bizlerin sizlerden öğreneceği çok şey var. Sizlerle bizlerin biriktirdiği bilgilerin paylaşımını da sağlayabiliriz. O itibarla rahatlıkla Maliye Bakanlığından Murat Genç, Meclisten ben, Nurgül Aksoy ve diğer Kalkınma Bakanlığından değerli uzman arkadaşlarımla birlikte bir iletişimde her zaman var olduğumuzu, bu dayanışma içinde olduğumuzu vurgulamak isterim.

Şimdi, tabii bütçe kavramı, bütçe terimi biraz tarihsel bağlarından kopuk algılarda yer alabiliyor. Özellikle şunu belirtmeliyim ki bütçe, bir gelir-gider, bir muhasebe mantığı, bir muhasebe belgesinden ibaret bir şey değil. Özellikle, bütçe, demokrasinin tarihsel gelişimi içinde son derece önemli bir kurum. Hatırlarsanız, bütçeyi biz Magna Carta'dan bugüne, insanlığın demokrasi yolculuğunda ele aldığımızda sürekli politik boyutuna vurgu yaparız. Dolayısıyla, her şeyden önce bir demokrasi kurumu olarak bütçenin politik bir belge olduğunun altını çizmek isterim. Şimdi, kuşkusuz, bütçenin tarihsel ve kuramsal açıdan pek çok boyutu bulunmakla birlikte. Daha uygulamadan gelen meslek mensuplarından oluşan bir buluşma olduğu için ben biraz sahadaki veya uygulamadaki bütçenin eşitsizliğe yol açabilecek etkilerini veya eşitliği evrilebilecek pratiklerini ağırlıklı olarak ele almak istiyorum.

Şimdi, yakın zamana kadar bütçe, özelliği itibarıyla nötr bir belge olarak kabul edilmekteydi. Yani, bütçeden çeşitli kamu politikalarına ayrılan ödenekler, tamamen tarafsız bir şekilde, tarafsız etki doğuracak şekilde sonuçlarıyla algılanırdı, böyle değerlendirilirdi ve eğer bir toplumsal grup veya toplumsal kesime genel... farklı bir kaynak aktaracağımız zaman onu tanımlardık açık bir şekilde. Bu, kadınlar olabilirdi, çocuklar olabilirdi veya siyasi iradenin lehinde öncelik geliştirdiği bir toplumsal grup olarak. Ancak, gelinen noktada literatür bu anlayışın değiştirilmesi yönünde evirildi. Şöyle ki, kamu politikalarında, bizim nötr olarak kabul ettiğimiz ve kaynak ayırdığımız kamu politikalarında ki bütçe, bir anlamda, hükümetlerin kamu politikalarının bir toplulaştırılması, bir konsolidasyonudur. Etkileri hiç de farklı gruplar arasında nötr olmadı. Dolayısıyla, farklı etkileri barındırabildiği yönünde bir birikim, literatürde oluştu ki bu ilginçtir, bugüne kadar kamu düzeninin güvenlik politikalarından çevre politikalarına, hatırlarsınız, özellikle 80'lere kadar, kadınlara yönelik veya eşitliğe yönelik vurgular daha cari transferler veya sosyal koruma politikaları kapsamında görülmekteydi. Hâlbuki geldiğimiz noktada yapılan saha çalışmaları gösterdi ki bize genel kanının nötr olarak belirlediği, altyapı harcamalarında, kamu düzeni ve güvenlik politikalarında, sağlık politikalarında farklı etkilerin, bu farklılık zaman zaman eşitsizlik hatta belki çoğu zaman eşitsiz olarak nitelendirebileceğimiz etkileri barındırdığını gördük. Şimdi, izninizle, olumlu, olumsuz kamu politikalarında veya bütçede belirlenen politika önceliklerinde olumlu, olumsuz etkiler nasıl açığa çıkıyor, bunları paylaşmak isterim. Örneğin, güncel olması bakımından önemsiyorum, harçların kaldırılması, üniversite harçlarının kaldırılması yönetsel olarak evrensel bir uygulama olarak görülebilir. Yani, tüm yurttaşların, işte, daha doğrusu üniversitede eğitim hizmetinden yararlanacak olan başvuru koşullarına haiz tüm öğrencilerinden harç alınmaması noktasında nötr gibi görülüyor. Ancak, şunu belirtmeliyim ki: Üniversite harçlarının kaldırılmasının eğitim sürecinde kız çocukları açısından çok daha lehte, çok daha eşitlikçi yönde etkiler barındırdığını ifade etmeliyim. Görünürde nötr bir politika önceliği, aslında bünyesinde kadın-erkek eşitliğini güçlendirici sonuçlar barındırıyor ve özellikle bu türden -zaman zaman Sayın Başkanımızla da bu terminoloji konusunda rahatsızlığınız var, bir kısmının karşılığını bulamıyoruz ama- tüm ilgililere herhangi bir koşul aranmaksızın, herkese eşitçe uygulanacak şeyi terminoloji olarak, evrensel olarak çeviriyoruz. Bu İskandinav modelinde mesela, kadın-erkek eşitliğine yönelik evrensel model egemenliği, ki orada kadın-erkek eşitliği mündemihtir o evrensel yaklaşımı. Dolayısıyla, bizim ülkemizde de üniversite harçlarının kaldırılması aynı zamanda kadın-erkek eşitliğini güçlendirici, kadının uzun dönemli güçlenmesine potansiyel sağlayıcı bir önceliktir. Bunları örnek olarak veriyorum.

Keza, altyapı harcamalarından Hindistan konuşuldu sabah. Son derece önemli çalışmalar var. Alt yapı çalışmalarında, özellikle içme suyu kullanımlarında barındırdığı etkilerin çok daha kadınların lehinde, kadınların omuzlarında bulunan ağır yükleri hafifletici, erkeklere göre boş zamanı artırıcı sonuçlar sağlayabildiğini görebiliyoruz. Bunun cari süreçte bir KÖYDES'i hatırlıyorlar, KÖYDES politikaları. Bunun gibi ben aslında şeyden bağımsız, o geleneksel yaklaşım... Örneğin, geleneksel yaklaşım sosyal koruma politikaları bağlamında örneğin, engellilere evde bakım hizmetleri noktasında sağlanan mesela, maaş veya aylık, onun da yüklenirici etkileri var. Ancak çağdaş yaklaşım o türlü öncelikleri yok saymadan daha toplumun geniş kesimlerinin nötr kabul ettiği alanlardaki eşitlikçi süreçlerin veya varsa eşitsiz sonuçların açığa çıkması. Tersinden düşünecek olursak, üniversite harçlarının kaldırılması eşitlikçi sonuçlar ve kadınların lehinde bir öncelik olarak belirirken üniversite eğitiminin maliyetinin artması, ticarileşmesi yine tersinden söyleyecek kadınların eğitimi çok daha erkeklere göre olumsuz etkileme potansiyeline sahip. Zaman kısa, ben çok isterim, çünkü özellikle politika önceliklerine odaklanarak konuştuğumuzda çok daha somut zihinlerimizde berrak olarak ifadesini bulabilir.

Şimdi, bir de şu boyut var: Bütçe dediğimiz zaman bütçe sistemi olarak bizim ülkemizde sıfır bazlı bütçe sistemi uygulanmıyor, dünyada da uygulayan kalmadı, bir dönem ABD'de uygulanmaktaydı. Ne demek istiyorum? O da şu: Bizim bütçemizin önemli bir bölümü bağlıdır, mevzuata bağlı ödemelerden kaynaklanır. Dolayısıyla, bizim bütçede eşitsizliğe yol açamayız. Zaten o eşitsizlik var ise ilgili mevzuatından kaynaklanır. Yani, bu bağın özellikle kurulmasında yarar görüyorum. Bütçede kendinden menkul rakamlar bize eşitsizliği resmetmeyebilir. İlgili mevzuat ile birlikte kadınların yaşam gerçekliğinin eş zamanla analize tabi tutulması ile biz ancak eşitsizlik sonuçlarının olup olmadığını görebiliriz.

Şöyle bir örnek vermek istiyorum mevzuattan kaynaklı olarak: Örneğin, şu an bütçemizin -toplam merkezî yönetim bütçesinin- yüzde 20'si Sosyal Güvenlik Kurumuna transferler, sosyal sigortalar ve genel sağlık sigorta sistemine cari transfer olarak açılım, beşte 1'i. Peki, bu sistemde aktif sigortalı olma koşulu neye bağlıdır? Kayıtlı çalışma ilişkisine bağlıdır. Dolayısıyla, düşündüğümüz primli rejimde aktif sigortalı olma koşulu kayıtlı çalışma ilişkisinden kaynaklanan bir statü ise, bu beraberinde çalışma yaşamında kadınların karşılaşacağı her eşitsizliğin, her ayrımcılığın sistemik olarak kendini sosyal güvenlik sisteminde göstereceği sonucunu bize verir. Dolayısıyla, biz bütçede -söz gelimi- sosyal koruma hizmetlerinde eşitlikçi bir öncelik değiştirmek istiyor isek, sosyal güvenlik mevzuatında bir değişimi gündeme getirmeliyiz, bütçede değil. Çünkü bütçenin o türden ödenekleri mevzuata bağlıdır.

Diğer bir mevzuata bağlı olmayan ödenek, hizmet programları veya bizim sistemimizdeki ifadesiyle performans programlarını düşündüğümüzde doğrusunu söylemek gerekirse yerel yönetimler merkezî yönetime göre -sabahleyin de Nevşehir Belediyesinden konuşmacı olarak katılan meslektaşımızla paylaştık- çok daha esnek ve özel, merkezî yönetim de çok daha mevzuata bağlı. Dolayısıyla, kırılgan bütçe performans programında cinsiyete duyarlılığın önceliklerin geliştirilmesi eş zamanlı hizmet ve harcama mevzuatının birlikte değerlendirilmesini gerektirir. Ben biraz teknik bilgi boyutlarını öne çıkarıyorum özellikle strateji geliştirme başkanlıklarından ve ana hizmet birimlerinden katılım yoğun olduğunu biliyorum, ki sorularla da açabiliriz kafalara takılan hususları.

Dolayısıyla, mevzuattan kaynaklanan eşitsizlik peki nasıl tespit edilecek? Burada bu mevzuatta eşitsizlik inşa edilmez. Eşitsizlik toplumsal kurumlar dolay ile açığa çıkıyor. Söz gelimi, ailede, çalışma yaşamında, sosyal yaşamda, siyasal yaşamdaki kadın-erkek ilişkilerinin, toplumsal cinsiyet ilişkilerinin gerçekliği o mevzuatın uygulanmasında eşitsiz sonuçlara yol açıyor. Dolayısıyla, mevzuatı açtığımız zaman şununla karşılaşacağız: “Herkes fırsat eşitliği içinde hizmet sunumu mümkün.” Ancak eşitsiz sonuç.

Örneğin, bir örnek vererek sizinle paylaşmak isterim. Sağlık hizmetleri... Sağlık Bakanlığından meslektaşımızı gördüğüm için paylaşmak isterim. Sağlık hizmetleri herkese eşit bir şekilde sunulur. Ancak, aile bütçesinde önemli yük teşkil eden sağlık harcamaları; bu katılma payları şeklinde olabilir, ilave ücretler şeklinde olabilir veya ulaşım uzaklığı ile ki bağlı olarak çeşitli ulaşım ve konaklama maliyetleri şeklinde tezahür edebilir. Biz biliyoruz ki literatürden, sahadan, eğer, sağlık hizmetleri ne kadar ticarileşirse o kadar eşitsizlik artar. Bunu mevzuattan göremiyoruz. Tabiatıyla göremeyiz çünkü pozitif hukukta böyle bir norm koymaya ne anayasa ne hukuk devleti izin verir. Ancak yaşamın kendi gerçekliği içinde değerlendirdiğimiz zaman tablonun eşitsizlik resmini çekebiliyoruz. O zaman, sabahleyin anıldığı için çok önemsiyorum, onunla kapatmak istiyorum sunumumu, şartlı nakit transferi... Hatırlanacağı veya bilindiği gibi, şartlı nakit transferinde biz şunu söylemiyoruz, yani özür dilerim, bu politika şöyle bir çerçeveye sahip değil: “Ben şu hizmeti sunuyorum, alan alsın, almayan almasın.” Hayır, biz sağlık hizmetini kadınlara özellikle hatta, bir miktar aylığa bağlamak suretiyle kontrolünü gerçekleştiriyoruz. Düşünebiliyor musunuz, hizmetten yararlanması için adeta devlet kaynak veriyor, kaynak ayırıyor. Evet, kaynak ayırmak zorunda. Gerçekten, yapısal eşitsizlik, tarihsel eşitsizlik, birtakım hizmetlerin yararlanması noktasında, kadınların, kız çocuklarının eşitsizliklerinin azaltılması noktasında, yaşam deneyiminden hareketle, gerekirse o kamu hizmetlerini parasız sunmak veya ayrıcalık sağlamak değil, bizzat bu hizmete ulaşımı mümkün kılacak parayı dâhi devletin vermesini gerektirebilmektedir. Bu sunumun sonu için ben bu şekilde sonlandırmak istedim sunumumu. Sorularla, katkılarla açmaya çalışırız.

Ben çok teşekkür ederim imkân verildiği için, sağ olun.

- Dr. Mustafa Şahin'e çok teşekkür ediyorum.

Şimdi salona yeni gelen, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Uzmanımıza, Nurgül Aksoy'a sözü veriyorum.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMANI NURGÜL AKSOY – Ben sunumuma başlamadan önce ... dikkat çekerek giriş yapmak istiyorum.

Toplumsal cinsiyetin temel iki yönü, aslında toplumsal cinsiyet... Toplumsal cinsiyet kavramı bazen anlamayı kolaylaştırdığı gibi, zaman zaman da güçleştiren bir etkiye sahip. Onun için, sunumumu bu açıdan ele alıp... katılımcılara da bir fikir oluşturmasını önemseydiğim için bir şekilde genişleteceğim.

Biz tanım olarak ... dediğimizde, kadın ve erkeklerin doğuştan gelen biyolojik farklılıklarına dayanan özellikleri ifade ederken toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin doğuştan gelmeyen ve sosyal ortamlarında yaşadıkları kültür içinde öğrendikleri, kadın ve erkek olmaya dair rolleri ve özellikleri ifade etmektedir. Bizler daha dünyaya geldiğimiz andan itibaren, kadınlara ve erkeklere birtakım değerler atfedilmektedir. Bu değerlerle birlikte... Bu, bize atfedilen tüm değerler toplamına toplumsal cinsiyet diyoruz. Bu değerlerle oluşan bu toplumsal cinsiyet ilişkileri ve buna bağlı oluşan anlayış ve normlar da eşitsizliğin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet bizim için ne ifade ediyor? Kadın kavramıyla eş anlamlı olmayıp, kadınlarla erkeklere ve bunların birbirine bağımlı ilişkisini kapsayan bir kavramdır. Bu kavramın özü, bugün itibarıyla kadın ve erkek arasında sosyal ve kültürel olarak tanımlanmış olan ve cinsiyetlerden birine yüklenen statülere, görev ve sorumluluklara verilen ilişkiyi tanımlamaktadır. Kadınlara ve erkeklere atfedilen tüm farklılıkların ve onların yükledikleri tüm rolleri pekiştirerek sosyal olarak yapılandırılmış olduğunu ve dolayısıyla, eşitlikçi bir biçimde yeniden yapılandırılabilir olmasını... Kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyetin dışında, üstlenilen görevler ve sorumluluklar çerçevesinde oluşan rollere bağlı olarak gelişen, toplumsal ilişkiler bütünü içinde değerlendirilmektedir. Kadın ve erkeği kapsayan bütüncül bir kavram olduğu için “toplumsal cinsiyet” olarak ifade edilmektedir. Toplumsal cinsiyet bakış açısı ise biyolojik olanla sosyal ve kültürel olan arasındaki farkı anlamak ve geliştirilebilir olanı geliştirmek için çaba harcamak olarak tanımlanabilir.

Bu bakış açısı toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından da son derece önemli bir bakış açısı. Sabah Enerji Bakanımızın sunumunda kadınlara fırsat verdikleri hâlde, bu görevi üstlenmek istemediklerine vurgu yaptı. Bu bakış açısına sahip olduğumuzda ancak sorunların temelindeki olumsuzlukları görebiliriz. Orada kadınlar neden çekiniyorlar, niçin bu görevlere gelmek istemiyorlar? Aslında bunun nedenlerine bakmamız ve bunu görebilmemiz için de toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip olmamız gerekir.

Kültürler ve toplumlar arasında toplumsal cinsiyet farklılıkları var, zamana ve mekana göre değişiklik arz ediyor. Bu durum toplumsal cinsiyetin bize dinamik olduğunu ifade ediyor. Toplumda üstlenilen ... kültürel olarak belirlenmişliği ve zaman içinde değiştirilebilir olması da toplumsal cinsiyetin toplumsallaşma sürecini ifade ediyor. Bu toplumsallaşma sürecini getiren, etkileyen faktörleri aile, okul, sokak ve ... olarak sıralamak mümkün.

Toplumsal cinsiyete dayalı olarak toplumda oluşan ... ve sorumluluklar ve iş ayrımları, cinsiyete dayalı iş bölümü yani ... erkek işi ve kadın işi olarak belirlenmesi sonucunu doğuruyor ve erkeklerin yaptıkları işler zaman zaman daha prestijli ve daha fazla gelir getirirken, kadınların yaptıkları işler ise daha çok ev içi emeğe dayanan, ücreti düşük işler olarak karşımıza çıkıyor.

Biz, toplumda var olan bu toplumsal cinsiyet içinde oluşan roller ve sorumluluklar çerçevesinde ihtiyaçları iki başlık altında inceliyoruz: Pratik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları, stratejik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları. Pratik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları dediğimiz zaman, hâlihazırda var olan ... ve sorumluluklarımıza bağlı olarak oluşan ihtiyaçlarımız; stratejik toplumsal cinsiyet ihtiyaçları dediğimiz zaman kadınların toplumda erkeklere oranla buldukları ikincil konumu iyileştirmeye yönelik ihtiyaçları ifade ediyor.

Özetle, toplumsal cinsiyet kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal farklılıklara işaret ediyor. Toplumsal yapılarla ilişki içinde belirleniyor, yaşanan kültür içinde öğreniliyor, toplumdaki kadınların ve erkeklerin sorumluluklarını, olanaklarını, ayrıcalıklarını, sınırlılıklarını ve beklentilerini gösteriyor. Zamanla kültüre göre değişiyor ve değiştirilebiliyor.

Bu... toplumsal cinsiyet eşitliğindeki ana plan ve programlara yerleştirme stratejisi adını verdiğimiz ... toplumsal cinsiyet eşitliği konularını, politika kararları, kurumsal yapılanmalar ve ... geniş bir çerçevenin merkezine yerleştirmektedir.

Bu stratejiyi kolaylaştırmak ve ... bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemedir. Mustafa Bey demin çok güzel izah etti, bildiğimiz tanımın ötesinde, ekonomi politika araçlarının belirlenmesinde bütçenin –yine Mustafa Bey söyledi- toplumsal ilişkiler temelinde olmadığını, herkese eşit etkileneceği varsayımıyla hazırlandığını, oysa ki bu mantıkla hazırlanan ... ifade edilen, bu mantıkla hazırlanan bütçelerin incelendiğinde, aslında çok daha olumsuz etkiler, sonuçlar doğurduğunu, bunların telafi edilmesi gerektiğini görüyoruz.

“Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme” dediğimiz zaman biz ne anlıyoruz? Kadınlar ya da erkekler için ayrı bütçeler olmayıp, ideal bütçenin kadın ve erkeklerden oluşan farklı gruplar üzerindeki etkilerine göre toplumun cinsiyetler arası ilişkiler temelinde bütçenin eşit bir şekilde ihtiyaçlar doğrultusunda dağıtmak olarak anlıyoruz.

Özelliklerine baktığımız zaman, erkek ve kadınlar için ayrı bütçelendirildiği, ulusal ve yerel düzeydeki bütçelerin hazırlanmasının tüm safhalarında toplumsal cinsiyet bilincine dâhil edilmesi üzerine odaklanır. Toplumda kadın ve erkeklerin farklı ihtiyaçlarıyla, haklarının ve yükümlülüklerinin tanındığını gösterir. Kadınların ihtiyaçları ve yeteneklerinin dâhil olup olmadığını sorgular. Devlet harcamasının gelirini cinsiyet perspektifinden gözlemler. Harcamaların cinsiyet ayrımcılığını azaltması için kullanılması söz konusudur. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve insanın gelişmesini sağlamak için kaynakların daha etkili kullanılmaya teşvik etmektedir. Harcamalarda bir artış olmasından ziyade, kaynakların ... öncelik belirlenmesini vurgulamaktadır.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin ön koşullarında, siyasi kararlılık, hesap verilebilirlik, insan kaynaklı finans kaynaklar, koordinasyon, cinsiyete göre ayrıştırılmış istatistikler, şeffaflık ... ön koşullarının oluşması öngörülmektedir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin 3 aşamasından bahsetmek istiyorum.

Birinci aşamada toplumsal cinsiyet perspektifinden bütçenin analiz edilmesi, bütçenin kadınlar ve erkekler üzerindeki farklı etkilerini belirleyebilmek için toplumsal cinsiyet bakış açısından analiz edip bu perspektiften etkilerini ortaya çıkarmamız gerekmektedir.

İkinci aşamada, bu analizler temelinde bütçenin yeniden yapılandırılması geliyor.

Üçüncü aşama ise, bütçelerin içerikleriyle ilgili olduğu kadar süreçlerdeki hâkim anlayışla, normlarla da alakalıdır.

Bütçe kararlarının nasıl alındığı, kimler tarafından alındığı, neler gözetildiği, ne derece hâkim olan ... Bu sürece toplumsal cinsiyet perspektifinin dâhil edilmesi gerekmektedir. Onun için de sürekli sistematik olarak çalışılması gerekiyor.

... geçiyorum, sabahtan yapılan sunumlarda da belirtildi bunlar.

Ülkemize baktığımız zaman, ülkemizde devlet bütçesinin toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla ele alınmamakla birlikte, son yıllarda insanların ... politika belgelerinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusuna vurgu yapıldığını görüyoruz. Ve bu bize politika oluşturma sürecinin başlamış olduğunu ifade ediyor.

Bu kapsamda baktığımızda, ilk çalışma olarak Kalkınma Bakanlığının 8'inci İşyeri Kalkınma Planı Toplumda Kadın Katılımı Özel İhtisas Komisyonu...

Diğer taraftan, ... sayılı Başbakanlık önergesi. Kadınların çocuklara yönelik şiddetle ... hazırlanmasına dair genelgedir ve orada şu düzenleme yer almıştır: "Devlet, kadınlara yönelik her türlü şiddet eyleminin önlenmesini bir devlet politikası olarak kabul edilmekte, bu alana yönelik bütçe oluşturularak toplumsal cinsiyet ayrımını önleme açısından bütçelerin etkili sonuçlarının örnek alınarak toplumsal cinsiyete dayalı bütçe analizleri yapılmalıdır." düzenlenmesi yer almaktadır.

Aslında, bu düzenleme, diğer genelgede ... sayılı Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Genelge'de de bu konuya vurgu yapılmaktadır ve bu konudaki görüşlere de eğer yönetimler ... stratejik plan, performans programları ve faaliyet raporlarına kadın erkek eşitliği yaklaşımını dâhil edecekler, bu metinlerde istatistiksel veriler ile bilimsel araştırmalar ve bunlar için kullanılacak ödeneklere ilave edilecektir." düzenlemesi vardır.

Bu iki düzenleme aslında çok önemlidir. Çünkü bu konunun belli ölçüde sahiplenildiğini ifade etmektedir, bunun gereklerini yapması söz konusu.

Diğer belirtmek istediğim, toplumumuzun temel figürlerimizce hazırlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, bir de ayrıca, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planından söz etmek istiyorum.

Bu eylem planlarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme için gerekli çalışmaların yapılması, başlatılması belirtilmekle birlikte, aynı zamanda Maliye Bakanlığı ... eylem planlarının toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme açısından da farklı bir önemi var. Çünkü, burada bu eylem planları kamu politikalarına temel teşkil etmek üzere hazırlanmış olan planların entegre birer politikaları bulunmaktadır.

Bu eylem planlarında, kadınların karşı karşıya kaldıkları sorunlar, ... deklarasyon, ... platformda altı çizilen 12 kritik orandan 9'una ilişkin stratejiler ve hedefler belirlenmiştir. Bu hedef ve stratejilerin hayata geçirilmesine ilişkin de kamu kurumlarına belli sorumluluklar verilmiştir. Bu kamu kurumlarının ... bahsettim. Kamu kurumlarının bu eylem planlarını öne çıkan, kadınların karşı karşıya kaldıkları sorunları çözümüne ilişkin öne çıkan konuların, hedeflerin ve stratejilerini kendi plan ve programlarını entegre etmeleri, bunun için de belli programlar politikalar geliştirilmektedir ve buna da kaynak ayırmak zorunlulukları vardır.

Bu eylem planlarının birazcık içeriğini göstermek istiyorum size.

Eylem planımız, eğitim, ekonomi, yoksulluk, karar alma, ... sağlık olmak üzere 7 temel alanda stratejiler geliştirilmiş, bu stratejilere ilişkin de bir örnek açarsam...

Kadınların öncelikli ... alanlarına ilişkin katılımıyla ilgili 2 hedef, bunların da 8-10 strateji ...

"Eğitim" başlığına bakıyorsunuz, yine hedeflerini ve stratejilerini yanında görebiliriz. Ben bunu neden söylüyorum? Aslında, dünya örneklerinde de yapılan bir çerçeve çizilmesi gerekiyor, eşitliğin sağlanması ilişkin politikalara bir çerçeve çizilmesi gerekiyor. Bu çerçeve çizilmiş durumda. Önemli olan, bu çerçeve kapsamında kamu kurumlarının sorumluluk verilen, sorumluluğu olan kamu kurumlarının kendi planlarına entegre ederek projeler, ... oluşturulması gerekmekte ve kaynak ayırma zorunluluğu bulunmaktadır. Bunu çok önemseydiğim için sizinle paylaşmak istedim.

Diğer taraftan, ülkemizde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışı geliştirilmemiş olmakla birlikte, eşitliğin sağlanmasına yönelik önemli çalışmalar gerçekleştirilmekte. Bu, sabahki oturumlarda, açılış konuşmalarında da altı çizildi. Bazı dikkati çeken bu cinsiyet duyarlı yaklaşım içeren bazı uygulamalar var, Şartlı Nakit Transferi. Bununla ilgili, kadın istihdamının artırılmasıyla bağlantılı olarak 2008'de yürürlüğe giren istihdam paketi kapsamında, kadın istihdamının artırılmasına yönelik uygulanan... beş yıla kadar devlet tarafından karşılanması öngörülmüştü. Ardından, 6111 sayılı Yasa'yla yapılan düzenlemeyle belli koşullara bağlı olarak yirmi dört aydan elli dört aya kadar değişen süreleri kapsayacak şekilde sigorta primlerinin işveren hisselerinin işsizlik sigortası fonundan karşılanması.

Bu, örnekler çoğaltılabilir elbette ama burada dikkat edilmesi gereken şey; bu uygulamalarda bir sorunun var olduğunu kabulüyle başlayan bir süreç olduğunu... Önce sorunu görmeliyiz, bunu da toplumsal cinsiyet perspektifinden baktığımız da bunu görmemiz mümkün ve bunun üzerine politika geliştirme süreci. Bunları örnek olması açısından ben buraya aldım.

Yine, bakanlığımızın proje desteklerinde Kadına Yönelik Pozitif Ayrımcılık Uygulaması. Sabah da... söz edildi, benzer uygulamalar var. Buradaki temel vurgulamak istediğim şey, bu perspektifin, toplumsal cinsiyet perspektifinin bu projelerde var olmasıdır. Oysa, bizim, genel anlamda bütçelerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışıyla ele alınması, sürecin bütün aşamalarında bu perspektifin, bu bakış açısının gösterilmesi yönünde detaylı çalışmalara ihtiyaç olmakta.

Bu anlamda, yerel yönetim bütçelerinde bu anlayışı yerleştirmeye ilgili de önemli çalışmalar yürütülüyor. Bu çalışmalar bizim açımızdan son derece önemli çünkü bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışının gündeme gelmesi, tartışılması ve bu konuda birim çalıştırılmasına hizmet ediyor bir taraftan. Bunları biz de TESEV tarafından Yararlı Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Kılavuzu hazırlandı.

Yine, Yerel Yönetimlerde Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Marmara Modeli Eğitim Projesi. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından Beyoğlu İlçe Belediyesiyle bir çalışma yapıldı. Burada, Kadın Dostu Kentler Projesi de çok önemli çünkü bunlar bizim ulusal düzeyde hazırladığımız eylem planının yerel düzeyde, Yerel Eşitlik Eylem Planlarının hazırlanmasına vesile oldu. Bu, Yerel Eşitlik Eylem Planları da yerelde yürütülecek çalışmalara zemin oluşturması açısından son derece önemli.

Bir de biz, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme performans esaslı bütçeleme çerçevesinde, stratejik plan, performans programı ve faaliyet programı üzerine oturan performans esaslı bütçeleme de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme kullanabileceği, elverişli koşullar oluşturduğunu düşünüyoruz. Burada hep... işte en üst noktada... başlayarak bu anlayın yerleşmesi... bütçe sürecinde olanlar çok iyi bilirler, bu performans esaslı bütçelemedeki işleyişle ilgili birkaç söz söylemek istiyorum: Bizi yönlendiren üst düzeyde ülkenin geleceğine yönelik güçlü istekleri ve hedefleri ele alan üst politika dahilinde... ve üst politika... çerçevesinde stratejik planlarını oluşturuyorlar. Bu stratejik planlara bağlı olarak da performans programlarını geliştiriyorlar ve performans programına... olarak da idare bütçesi oluşuyor, uygulanıyor ve sonuçta da sağlık raporlarında kamuoyunda Bu üç dergi esasen kamu çift olması nedeniyle kamuoyunun eğitimine de açık anlamına geliyor, açıklık, şeffaflık söz konusu.

Biz, burada, esas vurgulamak istediğim bir işleyiş içinde hâkim olan anlayış ve normları değiştirmeye yönelik sistematik çalışmaya gerek var. Bir de bu sürecin her bir adımında, her aşamasında toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin yerleşmiş olması ve uygulanan... her türlü hareketlerde, proje, program, ne olursa toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle ele alınması, sonuçlarının, etkilerinin benzetiyor olması. Bir de bu çalışmalarda bir sonucu eylem planları da çok önemli. Gruplar kendi strateji planlarını hazırlarken eylem planlarının kendilerine verdiği sorumlulukları da gözettilerek bunu sorumluluklar çerçevesinde stratejik bir anlamda faaliyetlerini, projelerini eylem planını önemsiyorum.

Biz, genel müdürlüğümüz... bu konuda versek ben üç plan üzerinde oturttum. Bilinç oluşturma, politika oluşturma, ilişkili koordinasyon.

Bir de toplumsal cinsiyet tabii yani bütçeleme toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin yükseltilmesiyle de çok yakından bağlantılı. Bu kapsamda genel müdürlüğümüz, kamuda toplumsal cinsiyet bilincini yerleştirmeye yönelik eğitim faaliyetleri sürdürmekte. Bunu değişik kategorilerde yapmakta. Kadın-erkek eşitliği ve toplumsal cinsiyet eğitimlerini şu ana kadar 2.800 kamu görevlisine giderek götürdük.

Burada toplumsal cinsiyete atölye çalışmalarına da dikkat çekmek istiyorum. Toplumsal cinsiyetle ilgili medyanın da etkisi olduğundan bahsetmişim. Gerek medya profesyonellerine yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini, bu cinsiyet duyarlılığını kazandırmaya yönelik çalışmalar.

Yine, yaptığımız bu anlamda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme hayata geçmesi anlamında yapılan çalışmalardan bahsedersen, 2008 yılında bir toplantı gerçekleştirilerek, bu konuda kamuda bir duyarlılık oluşturulması hedeflenmişti. Konu tartışıldı, bir dizi kararlar alındı. Diğer taraftan, politika oluşturma çerçevesinde de eylem planlarımızı gösteriyorum, kadınların karşı karşıya kaldığı bu sorunlar, muhtemel kritik alanlarda hedef ve stratejileri belirlenmiş. Bunlar, kamu politikalarına temel teşkil etmek üzere hazırlandı.

Yine genel müdürlüğümüzün eski yapılması zamanında... zamanında danışma kurulu vardı. Bu kurulun aldığı kararlardan bir pilot uygulama yapılmıştı. Bu pilot uygulamayla ilgili biz Kalkınma Bakanlığı, Maliye Bakanlığıyla bir araya gelmiştik ama sonuç alınmadı, bu çalışma sonuca ulaşamadı, pilot uygulama yapılmadı.

Şimdi, önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmalar anlamında da şunu ifade etmek istiyorum: Bizim, sabah sayın bakan yardımcımız vurguladı, Birleşmiş Milletler Kadınların İnsan Haklarının Korunması Ve Geliştirilmesi Ortak Programı kapsamında bir proje yürütülecek. Bu projenin öngörülen çalışmalardan biri de toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme sistemleri oluşturulmasına yönelik

yerel çalışmalar yapılması ve bu çalışmalar sonucunda yerel yönetimlerin bütçeleme toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun karar vermesidir.

- Şu anda beş dakika geçti.
- Geçtim mi?
- İlave beş dakikanızı da kullandırmış olduk.
- o zaman toplayayım efendim.

Ben bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin gereklerinden biri de toplumsal cinsiyet çalışmalarını yürüten kurum ve ... alınması öngörülmektedir. O nedenle bizim genel müdürlüğümüze ayrılan kaynak da son derece önemli. Genel müdürlüğümüze ayrılan kaynak yıllar itibarıyla artış göstermekte.

Aslında şeyi paylaşmadan geçemeyeceğim. Biz 90'lı yıllarda Maliye Bakanlığına bütçe görüşmelerine gittiğimiz zaman çok lüzumsuz, seviyesiz bir kurum gibi algılanıyorduk ama şimdi daha güçlü bütçelere sahip olmamız bizi gerçekten gelecek açısından umutlandırıyor. ... yaklaşımın, değişimin işareti olarak görüyorum.

Ben toparlayayım. Sadece şuna inanmak istiyorum: ülkemizle ilgili yapılacak çalışmalar kapsamında değerlendirdiğimizde ... tarafından oluşturulan çerçeve baz alınarak ben böyle ... gibi yaptım. ... bunları bir dökerek, değerlendirip sonra da daha ... "adımlar atabiliriz"i birlikte değerlendirebiliriz. Burada aslında sıralı madde vardı, ben burada ... gibi bir şeyler yaptım.

Benim kendi kendime yaptığım değerlendirmede en zayıf olduğumuz kısım kamu sektöründe istihdamda toplumsal cinsiyet dengesinin gözetilmesi. Diğerlerinde bazı çalışmalar olsa da bu alanda hiçbir çalışmanın olmadığını görüyorum.

Şimdilik sunumuma burada son veriyorum. Çok teşekkürler beni dinlediğiniz için. (Alkışlar)

...- Ben ... Hanım'a çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü yıllardır bu alanda çok önemli ... çalışmalar yaptı. Onun için...

Hakikaten, ben eğer yanlış hatırlamıyorsam 2008 yılında... Kadın Statüsü Komisyonunun ... Genel Kurulu Toplantısı'nda O zaman, KSGM Devlet Bakanlığına bağlı bir kurum olarak... bütçeleme konusundaki çalışmalarını...

Sizler vasıtasıyla size ve kurumlarınıza ulaştırdım, orada işin takipçisi olmanın, böyle bir kurum oluşturmak da çok anlamlı olabilir. Tabii, ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, ayrımcılıkla mücadele aslına bakarsanız kısaca "Kadının güçlendirilmesi" dediğimiz alanda eğer samimiyssek, kararlıysak Hükümetin politikalarıyla bunu ortaya koymuş olması gerekiyor. Bu politika ve bundan yararlanmanın da en iyi göstergesi bütçeler oluyor, yani merkezî bütçeler, yerel bütçeler bu konuda kamunun ne kadar samimi olduğunun, ne kadar kararlı olduğunun bir göstergesi oluyor. Ben ... esaslı bütçelemenin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye bir doku uyumsuzluğunun olmayacağını... açıkçası...

Şimdi, biz tabii, bütün bu konularda.. Mali Uzmanımız Murat ... dinleyeceğiz.

...- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle Mustafa Bey'e ve ... Hanım'a bu metodolojik değerlendirmelerini sundukları için teşekkür ediyorum.

Ben daha çok sahayı inceledim, yani toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde yürütülen kamusal hizmetler var mı? Var ise bunlar gerçekten birebir, motamot toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifine uygun hizmetler mi? Ama sabah Pınar Hanım bahsetmişti, Güney Afrika'da dört yıl sürdü bu değerlendirmeler. Benim üç haftada tek başıma bütün kamusal hizmetleri bu perspektifte değerlendirmem mümkün değil. Bu konuda muhakkak eksikliklerim olmuştur, onlar için şimdiden özür diliyorum.

Kamu idareleri tarafından yürütülen hizmetlerin ve bu hizmetlerin mali yansımalarının ortaya konulması, tespit edilmesi kanaatimce hem toplumsal cinsiyet eşitliğine giden süreçte nerede olduğumuzun hem de toplumsal ihtiyaçlara duyarlı kamusal hizmet mekanizmasının varlığının tespiti açısından önemlidir.

Bilindiği gibi, kamu idareleri ukdelerine tahsis edilen ödenekleri kanunlar ve diğer düzenleyici işlemlerle kendilerine verilmiş görevler doğrultusunda kullanırlar. Her bir kamu idaresinin teşkilat kanunlarıyla belirlenmiş görev sahaları olsa da bu görev sahaları Hükümet politikaları, ulusal programlar ve kalkınma planları gibi üst politika belgelerinde yer alan yükümlülükler doğrultusunda genişleyebilmektedir. Ancak, gerek teşkilat kanunlarında gerekse de üst politika belgelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yaklaşımına yönelik politikalara yer verilmemesi kamu idarelerini toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifine yönelik hizmet üretmeye zorlayacak bir mekanizma bulunmaması sonucunu doğurmaktadır.

Bununla birlikte, yine de yok diyemeyiz, hani, böyle bir hüküm yok. evet, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik ifadeler yok, zorlayacak bir mekanizma yok ama bu doğrultuda iyi örnek olabilecek bazı uygulamalar var. Onlara geçmeden önce sunumumun iki tane sınırlılığı var, onlardan bahsetmek istiyorum.

Birincisi: Bana göre toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nitelikleri gereği tarafsızlık özelliğine sahip adalet, savunma, güvenlik gibi kamusal hizmetlerden ziyade o ilgili hizmete erişmeden veya siyasi, sosyal duruma kavuşmada eşitsizliğin olduğu, dışlanmanın olduğu, erkek ve kadın arasında dışlanmanın olduğu hizmetleri kapsar. Ben de sunumumda bu hizmetleri değerlendirmeye çalıştım.

Bir de herkesin gündemi değil mi Sayın Başkanım? Yani şartlı nakit transferi değil mesela benim sunumumun konusu. Merkezî yönetim kapsamında daha geride kalmış, kendini tatmin ihtiyacı olan hizmetleri incelemeye çalıştım. Bu perspektiften örneğin, Millî Eğitim Bakanlığımız tarafından yürütülen burs hizmetleri. 2009-2010'da kişi başı ağırlık 86 lira olan oran 2011-2012'de 117 liraya yükseliyor ama asıl sevindirici olan 2009-2010'da kız öğrencilerin erkek öğrencilere olan oranı 0,91'ken bu 2011-2012'de neredeyse 0,99 yani 1'e eşitleniyor. Toplam öğrenci sayısına oranı da yine yarı yarıya eşitleniyor. Burada 2011-2012 yılında burs hizmetlerinden yaptığımız toplam harcama 328 milyon. Bunun 164 milyon kadarı kız öğrencilerine yönelik yapılan burs hizmetleri.

Pansiyon... Millî Eğitim Bakanlığı... Yani burada kamu idaresinin müsterih kamu idaresinin ismini alacağım. Her bir kamu idaresinin varsa birden fazla hizmetini incelemeye çalıştık. Pansiyon hizmetlerinden 2009-2010'da yaklaşık 343 bin öğrenci faydalanmış. 2011-2012'de 338 bine düşmüş bu. Kız-erkek oranı 2009-2010'da 0,59; 2011-2012'de 0,67 ve şunu önemle vurgulamak istiyorum: Burada sanılanın aksine, doğu illerinde pansiyon hizmetlerinden yararlanan kız öğrencilerin oranı batıdakinden daha yüksek.

Harcama tutarını da son bir not olarak söylüyorum. 2011-2012'de bu amaçla 473 milyon bir harcama gerçekleşmiş, yaklaşık 200 milyonu kız öğrenciler için gerçekleşmiş.

Bu, yurt dışı bursları 1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışına gönderilen resmî burslu öğrencilere ilişkin bir istatistik. Burada oran ne yazık ki düşük, yani toplam öğrenci sayısının yüzde 40'ı kadar ama asıl sevindirici olan kendi imkânlarıyla yurt dışına giden öğrencilerin toplam oranının içinde kız öğrencilerinin oranı sadece yüzde 10 iken devlet imkânlarıyla giden öğrencilerin oranı yüzde 40, yani 4 katı kadar bir farklılık var. Toplam harcama 2011-2012'de 150 milyon, bunun yaklaşık 58,2 milyonu kız öğrenciler için gerçekleştirilmiş.

Bu, bir sonraki slayda geçmeden önce bir şey daha hatırlatmak istiyorum. Harcamaların milliyeti dikkate alınmadığından... Yurt dışından ülkemize burslu öğrenci getiriyoruz biz, eski adıyla -Millî Eğitim Bakanlığı temsilcisi bilir- hükümet ve devlet burslusunu, yeni adıyla Türkiye burslusunu. Son yılda getirdiğimiz yaklaşık 11 bin öğrenci var, bunun 5 bin küsuru kız. Bu amaçla 2012 yılında 40 milyonluk bir harcama gerçekleştirdik. Taşınmalı eğitim bu son yıl, Millî Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetlerinden aldığımız rakamlar, taşınan öğrenci sayısı ilköğretim taşınmalı 811 bin, ortaöğretim taşınmalı 376 bin, özel öğrenci yani engelli öğrenci taşınmalı da yaklaşık 47 bin. Kız öğrencilerin toplam öğrencilere oranı eğitimde kademe yükseldikçe ne yazık ki düşüyor, örneğin ilköğretim taşımada kız-erkek öğrenci 0,96 iken ortaöğretim taşımada 0,84'e düşüyor. Toplam öğrenci oranı ilköğretim taşımada neredeyse yüzde 50'ye yakın ortaöğretim taşımada 0,46'ya düşüyor. Yemek verilen... Şimdi, şöyle: Taşdığımız öğrenciye biz yemek hizmeti de sunuyoruz, öğle yemeklerini de ücretsiz veriyoruz. Bu kapsamda, ilköğretimde 635 bin öğrenciye, ortaöğretimde de yaklaşık 300 bin öğrenciye hizmet verilmiş, bunun karşılığında da ilköğretimde taşıma hizmeti için 725 milyon, ortaöğretim taşıma bedeli olarak 566 milyonluk bir harcama söz konusu. Hayat boyu öğrenme kursları, bu, şimdiki adıyla Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, eski adıyla Çıraklık Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, bu, yardım-öğretim kapsamında verdiği hizmetler. Yukarıdaki tabloda bu genel, okuma yazma kursları gibi kursları kapsıyor. Bu anlamda, 2010-2011 yılında 236 bin tane kurs düzenlenmiş, sevindirici olan, bu kurslara kadınların katılma oranının daha yüksek olduğu. Yaklaşık 2 milyon 900 bin kadın katılmış, bu oran erkek katılımcı kursiyer sayısının 1,8 katı ama bu iyi tablo, ne yazık ki mesleki eğitim öğretim kurslarından yararlananlara baktığımızda tersine dönüyor, orada, maalesef kadın kursiyer sayısı çok düşük yani ortalaması 0,23 çirak ve kalfa eğitiminde, bu da yine, merkezî Millî Eğitimin... Merkezî eğitim merkezlerince açılan kurs verileri, burada gördüğünüz gibi 2010-2011 yılında iş yeri açma belgesi alan sadece 1.363 kadın var, toplam alım 7.060 yani kadının toplam alım içinde 0,19 gibi çok düşük bir orana tekabül ediyor bu. Sizi rakamlarla boğmamak için hızlı geçiyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadın konukevleri uygulaması var. 2011'de 48 olan kadın konukevi sayısı 2013 Mart'ta 82'ye yükseliyor. 2011'de yaklaşık 5.800 kadın bu hizmetten faydalanırken 2013 Mart itibarıyla 1.683 kişi faydalıyor, harcamada ki artan bir sayı, henüz daha ilk üç ay olmasına rağmen 4 milyonluk bir harcama söz konusu. Şiddeti önleme ve izleme merkezleri 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında geliştirilmiş bazı koruyucu ve önleyici

tedbirler var. 2013 yılı itibarıyla 14 tane şiddeti önleme ve izleme merkezi var. Bunlardan toplam mart ayı itibarıyla 2.973 kadına hizmet verilmiş ilk üç ay boyunca, genel olarak baktığımızda 2013 yılında bu hizmet için yaklaşık 136 milyon ödenek koymuşuz Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bütçesine, bunun 24 milyonu kreş yardımı için, 45 milyonu barınma için vesaire olmak üzere.

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu, bu yurt hizmetleri. Yurtta kalan öğrenci sayısı 2010 ila 2013'ü kıyasladığımızda epey bir artış söz konusu ve yurtlardan faydalanan kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısının yaklaşık 1,5 katı kadar fazla. Şimdi, ortalama yurt ücreti 2013 yılı itibarıyla 111 lira ama biz yurtta kalan öğrencilere aynı zamanda yemek bedeli veriyoruz, yemek yardımında bulunuyoruz, bunun tutarı 195 lira yani her bir öğrenciyi devletin yaptığı net katkı aylık 84 lira tabii, diğer giderler hariç, yarı yurdun diğer cari giderleri falan hariç bire bir net katkısı 84 lira, burada da az önce vurguladığım gibi kız öğrencilerin bu hizmetlerden, yurt hizmetinden daha çok faydalanmış olması, sevindirici olan başka bir husus daha var, burslardan da kız öğrenciler daha fazla faydalanıyor. Şimdi, 2010, 2011 ve 2012'ye ilişkin veriler söz konusu burada 220, 240 ve 260 şeklinde sonra da 280 liralık aylık ödeme. Burslardan kız egemenliği söz konusuysen, kredide tam tersine dönüyor, kredide erkekler bu sefer daha fazla borçlanmaya gidiyor. Bursların toplam maliyeti kız öğrenciler için 2012-2013 yılında 258 lirayken, erkeklerde 223,8 liraya düşüyor.

Sabah, Sayın Bakanımız KOSGEB'den bahsetti, ben tekrara düşmemek için tekrar tekrar bahsetmeyeceğim ondan. Yalnız sadece birkaç husus var, bunların üzerinden geçeceğim. Kadın girişimci olması hasebiyle yüzde 10 artırılması sabah, Sayın Bakanımız vurgulamıştı. Burada örnek vermek gerekirse birinci ve ikinci derecelerde yüzde 50'lik bir destek oranı söz konusu, bu oran yine, kadın başvuru olursa, kadınlar tarafından başvuru söz konusu olursa yüzde 60'a yükseliyor. Son yılda KOSGEB'den aldığım veri, girişimcilik eğitimlerine katılanların yaklaşık yüzde 45'inin kadınlardan olduğu, destek sağlanan kişi sayısının 2012 yılında 120 bin olduğu ve bunun yüzde 48'inin kadın olduğu, asıl belki de üzerinde önemle durulması gereken 2012 yılında KOSGEB desteklerinden 3 bin tane ev kadınının faydalandığı. Bu da önemli bir veri bence kanaatimce. Bunu söylüyorum çünkü Türkiye'de 1 milyon 240 bin tane işletme var, bunun sadece 90 bini kadınlara ait. Yani bu desteklerin bence bu oranın tersine çevrilmesinde veya normalleşmesinde önemli olduğunu düşünüyorum.

Şahsi kanaatimce toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde yürütülen tek ve en önemli hizmet GAP'tır, bölge kalkınma idareleri tarafından yürütülen, çok amaçlı toplum merkezleri. Burada amaçlarına baktığımızda neredeyse motamot toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde ortaya konulan, konulması gereken, ihtimal dâhilinde olan hizmetler. Örneğin kadınların sorunlarının farkına varmalarına ve çözüm için inisiyatif kullanabilmelerine fırsat yaratmak. Kadınların kamusal alana daha fazla katılımını, kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanmasını sağlamak, kadın istihdamını ve kadın girişimciliğini artırmak, kadını güçlendirerek fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak, cinsiyet dengeli kalkınma sürecini başlatmak ve bu yolla yerel koşullara uygun katılımcı toplum kalkınması temelli tekrarlanabilir model ve modeller geliştirmektir. Amaçlarla uygun olarak yürütülen programlar var. Bunlardan kısaca bir iki tane başlık... Hepsini okumayacağım. Okuma yazma dili eğitimi var, sağlık eğitimi, sosyal yaşama katılımını destekleyen ve kadın bilincini oluşturmayı hedefleyen sosyal ve kültürel programlar gibi. Peki, buradan kim ne kadar faydalanmış, kaç tane merkezden faydalanmış? Çok amaçlı toplum merkezleri, ÇATOM'lar 1995 yılında kuruluyor 2012 yılına kadar yürütülen faaliyetlerde yaklaşık 205 bin kişi... 2012 yılı içinde 12 binden fazla kadının 40 tane çok amaçlı toplum merkezlerinin programlarına katılacağı değerlendiriliyor. Yine, GAP idaresi tarafından yürütülen burs projesi var. GAP bölgesindeki 9 ili kapsayan bir proje bu, 2012 yılından itibaren yürütülüyor. İlköğretim öğrencileri için 80 lira, lise öğrencileri için 100 lira üniversite öğrencileri için de 200 lira ödenek belirleniyor. Proje kapsamında 2002 yılından bu yana burs desteği alan başarılı ve yoksul kız öğrenci sayısı 1.488, bu öğrencilerin 247'si mezun, 1241'i ise burs desteği almaya devam ediyor. Proje amacının aracılığıyla verilen burs miktarı yaklaşık 5 milyon TL.

Sosyal Güvenlik Kurum, 2022 sayılı Kanun hepinizin bildiği gibi, 65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Yoksul Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun. Bu, 2012 yılından itibaren Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına devrediliyor ama geçmiş verileri derlemek gerektiği için bu SGK bünyesinde yürütülen bir faaliyetti, 2011 yılına kadar verilerine kadar verilerini aldım. Şimdi, 2022 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemeler: Yaşlılık aylığı, 65 yaşından büyük bakıma muhtaç engellilerle –engelliler de yüzde 40-69 arasında engelli- engelli yakını aileler, silikozis hastaları... Peki, ne kadar kişi faydalanmış bundan? 65 yaş üstü yaşlıları dikkate aldığımızda kadın yararlanıcı sayısı erkek yararlanıcı sayısının neredeyse iki katı. Buradan iki sonuç çıkıyor, ya kadınlar gerçekten erkeklerden daha fazla yaşıyor ya da kadınlar daha muhtaç, istatistiğin neresinden baktığınıza göre değişir.

Engelli öğrenme yüzde 70 ve üstü... Burada sizi rakamlara boğuyorum ama hazırladığım sunum... Bence olması gereken budur çünkü bu maliyeci perspektifinden değerlendiriyorum. 2011 yılında 109 bin erkek faydalanmış, kadın 78 bin şeklinde ve aynı

tutarı burada 359, daha sonra bu oranlar değişecek, eskiden 300 gösterge rakamlarıyla olurdu, şimdi 1658 gösterge rakamı üzerinden aylık memur katsayısının çarpımını bu şekilde veriyoruz.

Sağlık harcamaları şimdi, bunu alıp almamakta kararsızdım açıkçası ama sanılanın aksine farklı bir şeyler fısıldadığı için bu tabloyu koydum. Tedavi ve ilaçta kadın yararlanıcı sayısı erkek yararlanıcı sayısından daha farklı. Bunları yaş grupları itibarıyla incelediğimizde -2007'ten 2012'ye kadar incelemiştik her birisini- 17 yaşına kadar erkek egemen bir harcama söz konusu yani devlet tarafından yapılan sağlık, tedavi ve ilaç harcamalarında 17 yaşına kadar erkek egemen bir harcama söz konusu, 17 yaşından sonra tamamen tersine dönüyor ve kadın egemen bir harcama yapısına dönüşüyor. Bu amaçla 2012'de faydalanan kişi sayısı 30 bin erkek tedavisinde, kadında 33 bin. Harcama tutarı da yaklaşık 13 milyar 293 milyon erkek tedavisinde harcama var, kadın tedavisinde yaklaşık 15 milyar 756 milyon şeklinde yani ilaç harcamaları alamadığı için buraya koymadım.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı buna ilişkin -biz size Tarım Bakanlığının kendi somut verilerini söyleyeceğim- ekonominin genelinden istihdam edilen her 100 kadından 44'ü tarım sektöründe çalışıyor, tarımda çalışan kadınların yaklaşık yüzde 75'i de ücretsiz aile işçisi konumunda. Bunu düzeltmek için peki, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ne yapıyor? Kırsal alanda kadınlara yönelik eğitim hizmetleri veriyor. 2010'da 865 tane eğitim hizmeti düzenlenmiştir, 2012'de 323 tane. Bu amaçla harcanan miktar çok düşük, yaklaşık 595 bin lira 2010'da, 2012'de 995 lira, ne yazık ki rakamlar çok düşük.

Peki, sonuç olarak bu perspektifte bütçe hazırlamak ya da kamu idarelerini zorlamak, bu tarz bir toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinde hizmet yürütmeye zorlamak için ne yapmak gerekiyor? Hep vurgulandığı gibi, bugün bütün oturumlarda, bütün konuşmacılar vurguladı, siyasi ve bürokratik iradenin bu konuda tecelli etmesi gerekiyor. Bu tecelliden sonra üst politika belgelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politika ve programlara yer verilmeli, kamu idarelerince hazırlanan, stratejik plan, performans programı gibi belgelerde kadın ve kız çocuklarına yönelik stratejik amaç ve bu doğrultuda hedef göstermeli.

Sayın Başkanım, az önce siz performans esaslı bütçelemenin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeye uygun olup olmayacağını değerlendirmiştiniz. Evet, performans esaslı bütçelemeye uygun çünkü performans programı hedef, amaç, gösterge belirleyebilirsiniz ama sizi engelleyen bir şeyde analitik bütçe kod yapısı.

- Nedir o?

- Bütçenin sınıflandırılması. Bütçenin kurumsal, fonksiyonel, finansman ve ekonomik sınıflandırılması sizi bu da engelleyebilir. Bunu da aşmak için ne yapılabilir? Her bir kamu idaresinde fonksiyon tanımı yapılabilir, her bir kamu idaresinde fonksiyon belirlenebilir. Bu fonksiyonlar toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifine uygun hizmetler olur, kamu idareleri bu anlamda bu hizmetleri yürütebilir. Artık sorunu aşmak için. Ama asıl aşmak gereken -Mustafa Bey'in de bana katılacağını düşünüyorum- bütçeleme sistemini tam bir program yapısına oturtmaktır.

Son olarak da kamu idareleri kadın ve kız çocuklarına yönelik yürüttükleri hizmetlere ilişkin veri setleri oluşturulmalı. Oluşturulmalı ki biz de her bir kamu idaresinin istatistiğini faaliyet programını inceleyerek acaba ne yapmış hükümden kurtulalım.

Teşekkür ederim, sağ olun. (Alkışlar)

-... çok teşekkür ediyorum, özellikle bu güzel çalışma için ... hizmetlerin detaylı analizi ve etkilerinin değerlendirilmesi konusunda zannediyorum referans bir çalışma olabilir, eğer eksik hizmetler ... bunları tamamlayarak bu çok önemli. Bakanlıklar açısından ... örnek olacak çalışmalar üzerinden de karşılaştırmalarla ilgili konuyu anlamak da biraz daha yardımcı oluyorum. Ben açıkçası hâlâ işte bu sizin de "performans esaslı bütçeleme" dediğiniz bütçe tekniğiyle biz o toplumsal cinsiyet ... hakları konusunu biraz daha açabilirsek ya da... Çünkü bu çok teknik konular bunları ancak tabii o konunun uzmanları olan çok değerli ... biliyorlar. Bir şey rica edeceğim sizden, bu çalışmalar tamamlandıktan sonra Komisyon bir rapor hazırlayacak, sonra da bu rapor bir kitap hâlinde basılacak, burada yaptığımız çok değerli sunumlar var, o kitapta bu sunumlara yapılan referanstan kaynak bilgiler olarak yer almasını istiyorsanız, lütfen KEFEK Komisyonuna bunları iletin, o raporda yer alsın çünkü bunlar hakikaten çok önemli çalışmalar.

Şimdi, durumu kodluyorum. Mustafa Hocam, sizin bir beş dakikanız da vardı, biz buçuğa kadar, 15.30'a kadar isterseniz Sayın Mustafa Şahin'i dinleyelim, ondan sonrada soru-cevaba geçip akabinde de 3'üncü oturuma geçeceğiz.

Buyurun.

- Teşekkür ederim.

- Şimdi, ben de Murat Bey'i tamamlayıcı nitelikte birkaç hususun altını çizmek isterim. Birinci husus şu: Nicel verileri nitel boyutlarından bağımsız kullanabilmemizin sınırları, bir defa onu tamamlayıcı olarak söylemek isterim. Yani bazı kamu hizmetleri bizatihi hizmetten yararlananlar kadınlar korunabilir ama olumsuz eşitlikte sonuçlar açığa çıkabilir. Dolayısıyla, bir, zaten

literatürde de yani bu metodolojinin aşırı sayısallaştırılması âdeta erkek egemen zihinlerin işleyiş esaslarına tekabül eder. Daha eşitlikçi vurgular, daha nitel boyut, daha duygulu, daha özneliğini, daha yaşam deneyimini, hikâyeleri yani kişisel hikâyelere açık, kamu politikalarının etkileşim kanallarının açık olmasını öngörüyor. Dolayısıyla, son derece önemli nicel tabloları sayısal olan makro düzende görebilmek hatta sektör bağlamında kamu idarelerinin görev alanındaki veriler son derece önemli. Ama nitel veriler de önemli. Niteller yani bir, kendi aralarında hiyerarşik bir ilişki yok, tamamlayıcı düşünmek durumunda, birinci husus o.

İkinci husus, literatürde şöyle bir algı vardı yakın zamana kadar: Eşitlik, etkinliğin zıttı yani ne kadar eşit olursa ilişki veya kamu politikası eşitliği amaçlarsa sanki o kadar etkinlik kaybına yol açar gibi bir garip bir algı vardı kamu ekonomisi literatüründe. Ancak son dönem çalışmalarda görüldü ki bizatihi etkinlik, verimlilik, eşitlikçi önceliklerle artan bir ölçüt veya ölçütler kümesi. Bu da son derece önemli.

Üçüncü bir husus, bu eşitlikten ne anladığımızla ilişkili. Yakın zamana kadar yine, eşitlik daha mutlak eşitliğe yakın kavramlardır yani laikliğe yakın bir içerikteydi ancak şimdi, eşitlik kavramı farklılıklara duyarlı eşitlik yani –az önce de paylaştığım gibi- kadınlar arasında da farklılıklara duyarlı. Sadece kadınların erkeklerden farklı veya çeşitli toplumsal bağlamlara göre değişen ihtiyaç örüntülerinin dışında kadınlar arasındaki farklılıklara da duyarlı olduğu sürece eşitlik içerikleşiyor, güçleniyor, hayat buluyor. Şimdi, yine, son olarak da Sayın Başkanımın işaret ettiği performans esaslı bütçe sistemiyle analitik bütçe kod yapısı arasındaki sıkıntı, uyum sorunu. Şimdi, şöyle: Maalesef, Parlamentoda da bu sıkıntı yaşanmakta. Birinci husus şu: Söz gelimi Parlamentoda oylan normalde performans esaslı bütçe sisteminin beklentisi performans programının oylanması yani daha açık bir ifadeyle performans programına tekabül eden analitik bütçe kod yapısında bir düzey veya bir teknik birim olacak ve o oylanacak çünkü oylamaya konu olan politika önceliği. Yani analitik bütçeyi biz nasıl oyluyoruz? Mediste fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyi oylanıyor ve performans programıyla fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyi uyumlu değil ama ben bu uyum sorununu genel müdür yardımcısıyla, Ayşe Hanım'la bunu çok tartıştık, böyle bir sorun var ve zaman içinde bu aşılacak ama, bu çözülecek, çözüme kavuşacak. Performans esaslı bütçe sisteminin biz analitik bütçe kod yapısıyla uyumuna ne kadar önem verebiliriz? Şimdi, bu bir otomasyon sorunu aynı zamanda, sistem öyle işliyor. Bütün say2000i, işte, diğer vergi daireleri... Şimdi, o açıdan Murat Bey'in işaret ettiği uyum sorunu kritik çünkü kamu ahenkli çalışmak durumunda çünkü bütçeyle bitmiyor iş. Bütçenin kod yapısı arkasında bir devlet muhasebe sistemiyle çalışıyor. Devlet muhasebe sistemi, bütçe ve otomasyon, vergisiyle, nüfusuyla, say2000i yani bir bütüncül sistem bu. Dolayısıyla, o kritik bir konu ve bu sorunun bir biçimde aşılması lazım. O sorun var, kabul etmek lazım ancak bu sorun var diye bütün heyecanımızı, motivasyonumuzu olumsuz etkileyecek bir konuma mı bizi itmeli? Hayır. Bizim performans programı, stratejik plan ve faaliyet raporu, o üçlü ayakta performans esaslı bütçeleme sisteminin üç temel belgesinde daha çok bu konuya ilişkin yapacaklarımız var, hareket yeteneğimiz var ve en azından şu aşamada o bütünsel dönüşümü öngörececek altyapıdan ziyade daha sürecin içinde adım adım inşa edeceğimiz alanları değerlendirelim diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyorum.

Gayet iyi bir sunumdu, çok teşekkür ediyoruz. Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

- Ben bu projeden bahsederken bir şeyi eksik bıraktım. Bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemede esas olan bu süreçlerdeki anlayışların değişmesine dikkat çekmişim. Bir taraftan da biz toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemede bu konuda kamuda bir bilinç oluşturmak üzere projeye bağlantılı olarak eğitici eğitimler olacak ve kamudaki çalışanlara yönelik bu eğitimlerin verilmesi planlanıyor, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye dair eğitimler verilmesi planlanıyor. Bunu atlamışım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, sizlerde uygun görürseniz söz almak isteyen arkadaşlarım soru sorabilir, katkı sağlayabilir, bir bilgi ilave edebilirler ya da bir önerileri olabilir.

Önce usule dair bilgi vereyim. Adımızı, soyadımızı ve kurumumuzu söylersek ve eğer soru ise arkadaşların hangisine soruyorsanız onu da belirtirseniz memnun olurum, kayıtlar açısından, tutanaklar açısından.

- Ben Sayıştayı temsilen bulunan iki meslektaşımın birisiyim ve benim konuşma nedenim İngiltere Sayıştayında daha önce bulunduğum toplantılardan kısaca bahsetmişim. “Kadın erken eşitliği” kavramının yerine İngiltere Sayıştayı “cinsel eşitlik” kavramını kullanmış. O konuda da Bakanlığın bir detaylı çalışması var mı?

- Birçok Avrupa ülkelerinde Eşitlik Çerçeve Yasası diye bir yasa benimsemiştir. Bu Eşitlik Çerçeve Yasası'nın içinde nelerin eşitlik kapsamına girdiği öne alınmıştır. Bizim ülkemizde de böyle bir Eşitlik Çerçeve Yasası henüz yok. Bakanlığımız hak ve

kadın ve erkek eşitliğine hak, fırsat, imkânlardan eşit şekilde yararlanması üzerine odaklanıyor. Esasen programda bahsettiği m eylem planlarında eşitlik kurumu oluşmasına yönelik de bir stratejimiz vardı ama gündemden düştü. O vakitler böyle bir planımız vardı, eşitlik kurumu oluşması ve Eşitlik Çerçeve Yasası'nı çıkaran, içinde eşitlik tanımının neleri kapsadığının sıralanmasını arzu ediyorduk fakat bu arzumuz henüz gerçekleşmedi. Şu anda hak, fırsat, imkânlardan eşit şekilde yararlanma şeklinde ilerliyoruz.

- Teşekkür ederim.

Bu kadına yönelik şiddet ve eşitlik, vesaire gibi kavramlar hakikaten Türkiye'de de üzerinde tartışılması gereken kanunlar bence. Bir de komisyon toplantıları yapılırken sivil toplum örgütlerinin ... hususunda eşitlikçi bütçe kavramıyla karşılaştık. Belki de bu kavramlar üstünde yeniden tartışıp ve sizler de kendi kurullarınız adına bu önerileri getirebilirsiniz çünkü bizim bu raporumuzun son bölümü muhtemelen bu alandaki önerilerimizi de alt alta sıraladığımız bir bölüm olacak. Önceki atıflarınız... Ben Mustafa Şahin'e de söz vereyim. Pardon, ... Genç'e.

...- Ben bu konuda ilk çalışmaya başladığımda açıkçası genel mevzuatta yer alan ifadeyle tüm dezavantajlı grupları içine alacak, barındıracak bir üst kavrama ihtiyaç olduğunu düşünmüştüm. Bu doğrultuda ilk çalışmalara başlamıştım. Hatta kendimce toplumsal ihtiyaçlara duyarlı bütçeleme adını vermiştim buna. Çünkü biz kadın-erkek eşitliğinde henüz yeni emeklerken, yurt dışında artık kadın-erkek eşitliğine yönelik bütçenin yanında çocuk bütçesi başladı. Mesela Maliye Bakanlığında benimle beraber katılan değerli meslektaşım da bu konuda toplantıda bulundu. Bunların hepsinin içinde barındırılabilceği üst bir başlık olabilirdi ama ifade ettiğim gibi, biz henüz ilk aşamada dahi emekliyoruz. Yani diğerlerinin hepsini birden bünyemize almak biraz sarsabilir.

...- Teşekkür ederim.

...- Şimdi, aslında, kişisel olarak... tercihlerinde yani daha yelpazeyi genişletmek, farklı kimliklere duyarlılık önemli. Şu açıdan, ben literatür açısından bir konuyu... Şimdi, yakın zamanda ...

Şimdi, şöyle bir algı var: Refah devleti döneminde özellikle, 80'lerde, sosyal politika âdeta ... yeniden bölüşümü ... örneği yani bir gelir dağılımı problemi idi. Daha ... reel gelir...

Şimdi, son otuz yılda, ... dediğimiz bir şeye yani ... kastım, her türlü... Yani farklılıkların tanınması yani bu tanıma her türlü var oluş kendi kimliğinin herhangi bir şiddette, ayrıntıda, kamusal veya özel, bir kendini gerçekleştirme noktasında bir âdeta zulme dönüşmüş.

Şimdi, bu, ... açlık, yoksulluk değil, aynı zamanda bu kimliği nedeniyle eşitsizliğe maruz kalıyor. O kimliği nedeniyle ... o kimliği nedeniyle ... karşı karşıya kalıyor. Bu defa sosyal ... ötürü ... aşına olacağı sosyal dışlanma kavramı çıktı. Sosyal dışlanma dediğimiz kavram, kendi içinde gelir eşitsizliğini de barındırmakla birlikte, farklı kültürel kimlikleri, farklı ... maruz kaldığı eşitsizlikleri kapsayacak şemsiye bir kavram. Ben onun karşısında sosyal içerme politikaları... Yani sosyal dışlanma ve sosyal içerme, Avrupa Birliğinin sosyal politika kabullerinde böylesine bir dönüşüm yaşandı. Neden? Çünkü eşitsizlik, salt ekonomik veya gelir dağılımı veya ... bizatihi ... kimliğine dair eşitsizlikleri birlikte ... Dolayısıyla şu an için belki erken bu tartışmalar ama zaman içinde olgunlaşacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

...- Ben teşekkür ediyorum.

...- Çalışma Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesinde Daire Başkanımı. Birkaç tane ... sorum, son asıl sorumu sormak istiyorum Komisyon Başkanlığına, herhâlde o raporda değinilecek.

Şimdi, ülkelerin belli bir seyri var. Yani aynı ülkelerin tarihsel sürecini bir ülke belki daha sonrasını yaşayabiliyor. Normalde sabahki oturumda bu bütçelemenin ... Fransa'yla, Avusturya'da... Toplumsal bilincin daha fazla olduğu söylendi. Belki bu raporda olmayabilir ama bütçeyle ilgili en son karşılaşılan sorunlarla ilgili endeksleri ... komisyon raporunda. Mutsuzluk endeksinin çalışan kadınlara ilişkin olarak bir çalışma olacak mı? Çalışan kadınlardaki mutsuzluk endeksinin durumu. Çalışma hayatına atılan kadınların sayısının arttıkça boşanma sayısındaki artışla ilgili bir endeks olacak mı, bir çizelge olacak mı? Çalışan kadın sayısının artışıyla çocuklardaki sigara yaşının düşmesi, sigara kullanımlarının artmasıyla ilgili çizelge, bir endeks yayınlanacak mı? Sigara, uyuşturucu kullanan çocukların sayıları ve başladığı yaşla tedavi gören çocukların aile durumları karşılaştırıldığında kadınların çalışıp çalışmadığına yani çalışan annelerin olduğu ailelerdeki durumlar karşılaştırılacak mı? Bir de çalışan kadınların çalıştığı işte, kendisine o işe aidiyet konusunda uygun olup olmadığı ya da çalıştığı işte mutlu olan kadınlarla çalıştığı işte mutsuz olan kadınların bir karşılaştırması yapılacak mı? Sorun da şu: Bunlar yayınlanacaksa eğer, böyle bir endeks, çizelge yayınlanacaksa bütçelemede bu sorunların giderilmesi

için dolaylı bir katkısı olacak tabii, olumsuz bir katkısı olacak. Bütçeleme yapılırken bu sorunların ortaya çıkmasıyla ilgili bütçeye ne kadarlık olumsuz bir etkisi olacak, böyle bir çalışma olacak mı?

Teşekkür ediyorum.

...- Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben, bütün bu endeksler olacak mı, sorusuna, bu endeksler olmalı diye algılıyorum. Yani sizin ...

...- Eğer bu ... araştırmalarında keza yani... mutluluk araştırmaları... TÜİK Başkanı gerçekten yönelimler de şeye kazandırdı. Yani kazandırdı derken dünyada belki önemli referans verilen istatistikler bunlar. ... işaret etmek istediği yani nitel veriler veya özneliklere ... şekilde yani salt niceliksel ... değil, niteliksel derken, mutluluğun araştırmalarının da ... içinde kesiştiği verilerin de önemli olduğu, politika tasarımlarında, analizlerinde göz önünde bulundurulması gereken referans...

Tabii, ben şunu paylaşmak isterim: Geldiğimiz noktada çok kategorik ... Yani hiçbir şeyin böyle genelgeçer doğru olduğu, kategorik olarak bir davranış kalıbı ... birtakım değer yargılarının çok ... olduğunu düşünmüyorum yani örneğin boşanmak iyidir, kötüdür veya işte benzer. Ön yargıdan ziyade, yani özür dilerim, ön yargı da demeyeyim, ben en azından kişisel olarak bu tür statü değişikliklerinde... daha ziyade bu gerçekliğin bilincine göre düşünülmesi, boşanma boşanma gerçekliğine ... Bir iyiyi dayatamayız biz o zaman, yani bir iyiyi belirleyip, eğer burada biraz dayatamayız. Dolayısıyla o özlük tercihler, olabildiğince güçlendirildiği. Dolayısıyla şimdi bizim Yani ben haddim olmayarak söylüyorum ama yani orada karşılaşmalı yaniilişkin, öneriler, çözümler başlığında bir uzun vadeli bir strateji..... Yani o çerçevede.... ama hatırlattığınız için teşekkür ederim gerçekten mutluluk çalışmalarını ben en azından kişisel olarak çok önemsiyorum. uygulamaları da değerlendiriyorum....

- Şimdi, benim naçizane kanaatime göre işte bundan sonra her türlü ... üretebilirsiniz. Şimdi mesela ben TODAİ' de bir projede çalışıyorum. Biz bir maliyet indeksi diye bir indeks üretmeye çalışıyoruz. Yani iyinin de kötünün de indeksini üretebilerseniz burada sıkıntı yok ama asıl olan neresinden baktığınızdır bana göre.

Şimdi, az önce Sayın Başkanımız ifade etti, dem vurdu. Ben böyle düşündüğünü düşündüğüm için söylemiyorum ama sanki şöyle bir algı çıkabilir bu indekslerin sonucunda: Kadın evde otursun. Çünkü kadınların iş hayatına katılmasıyla boşanma artıyor, çocuklarda hastalıklar artıyor, sigaraya başlama yaşı düşüyor falan, vesaire ama hâlâ kadının iş gücüne katılım oranı yüzde 30, kadın istihdamı yüzde 27 ve bir şey daha vurgulayacağım: Biyolojik cinsiyetle toplumsal cinsiyet eşitliği arasındaki fark toplumların kadına yüklediği sorumluluklar. Şimdi, Türkiye' de kadına yüklenen sorumluluk iyi bir anne olması, iyi bir eş olması ama İsveç' te öyle değil mesela. Çünkü ben İsveç' i çok önemsiyorum ve herkese söyledim bu toplantıda. İsveç' te örneğin, iyi ve nitelikli bir çocuk bakma işi her iki cinsiyete yüklenmiş bir sorumluluktur. Örneğin, rakam vereyim: Çocuğa kadın veya erkek kim bakacaksa devlet tarafından bir ödeme yapılır ve bu ödemelerin yıllık toplam tutarı gayri safi yurt içi hasılanın neredeyse yüzde 2' si kadardır. Kadın veya erkek önemli değil, fark etmiyor. Yani neresinden baktığınıza bağlı. İndeks üretelim, indekste problem yok, indeksleri dâhil de edelim ama ne görmek için? İstatistikler -Alex Fergusson' un bir sözü var, burada ifade etmeyeceğim ama- ne görmek istediğinize göre size yanlış şeyler söyler.

Teşekkür ederim, sağ olun. (Alkışlar)

- Teşekkür ediyorum.

- eğer ülkemizde yükseköğrenim öğrencilerinin.... Dolayısıyla aynı konuda eğitim alan öğrenciler arasındaki bir, yeni bir ...

İkinci nokta, Batı ülkelerindeki uygulamaları takip ediyoruz ve bunları ülkemize adapte etmeye çalışıyoruz. Dolayısıyla buralarda tartıştığımız cinsiyete dayalı ... esasen bizim ülkemizden kaynaklı bir uygulama maalesef değil... Batı ülkelerinden biz uygulamaları gördüğümüz zaman bunlar faydalı uygulamalar.

Şimdi, performans esaslı incelemek isterim de yine, bize Batı' dan gelmiş modelleri daha önce... uyguluyorduk. Şimdi ben cinsiyete dayalı ... uygulamasının esaslı sistemi uygulaması bakımından yararlı bir, problem ortaya çıkarmayacağına inanıyorum. Çünkü Batı' nın İngiltere örneği var, Amerika' da yine o uygulamalar var cinsiyete dayalı, cinsiyete hassas konusunda. Fransız uygulaması var, Hindistan' ın uygulaması var. Biz sanıyorum, sabah oturumunda da ifade ettiniz bu ülkelerin uygulamalarının daha detaylı incelediğimiz zaman sanıyorum problemler azalacaktır ve ben Sayın Alt Komisyonumuza şunu da teklif etmek istiyorum: Sabahleyin Mustafa Bey bunu ifade etti. Komisyon çalışmaları efendim, mesela Fransa' dan, Fransa Maliye Bakanlığından.... bir şekilde.... fikirleri alınsa diye düşünüyorum. Aynı şekilde Alt Komisyon.... üzerinde de duruldu. Yabancı ülkelerin uygulamaları konusunda biraz daha detaylı bilgilerin o ülkelerin yetkililerinden de alınabileceğini düşünüyorum ve raporların

bu şekilde daha da zenginleşir diye düşünürüm. Çünkü şu anda işte, çalışmalara baktığınız zaman bu çalışmalar önemli ölçüde ulusal nitelik ve karakter taşıyor. Biraz uluslararası renkleri de katmanın bu raporun daha da güçlü çıkmasını ve uygulamaya daha çok etki yapmasını ben düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

- Ben teşekkür ediyorum Hocam.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA – Ben de teşekkür ederim. Gerçekten son derece önemli noktalara değindiler.

Şimdi, biz o hocamla tanıştığımızda, sunumundan sonra çok sevindik. Şöyle çok sevindik gerek maliye Yani iyi örnekler verdi Fas, Fransa ve o açıdan hocamın Türkiye’deki katkısı son derece kritik. Öncelikle bunu paylaşmak istedim.

Diğer bir husus, bilindiği gibi şöyle bir handicap var: ... hocayla da konuştuk az önce bilmiyorum, örneğin Avusturya da iyi bir model ama İngilizce basılış belgesi yok, az ya da, yani şey yapamıyoruz. Dolayısıyla bunu aşmak için muhataplarımızla, diyelim ki Maliye Bakanlığı bünyesinde bir genel müdürlük kurulmuş cinsiyete duyarlı, bütçeye münhasır yani ihtisaslaşmış bir birim kurulmuş Maliye Bakanlığında ve o genel müdürlük son derece iletişime açık ve ilgili, yararlı bir... Onunla belki mail trafiğiyle onların uygulamalarını dinleyeceğimiz, sevebileceğimiz...

Çok haklısınız yani tespitleriniz açısından teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Son yedi dakika...

Söz almak isteyen?

Buyurun.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kocaeli teşkilatında çalışıyorum. Aslında, toplumsal cinsiyet üzerine bahsettiği, özellikle Mustafa Bey’ in değindiği nitel içerikleri vurgusu çok hoşuma gitti. İnaniyorum, daha çok nicel çalışmalar değil nitel çalışmalar yapılıyor. Üstelik, çoğunluk araştırmalarının gerçek sonuçlarını alabilmek için nicel araştırmalar biraz daha erkek egemen bir bakış açısının sonuçlarını veriyor. O açıdan da konularımıza gerçekten çok teşekkür ediyorum. Ben de beklemiyordum açıkçası. Çok memnum kaldım kendi adıma.

Şimdi, ben, kadın sığınma evine bakıyorum aynı zamanda, idareciliğine ve sosyal hizmet uzmanlığına. Bir sürü notlar aldım, onların hepsini sordu arkadaşlar. Sadece evde çalışan kadınlar, ücretsiz, aile işçisi olarak geçiyor. Bunlar belki de önerilerle ilgili. O yüzden, burayı geçeceğim.

Kendi alanımla ilgili, mesela, bu süreç içerisinde bizde “saklanan” diyorum çünkü hiçbir şekilde dışarıya çıkamadılar, töre ve namus cinayeti nedeniyle sığınma evlerimizde kalan kadınlar oldu ve bu süreç içerisinde kadınlar, hani, zaman zaman yaşlı bakımı, hasta bakımı işlerinde çalıştırılan fakat hiçbir şekilde sosyal güvenliklerinin olmadığı... Tam da bugünkü konumuza uygun olarak bu konuda en azından bir öneri olarak sunmak istiyorum. Bu kadınların, mesela, birini tanıdığım öyle bir kadın var yani bizde kalmış ya da daha sonra başka bir yere nakil etmek durumunda kaldığımız, beş yıldır çalışıyor ancak sigortası yok çünkü yerinin tespit edilmemesi için sigorta yaptıramıyor. nüfusu da tamamen değişecek, nüfus cüzdanı. Bununla ilgili nasıl, cezaevindeyken, mahkûm olan ama beraat etmiş kişilerin cezaevinde geçen süreleri nasıl devlet tarafından ödeniyorsa, böyle bir madde var çünkü bu kadınların da çalıştığı sürelerin devlet tarafından ödenmesinin uygun olacağını bir öneri olarak bir öneri olarak düşünüyorum. Bu da toplumsal cinsiyete duyarlılık içeren bir tür, ben, örnek olarak sizinle paylaşmak istedim.

İkincisi, bu kadınlar geliyorlar ve saklanıyorlar. Bir anlamda hapis evi hayatı yaşıyorlar. Bu kadınlara şiddet uygulayan erkeklere, bu partneri olabilir, eşi olabilir, dostu, ağabeyi, her kimse, bunlarla ilgili yine ... ilgili, yönetmelikte, kanunda bunlar var ama maalesef uygulamada yok. Tedavileriyle ilgili, Sağlık Bakanlığının bütçesinde, eğer ki bu şeyse, süreklilik arz ediyorsa bu şiddet olayı, ciddi anlamda rehabilitasyona alınması gerekiyor bu insanların. Ee bu kadınları biz alıyoruz sığınma evine, kapatıyor ama o adamlar, sokakta, dışarıda geziyor yani kadınlar bir anlamda cezalandırılıyor ama erkekler, sonuçta, ... ceza olarak kanunlarımızda var ama maalesef bu uygulanmıyor. Biz uygulamadan, alandan geldiğimiz için bunları ben birebir yaşıyorum. Hâkimlerle ve savcılarla bu konularımızı ... çalışmalarımız bile oluyor. O yüzden bu anlamda Sağlık Bakanlığının bütçesine de bir şiddet uygulayan erkeklerin tedavilerine yönelik ciddi bir bütçe ayrılması gerekiyor yani kadına yönelik bir bütçenin, bu anlamda kadına bir yararı olacak. Bu

anlamda diğerk toplumsal kesimlere de yararı olacak yani çocukları için, aynı ailede yaşıyorlar insanlar, eşine şiddet uygulayan zaten çocuğuna da bir şekilde şiddet uyguluyordur. Bunları ben de bir öneri olarak sizlerle naçizane önerilerimi paylaşmak istedim.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Önerileriniz için çok teşekkürler.

- Çok kısa Sayın Başkanım.

Konuşmamı, hanımefendinin konuşmasının dışında yaparak, Mustafa Bey'e atıfta bulunarak ... değindi ve ben o, hanımefendi ... deyince, hani erkek egemen grup içerisinde bulunanlar açısından... Şimdi...

- Yanlışlık oldu.

- Tamamen bütçede bir reddiyetçi, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bir hizmet yok diyemeyiz. Bunların emaresi olan - Osmanlı nasıl ülkeyi federal, önce akıncılar- bunları da akıncı hizmetler olarak değerlendirebiliriz. Bunları söylemek, bunları vurgulamak için sunumumu o şekilde hazırladım. Yani, aman şunu da söyleyeyim: Bir maliyeci kemiyet mi keyfiyet mi ayırımında her zaman kemiyettedir; bunu da söyleyeyim.

BAŞKAN – Teşekkürler.

Son bir söz...

Önce siz istemişsiniz, size vereceğim, bir de genç arkadaşlara vereceğim, kapatacağız.

EBRU ÖZBEN - Birleşmiş Milletler ... ekonomik müşahedesine üyeyim ben. Mustafa Bey konuşmanızda şöyle bir ifade kullanmıştınız: "Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe uygulamaları açısından merkezî yönetim bütçelerine göre yerel yönetim bütçeleri daha esneklik, daha avantajlar sağlayabilir." Bu konuyu biraz açmanızı rica edeceğim ve diğerk konuşmacıların eğer bir varsa onları duymaktan memnunluk duyuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Buyurun.

- Teşekkür ederim.

Şimdi, bizim, izninizle böyle hızlı bir ... Anayasa'da... Şöyle arz edeyim: Bizde merkezî yönetim, yerinden yönetim esaslarına göre idare yapılanmış ve idare, yerel yönetimler, dediğiniz gibi, anayasal açıdan özerk. Bu şu demek aslında: Oranın kendi seçilmiş karar organlarıncı belirlenen önceliklerin daha fazla mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçların karşılanmasında kullanılsın yani yerelin iradesi. Dolayısıyla merkezî yönetim ise geneldir yani yerel yönetimlerin görevleri tatad edilir, onun dışındaki bütün görevlerin sorumluluğu merkezin uhdesindedir. Merkezî yönetim o nedenle daha rijit, katı mevzuata tabidir. Eğitimden sağlığa, sosyal korumadan çevreye, bütün kamu düzeni genelliğinden, savunmaya, çok mevzuatlarla hareket eder. Şimdi, mevzuatla hareket ettiği için, eşitlikçi sonuçlar alması bakımından, biz bütçe tekniği, bütçenin kesinlik ve ... kazandırılması ... mevzuatla birlikte değerlendirmemiz gereken bir nitelik taşır. Ancak, eğer yönetime yöndelik, kuşkusuz yerel yönetimler çalıştı ama yerel yönetimlerde idari ... niteliği var, hareket serbestisi tanınmıştır. Önceliklerini belirleme bakışı içinde, cari işleyişe ilişkin, günlük mahallî müşterek niteliğindeki ihtiyaçların, dolayısıyla ... böyledir, yoksa, aksi takdirde... Bu itibarla, bunu vurgulamak istemişim.

... sorusunu ben hızlı bir şekilde paylaşmak istedim. Bu, ilave ödenek vesaire konusu değil. Nedir? Bütçemiz, bütçe ödeneklerimizi düşünelim ve çok sayıda hizmetlinin referansının olduğunu, eşitlikçi yönden, sadece bunları görünümleştirmek, bir de çok önemli bir işi yahut da ... imkânı tanıyacak bizlere. Sadece, söz gelimi, az önce biri konuştu, tamamlayıcı olarak hocam da söyledi. Öğrenci harçlarının kaldırılmasının hiç kimseyi etkilemediği, KÖYDES Projelerinin etkilemediği... Ha, biz bunu zaten yaptığımız zaman, şeyin bulunduğunu yakalamış oluyoruz yani cinsiyeti buraya ... yoğunluğunu yakalamış oluyoruz. Bu cari bütçenin cinsiyet perspektifinden görünümleşmesi, müzakere edilmesi, kamunun denetimine açılması; olay bu. Biz şu an, çok da ... tutmayacağına... Bu işin ... eşitlikçi yönünde, eğer eşitsizlik ... göremiyoruz. Bunun görünürleştirilmesi çabası aslında biraz da şeydir, yoksa, bugün sözgelimi bir bütçeyle yüzde 26 ilişkin benim şahsi taleplerim var açıkçası.

Şimdi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2012'nin sonunda bu programı yürürlüğe koydu ve yanılmıyorsam -en son istatistiklere yakın bir zamanda bakmıştım- yaklaşık 240 bin kadının bu programdan faydalandığını söylüyor rakamlar. Tabii bu 240 bin kadının aslında tahmin edilen rakamın çok üstünde olduğunu söylediler. Ancak tabii ki şöyle bir durum var: 60-65 yaş üstü kadınlara rağmen verilmemesi lazım çünkü ilk belirleyici var. Aileye yönelik program uygulanırken kadınlara üst yaş sınırı konulmadı ve şey denildi: ... Bu sizlerin seçimi." Bu tanımlı verdim. Şimdi ismi... Bu açıdan da hani bütçesel olarak rakamın yükselmesinin arkasındaki

sebebin bu olduğunu düşünüyoruz ama tabii günün sonunda uygulama itibarıyla programın birkaç tane sorunlu noktası var. Bir, bu program aslında halkta ya da ne bileyim, halk temelli olmaktan çok uzak bir gitti çünkü kadınlarımız olmaktan oldukça uzak. Sadece eşi vefat etmiş olan kadınlara, boşanmış olan kadınların da ciddi- Değerli katılımcılar, seçkin davetliler; Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Çalıştayı' nın 3' üncü ve son oturumunu başlatıyorum.

Bu oturumda 3 konuşmacımız var. Sırasıyla onları takdim etmek istiyorum: Birinci konuşmacımız Doktor Duygu Dalgıç, Türkiye Belediyeler Birliğinden bu çalışmaya katılıyorlar, ikinci konuşmacımız Nermin Gürsoy, Nevşehir Belediyesinden katılıyorlar, üçüncü konuşmacımız Yardımcı Doçent Doktor Burcu Yakut Çakar.

Kısaca, bu oturumdaki konuşma süreleriyle ilgili hem hatırlatma hem de sizleri bilgilendirme adına birkaç şey söylemek istiyorum.

Burada, daha evvelki İkinci Oturumda ve Birinci Oturumda olduğu gibi, her konuşmacının süresi yirmi dakikadır ancak ilk on beş dakikada sunumlarını yapıp, ikinci bir tur yapmayı uygun gördük, İkinci Oturumumuzun başkanıyla böyle bir karar verdik buradaki süre konusunda, son olarak da bir beş dakika ek süre kullanacaklar tamamlama süresi olarak.

Şimdi, sabahın, Birinci Oturumda dünyada toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye yaklaşımlar ve dünya örnekleri burada sunuldu konunun uzmanları ve değerli konuşmacılar tarafından.

İkinci, bir önceki oturumumuzda ise toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemede Türkiye, Türkiye'deki bütçe sistemi üzerinde çok değerli sunumlar yapıldı, bilgilendirildi ve değerli açıklamalar yapıldı.

Şimdi, aslında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme deneyimleri, örnekleri, süreçleri üzerinde gerçekten, konunun en önemli, bugüne kadar ülkemizde yapılmış olan deneyimler, uygulamalar ya da girişimler, sınırlılıklar ve olanaklar başlıklı bir oturum.

İlk konuşmacımızı takdim ediyorum:

Oturumumuzun ilk konuşmacısı Doktor Duygu Dalgıç, buyurun.

DR. DUYGU DALGIÇ – Çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle burada olmak bizim için çok önemli Türkiye Belediyeler Birliği olarak çünkü sabahki oturumlarda da ifade edildiği üzere, yerel yönetimlerin esnek yapılanmaları, vatandaşın en iyi dinler olmaları nedeniyle özellikle uluslararası gündemi yakından takip etmek istekleriyle... bu alanda da önemli çalışmalarınızla sizlerle paylaşma fırsatını bize sağlıyor.

Ben, özellikle bizden önceki oturumda toplumsal cinsiyet eşitliğinin genel yaklaşım, ulusaldeki durumumuz, veriler çok önemli çünkü bu genel ulusaldeki durumdan yerel durumumuz nedir, bunu ortaya koymak istiyoruz.

Burada, bizim için çok önemli olarak kabul ettiğimiz kentin sunduğu ekonomik, sosyal ve siyasi fırsatlardan kentte yaşayan herkesin eşit bir biçimde yararlanabileceği kent olmaktır. Burada aslında, hep ifade edildi, eğer cinsiyet eşitliği, cinsiyete duyarlılığı..... yaklaşabildiği zaman aslında yerel demokrasiyi ve kalkınmayı beraberinde getiriyor. Ancak performansa dayalı bütçeleme buna uygun mu, sıkıntılar var mı, bütçeler nasıl oluşturuluyor? Burada, biz, Türkiye Belediyeler Birliği olarak yapmış olduğumuz çalışmalar kapsamında, Ankara Üniversitesinden bir hocamız, Türkiye'de yerel yönetimlere ilişkin olarak ne tür veriler var... Çünkü, bir politika geliştirmek istiyorsanız, bir strateji hazırlamak istiyorsanız mevcutta durumumuz nedir? Öncelikle mevcut durumumuzu ortaya koyan bir çalışma yapıldı ve bu çalışmada özellikle mevcuttaki veriler... Ne tür veriler var, kimler bu verileri topluyor ve bunlarda cinsiyetçi bazı detaylar yer alıyor mu? Burada bizim için önemli olan cinsiyete duyarlı bütçelemede çok önemli olan hususlardan biri, belediyelerin istatistikleri, mali olarak personelin performans göstergeleri bulunmuyor ama özellikle maliye istatistiklerinde cinsiyet ve tematik adlı detaylar bulunmamakta ama bununla birlikte, belediyelerin kendi sınırları içinde, il düzeyinde vatandaşlarına ilişkin veriler bulunmakta ve buradaki veri kaynağı, aslında ana kaynağımız TÜİK. Bu tür verilerin çoğu cinsiyet ... birlikte verilmekte ve bunu da temin edebiliyoruz.

Bir diğer var ki, Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığı ve müzakere ve uyum sürecinde oluşturulan bölgesel istatistik düzenlemeleri çerçevesinde coğrafi olarak elde edilmiş olan istatistikler var. Bu verilere ne yazık ki biz belediye düzeyinde ulaşamıyoruz. Bu şekilde baktığımız zaman, bizim politikalar ve stratejiler geliştirdiğimizde önümüzde duran handikapları beraberinde getiriyor. Ama bu genel çerçevenin içinde özellikle bir yaklaşımı ortaya koymak istiyoruz. Belki -aslında bir önceki oturumda da dile getirildi- nitel ya da nicel veriler üzerinden bu yaklaşımlar. Biz Türkiye Belediyeler Birliği olarak şunu savunuyoruz, bu yaklaşım üzerinden çalışmalarımızı şekillendiriyoruz, diyoruz ki: Belediyelerin hizmetlerinin cinsiyete duyarlı bir yaklaşımla yapılması, geliştirilmesi, kurgulanması büyük önem taşıyor. Belki bütçeleme sürecinde, ki, her zaman şu ifade ediliyor: Stratejik planlar, bütçeler

bir bütün ve eğer bu stratejik planlar katılımcı olarak kentteki tüm paydaşların duyarlılığıyla, onların içinde olduğu katılımcı bir yöntemle ve farklı cinslerin ihtiyaçlarına göre geliştirildiği zaman o strateji planlarına göre belediyeler faaliyet planlarını geliştirebilirler, bütçelerini hazırlayabilirler ve ardından da yıllık olarak faaliyet raporlarıyla bunlar ortaya konulabilir.

Bu genel girişin ardından, Türkiye’de neler oluyor? Aslında Nurgül Hanım ifade etti ama sunumunun içinde çok kısa ifade etti, ben bunu biraz detaylandırmak istiyorum çünkü önemli bir çalışma, Kadın Dostu Kentler Projesi. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün ana yararlanıcısı olduğu program Birleşmiş Milletler Nüfus Programı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın koordinasyonunda yürütülmekte. Gördüğünüz üzere, tekrar sunuyorum.

Burada önem taşıyan bir husus var ki iki adımlı, iki soluklu bir program. Bu program kapsamında -Mustafa Bey ifade etti- Anayasa’nın 127’nci maddesinde yerel yönetimler tanımı var ve bu yerel yönetimlerde, Anayasa’nın 127’nci maddesinde bulunan il özel idareleri ve belediyelerin bu illerdeki her ikisinin bünyesinde çalışmalar yapılıyor yani proje, Kadın Dostu Kentler Projesi sadece belediyelerin ya da sadece il özel idarelerinin projesi değil, birlikte, il ölçeğinde koordinasyonu öngören bir çalışma. Eğer ki biz şuna dikkat edersek: “Cinsiyete duyarlı bütçeleme nasıl yapılmalı, ne olmamalı?” denildiği zaman, bir koordinasyonun olması, koordinasyon kurulunun olması hep vurgulanıyor, adım adım yani dünya geneline baktığımız zaman bu, çok anlam ifade ediyor.

İkincisi, özellikle eşitlik..... hatta biz kendi içimizde de bu tartışmaları yapıyoruz, il genel meclisinde, yeni meclislerinde komisyonlar yapılmakta, ama bir de eşitlik birimleri bulunmakta.

Şimdi, bunu sadece ve sadece kadınların çalışacağı ya da kadınlarla ilgili alan olarak değerlendirmiyoruz. Bu alan, kadın erkek herkesin birlikte çalışması gereken bir alan ve kadınla ilgili olanlar eşitlik birimi olsun bu birim çalışsın değil. Biz şunu anlıyoruz, belediyenin ya da il özel dairesinin bütün hizmetlerinde cinsiyete duyarlı yaklaşımın olması, ancak elbette şu var ki adım adım ilerlememiz gerekiyor ve özellikle bu eşitlik komisyonlarının, belediye ya da il genel meclisi ölçeğinde komisyon olarak kurulan bu komisyonların etkin çalışmasının kolaylaştıracağı ... eşitlik biriminin faydalı olması çok önem taşıyor, ama bunu bir ilk adım olarak değerlendiriyoruz ve sadece orayla sınırlı değil ve yerel eşitlik eylem planları aslında -Nurgül Hanım yine vurgu yaptı- ulusaldaki eylem planına uygun olarak iyi düzeyde eylem planlarının yapılması. Tabii ki bunlar yapılırken toplumsal cinsiyete duyarlılık gözetilerek bütçelerin yapılması ve her zaman ama her zaman bu işler yapılırken paydaşlarla birlikte çalışılması. “Bu bizim alanımızdır, biz çalışırız, biz biliriz.” değil, kimse o kentte yaşayan, ilgili olan, o paydaşlarla birlikte yapılması ve kadın örgütleriyle kadın ve kız çocuklarının konularının güçlendirilmesi çok önemli.

Kadın erkek eşitliği konusunda farkındalık yaratma, belediyeler ve il özel idareleri bu taahhütte bulunarak bu projenin içinde yer alıyorlar -ki sanırım Nevşehir Belediyesi’nden arkadaşımız var, o çok yaşadıkları deneyimleri paylaşacak- ama bu proje, aslında projenin sürdürülebilirliği çok önem taşıyor, ikinci aşaması yürütülüyor ve genişleyen halkalar yürütülüyor, çok önemli deneyimler ... olan bir çalışma.

Aslında her oturumda söz alan Ebru Hanım kendisini tanıttı -ki KEFEK Başkanımız da ifade etti- neden Kocaeli’nde yaptım bugünkü çalıştay? Birleşmiş Milletlerin kadın insan haklarının geliştirilmesi ortak programı. Bu program çok anlamlı, çünkü bir, ulusal kaynaklı yapılıyor, Sabancı Vakfından ve üniversiteden de temsilciler de bulunmakta, çok ortağı var, ancak bu projenin çok önemli bir gelişimini, özellikle biz belediyeciler için çok önemli olan bir gelişimi cinsiyete duyarlı bütçe.

Bu programda, çalışmalara, belediyelere rehber olma, onları yönlendirmek çok anlamlı. 11 il var, 11 il bu projede çalışacak, 2015 yılında tamamlanacak, ama bu projede çok önemli ya da sürdürülebilirliğini sağlayacak önemli bir çalışma da eğitimcilerin eğitim ve programı. Çalışmalar yapılacak, belli bir noktaya bazı illerimizi getireceğiz ama diğerleri, yani “81 ilin 11’inde bir şeyler yapıyoruz, diğerleri ne olacak?” dediğiniz zaman da özellikle Türkiye’de ... ve bölgesellikler ve örneğin büyükşehir belediyelerimizden lider durumunda olup bu alanda çalışma olan belediyeler, eğitimcilerin eğitimi programı, eğitimcilerimiz oluşturulacak bu çalışmalar tamamlandıktan sonra da sürdürülebilirliği sağlanacak.

Ben bize gelmek istiyorum, Türkiye Belediyeler Birliğine. Aslında Türkiye Belediyeler Birliği bu alandaki çalışmalarına 2007 yılında uluslararası bir projeye başladı. Eş kuruluşlarımızdan Maliye Bakanlığından sayın konuşmacı ifade etti, İsviçre’le, İsviçre bölgeler ve yerel yönetimlerle ilgili başladığımız olduğumuz bir proje. Gerçekten ben de İsviçre’in çok önemli olduğunu, İsviçre’in deneyimlerinden ve onlarla çalışmanın bize çok önemli katkılar getirdiğini düşünüyorum, çünkü özellikle belediyelerimizde de çok önemli değişikliklere neden oldu.

Ben, bugünkü temamıza geçmek istiyorum. Bizim için çok önemli olan bir araç, belediye hizmetlerinde cinsiyete duyarlı yaklaşım. Biz bunu geliştirmek istiyoruz, çünkü cinsiyete duyarlı bütçelemeyi, biz Mart ayında -değil mi Ebru Hanım, yanlış

hatırlamıyorsam- pilot belediyelerde mali işler müdürleriyle bir araya geldik ve şunu söylediler: “Ama bunun bütünü nerde? Bu resmin bütünü görmüyoruz.” Aslında çok haklıydılar ve biz, bu nedenle resmin bütünü, belediyedeki politikacılar, karar mercisindeki yöneticiler ve çalışanlar düzeyinde bir anlayış değişikliğinin, bir farkındalığın oluşturulmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bu çerçevede Türkiye Belediyeler Birliği olarak üyesi olduğumuz Avrupa Bölgeler ve Belediyeler Konseyinin 2006 yılında imzaya, belediyelerin, il genel meclislerinin imzasına açtığı Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı'nı, Türkiye'de geçen aya kadar hiçbir belediye imza altına almıştı. Mutluyuz, Aralık ayında Türkiye Belediyeler Birliği olarak yerel kadın politikacılara yönelik olarak yapmış olduğumuz toplantıda ilk kez bu şartı söyledik ve ardından bir il belediyemiz Trabzon Belediyemiz ve iki ilçe belediyemiz, İzmir Konak ve Bornova Belediyesi bu şartı imzaladı.

Ama biz bunun yeterli olduğunu düşünmüyoruz, önümüzdeki hafta 2-3 Nisanda Ankara'da yaklaşık 150 belediyemizin temsilcisine bu Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı neden imzalandı, imzalanırsa neler yapılması gerekiyor, cinsiyete duyarlı bütçeleme nasıl hazırlamalı, dünya örneğinden İsveç nasıl bu çalışmalarda belediyeler olarak çalışma yapıyor, peki, bu toplumsal cinsiyet eşitliğinin yerel yönetim hizmetlerine yansımaları nasıl olmalı, bununla birlikte çok önemli olduğunu ki ilk slaytımda ifade ettiğim Kadın Dostu Kentler Projesi deneyimini gelecek olan belediye temsilcilerimiz...

Kimler gelecek belediyelerimizden? Eşitlik komisyonu temsilcileri, eşitlik birimi, mahallî hizmetler, stratejik planlama, imar ve sosyal hizmetlerden sorumlu olan, yani belediyelerimiz 3 kişi, 5 kişi ya da 6 kişi olarak temsil edilecekler.

Burada bu şartın çok önemli bir yaklaşımı var. Denilen şu ki siz yerelde bu şartı imzalayabilirsiniz, eylem planları hazırlayabilirsiniz, ama bunun takip edilmesi, bunun geliştirilmesi ve bunun kentteki paydaşlarla birlikte yapılması çok önem taşıyor, çünkü yerel demokrasi için kentteki paydaşlarla birlikte çalışmanızın çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Ve son olarak, son slaytım, neler yapabiliriz? Çünkü biz belediyelerimize sürekli olarak, tabii bizim rolümüz de değil, evet, bunu yapalım, eşitlik eylem planları hazırlayalım, bütçelerimizi de cinsiyete duyarlı olarak hazırlayalım, komisyon kuralım, ama bu komisyon ne yapacak, nasıl yapacak, nasıl çalışacak, bunların hepsinin desteğini ve rehberliğini yapmak durumundayız.

Burada çok önem taşıyan bir husus, Türkiye'de 2009 belediye başkanının sadece 21 tanesi kadın belediye başkanımız ve karar organlarında, hem belediye başkanı hem belediye meclis üyelerinde, il genel meclisi üyelerinde kadın oranının artması. Bununla birlikte tabii ki karar mercisinde, belediyenin karar mercisinde olan kadınların sayısının artmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bunun yanında eşitlik birimleri, eşitlik planları, eşitlik komisyonları oluşturulmalı ve oluşturulacak olan tüm planlar ve programların cinsiyete duyarlı olarak hazırlanması, çünkü o kentte yaşayan kadın ve erkeklerin ihtiyaçlarının dikkate alınması önem taşıyor.

Biz bu resmî yazımızı belediyelerimize davet olarak gönderdiğimizden, belediyelerimizin yazı işleri müdürlerinin birçoğuyla telefonda görüştük. “Sosyal hizmetlerden birini mi istiyorsunuz?” “Hayır, biz bu ... istiyoruz.” “Ama siz diyorsunuz ki kadın erkek eşitliği şartıyla ilgili bilgilendirme toplantısı yapıyorsunuz. Bizim kadın çalışmalarımızda bu yapılıyor.” Hayır, biz mali işlerden de, imardan da, stratejik plandan da istiyoruz. Aslında bizim bu farkındalık, bu değişim için çok yolumuzun olduğunu gösteriyor, ama sanırım

Nevşehir Belediyesi'ndeki arkadaşımız anlattığında da çok mutlu olmamız da... Çünkü genelde çok güzel uygulamalar var. Burada kritik olan geleceğimize iyi bir rehberlik yapabilmek.

Çok teşekkür ediyorum ben dinlediğiniz için. (Alkışlar)

... - Ben de Sayın Doktor Duygu Dalgıç'a sunumları için çok teşekkür ediyorum.

Şimdi oturumumuzun ikinci konuşmacısını davet ediyorum mikrofona.

Sayın Nermin Gürsoy. Kendisi Nevşehir ilini temsilen katılıyor.

Buyurun lütfen.

NEVŞEHİR İLİ TEMSİLCİSİ NERMİN GÜRSOY – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Merhaba. Nevşehir Belediyesi'nde görev yapıyorum, ismim Nermin Gürsoy, Çevre Mühendisiyim.

Kadın Erkek Eşitlik Birimi Sorumlusu, ayrıca.....Kadın Çalışanları Birliği Merkezine için bir unvan gibi gözükebilir.

Biz aslında bu yola çıktığımız 2006 yani 2006 yılından itibaren bu çalışmaları yürütüyoruz. Birleşmiş Milletler Kadın ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı Kapsamında 6 tane il seçilmişti. Ülkemiz için 6 ilden birisi de Nevşehir'dir. Peki, biz, nasıl başladık? İlimizde yerel eşitlik mekanizmaları oluşturarak başladık. bir yıllık süreç bir eğitim, bir farkındalık, bir bilinç oluşturmak, kurum kuruluşlardaki muhatap kişilerin belirlenmesi gibi süreçten geçtikten sonra ilimizde

İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu var. Daha geçen hafta toplantısını yaptık ve teknik ve üst kuruldan oluşuyor. Üst kuruldakiler başkan, vali statüsünde olan kişiler; teknik kurulda da bu kurumların çalışanları ve 2006 yılından itibaren bu kurula devam eden kişiler olarak yer alıyor. Valilikte kadın erkek eşitlik birimi var, belediyede kadın erkek eşitlik birimimiz il özel idaresinde de kuruldu ve yerel..... Yani belediyemizde özerklik eşitlik komisyonu, il genel meclisinde Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu çalışmaları devam ettirilmekte.

2007 yılından bugüne kadar zorunlu bir komisyon olmamasına rağmen biz 2009 yılında Kadın Erkek Eşitliği komisyonu, genel seçimlerle birlikte üyelerini otomatikman kendisi zorunlu komisyonmuş gibi yeniledi. Biz 2009 yılına kadarki eşitlik birimi olarak Sabancı Vakfına bir proje sunduk. O projemizin farklı bir özelliği var aslında: Tiyatro. Neden tiyatro? biz de varız. Nevşehirli Kadınlar Amatör Tiyatro Topluluğu ismi, ismi de çok ilginç. Buradaki projemizin asıl amacı, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına yönelik şiddet konularının aslında erkeklerin eğitimiyle... Erkekleri eğitime alamayacağımız için biz tiyatro kurduk ve bu eğitimi bu şekilde vermeyi düşündük ve çok da başarılı olduğunu düşünüyoruz. Kendi mücavir alan sınırimızın dışına çıktık. İlimize bağlı 7 ilçe, 1 kasaba ve cezaevinde gösterim yaptık. Cezaevinde de şöyle bir sistem vardı: Salonun kapasite yetersizliği nedeniyle on-line tüm odalarda da tiyatro gösterimi gösterilebildi. Yaklaşık 4 bin kişi izledi ve yüzde 70'i erkekti. "Nasıl ölçtünüz?" dersiniz, bizim bulunduğumuz alandan kültür merkezi olmayan yerlerde, okullarda ve düğün salonlarında gösterim yaptık ve sandalye sayılarını sayıyorduk, kamera kayıtları alıyorduk. Tiyatro çıkışında izleyenlere psikologların hazırladığı soruları sorarak ölçme yapılabiliyorduk, verdiğimiz mesaj doğru iletildi mi, alınabildi mi? Daha sonra derlediğimiz raporları o zamanki Devlet Hastanesindeki psikologa incelettik ve bir kitapçık yayınlattık. Hani, kim ne almış, neler alabilmiş, neler yapılabilir diye. Bu tiyatrodaki bazı görüntüler... Hiçbir erkek rol almadı, erkek rolünü de aslında kadınlar üstlendi. Burada önce bu 20 kadını, içerisinde öğretim görevlisi var, öğretmen var, hemşire var, dernek başkanı var, ev kadını var, her kesimden kişiler var. Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına yönelik şiddetle ilgili teorik eğitimlerini aldıktan sonra uygulama eğitimlerini geçtiler. Hiçbirinde bir tiyatro bilgisi yoktu, onu da ayrıca belirtiyim. Daha sonra, biz Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu teknik kurul olarak yerleşik eylem planımız yapılmıştı, güncelledik ve 2013-2015 yıllarını kapsayacak şekilde kuruldan geçirdik. Daha sonra biz belediyenin kasım ayı, 2012 Kasım ayında gündeme alınarak sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla meclisten de onaylattık.

Genel eşitlik eylem planımız, Duygu Hanım'ın da bahsettiği Avrupa Birliği Yerel Eşitlik Eylem Şartı var. Aslında yerel eşitlik eylem planı bulunan belediyeler de buna entegre çalışmalar yapıyor. Ben incelediğimde çoğu şartlar burada da var.

Eğitim ana başlığında sağlık, ekonomik hayata katılım, şiddet, katılım ve hizmetler olarak bizim yerel eşitlik eylem planlarımızda yer alıyor. Bu altı ana başlık. Aslında bu yerel eşitlik eylem planının ulusal eylem planı gibi alt faaliyetleri, kısa, orta, uzun vadeli yapılacaklar, sorumlu kuruluşlar, kuruluşlar, göstergeler ve doğrulama kaynakları da yer alıyor.

2012-2016 Stratejik Planı'mızda ve Performans Programı'mızda da toplumsal cinsiyet ve cinsiyet eşitliğine yönelik politikalarının geliştirilmesi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe uygulaması, kentsel hizmetlerde cinsiyet eşitliğine yönelik politikaların geliştirilmesi. Bazı sosyal hizmetler... Biz 2012 Stratejik Planı'nı hazırlarken sosyal hizmetler olarak anılıyordu, ayrıca sosyal politikalar il müdürlüğü olarak değildi. İl müdürlükleriyle iş birliği içerisinde kadınlara sağlık, hukuk ve psikolojik destek vermek, toplumsal cinsiyete bakış açısını yani Aslında şöyle bir şey var: Yani biz bu çalışmaları zaten yapıyorduk. Sadece yaptığımız şeyin yasal mevzuatta yer alması için bunlar yapıldı. 2012-2016 yılında bizim sorumluluğumuz iki tane, stratejik plan ve performans var diyebiliriz. Birincisi, belediyenin bulunduğu bu stratejik plan, ikincisi de koordinasyon kurulundan onaylanan ve meclisten geçirdiğimiz yerel eşitlik eylem planı ve yıllık performanslarını, faaliyetlerini de biz bunun ölçüyoruz.

Stratejik plan ve yerel eşitlik eylem planı çerçevesinde bizim bağlı olduğumuz bölgesi 5 ili kapsayan "..... kalkınma ajansına, toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinsiyete duyarlı bütçeleme eğitimi" konulu bir proje hazırladık ve proje onaylandı. Önümüzdeki aylarda gerçekleşmesini bekliyoruz. Buradaki amacımız, komisyondaki, Kadın Erkek Eşitliği Komisyonu, Plan ve Bütçe Komisyonu ve ... müdürlük temsilcilerinden 1'er kişilik toplumsal cinsiyet sorumlu olacak. Bu tür eğitimleri aldıktan sonra yani bize, Kadın Erkek Eşitlik Birimine üçer aylık raporlar verecekler. Hem Kadın Erkek Eşitlik Biriminin sürdürülebilirliğini sağlamak hem de müdürlük bünyesinde bu çalışmanın -nasıl söyleyeyim- farkında olarak kentsel hizmetlerde ve diğer alanlarda yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla yaptık. Bu eğitim gerçekleşene kadar biz hizmet içi eğitimlerine devam etmeyi düşünüyoruz.

25 Kasım almanızın nedeni, normalde kadınları ilgilendiren özel günlerde biz sürekli etkinlikler yapıyoruz. Bu etkinlikleri yaparken de STK'larla iş birliği içerisinde yapıyoruz. STK'lar denildiği zaman şunları belirtmeden geçemeyeceğim: Biz 2006 yılında

programa başladığımızda, Nevşehir’de sadece yerelde 1 tane dernek vardı. O da yerel dernek değildi, şube Program kapsamında iki tane de yerel derneğimiz kuruldu.

Ayrıca komisyondan bahsederken bu İl Kadın Hakları Koordinasyon Kuruluna şöyle bir karar da çıkardık: Kadınlara yönelik yapılacak çalışmalar için kadın STK’lardan 1’er temsilci üyenin verilmesini ve Belediyemizin meclisinde izleme komisyonuna katılarak belediye gündemini takip etmesini ve bir yapılacak faaliyetler, öneriler varsa bunları getirmelerini istedik. Bu şekilde çalışmalarımıza devam ediyor. Bunu koymamızın nedeni, 2013’te kanunun değişmesiyle birlikte kadınlarımızı da bilgilendirmek amacıyla bu etkinliği koyduk. Bu etkinliği hem barodan hem de Kadın Hakları Koordinasyon Kurulundaki avukatımız eğitim şubemizde toplumsal cinsiyet eşitliği arkadaşımızı da davet ettik. Bu konuda bilgilendirmeler yaptık. Görüntülerden fotoğraflar.

Biz Kadın Erkek Eşitliği Birimi olarak Nevşehir merkezde 1 yerde eğitim verirken 2013 itibarıyla 4 yerde kadın eğitim birimlerimiz var. Özellikle bu mesleki eğitim olarak nitelendirildiğinden ücretsiz eğitimler veriyoruz. Özellikle bir mahallemiz kentsel dönüşüm nedeniyle mahallemiz oraya taşındı, Mehmet Akif Ersoy Mahallesi diye adlandırdığımız yerde. Alan taraması sonucunda kadınların eğitimleri belirlendi ve bu eğitimler alan farklı bir alanda olmasıyla kadınlarımıza ücretsiz servis tahsis yaptık ve kadınlarımızı kurs süresince belediyemiz otobüsleriyle taşıyoruz, kurstan sonra evlerine ücretsiz servisle bırakılıyor.

Peki, hangi alanlarda eğitim veriyoruz? Bunlardan bazıları: Bilgisayar... diğer hepsi kadınların ... katıldığı kurslar ve bizim bir dönemde sadece kadın olarak verdiğimiz eğitimlere 144 tane kadını katılıyor. Biz sadece aslında mesleki eğitim vermiyoruz, ... eğitim dışında sağlık ayağı da var. Biz bu sağlık ayağında da kadınları destekliyoruz. Çünkü evden çıkmış kadın bize geliyorsa biz bunu çok iyi değerlendirmek durumunda kalıyoruz. Normalde, evde eğitmektense yerinde eğitim uygulaması yapıyoruz. Ama çocuk sağlığı protokollerimiz var... Bu protokoller kapsamında yıllık eğitim planlarını bizim eğitim merkezimizde görüyor ... ve kadınlarımız orada eğitim alıyor. Ayrıca Türk Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfından eğitici eğitimi alan STK üyelerimizle de iş birliği içerisinde ... eğitimleri düzenliyoruz. Eğitim binalarımızın görüntülerinden dört eğitim binamız. En üstteki benim bulunduğum yer. Bir tanesi ... şirketler ... ekonomik hayata katılımı. Bize gelen kadınların yaş ortalaması 30, 30 üstüdür ama çalışmak isteyen kadınlarımız için de belediyemizden bir ayrıcalığı var. Özel sektörde faaliyet gösteren bir tekstil fabrikasına yaklaşık 2.980 metrekarelik bir kapalı alan tahsis yaptık 2012 yılı itibarıyla. Şu anda bu iş yerinde 150 kadını çalışmakta, fabrika kapasitesi de 600’e çıkarılacak ve biz şu anda istihdam garantili kurs ... kadınlarımıza eğitim veriyoruz. Hatta, bu ... üyemizin fabrikasının da açılmasına neden oldu. O da faaliyetlerini yürütmekte, 100 kişilik kapasitesi de onun devam etmekte.

Kadın erkek eşitlik ... olarak ... planında yer alan bir ... maddemiz vardı. 2012 yılında merkezî finans rekabet ... tarafından açıklanan bir ... biz proje hazırladık: Kadın Danışma Merkezi Şiddet Veri Tabanı. Projemiz ... 2013 yılında ... başvurusunu yaptık. Buradaki amacımız, toplumsal ... eşitliğinin yaygınlaştırılması ve kadın haklarının korunmasıydı. Elimizde kadın danışma merkezi yok. Biz danışmanlık yapıyoruz ama resmî bir danışmanlık birimini... kazandırmak istedik. Ayriyeten, bu proje ... merkezi kapsamıyor, yedi ilisini de kapsayacak bir şekilde. İlimize ait şiddet verileri, şiddet... sadece şiddete uğrayan kadınların ... var. Biz farklı bir statüye de getirdik. Şöyle bir şey söyledik... Yapalım bu proje kapsamında. Şiddetin türleri, genelde kimin tarafından, niçin ve ilimize ait bir şiddet veri tabanı oluşması için bu sistemde kadın danışma merkezine başvuru yapan ve kolluk kuvvetlerine başvuru yapan kadınların veri tabanları oluşturulacak ve ilimizde, STK’lar dâhil kamu kurumları proje yapmak istediği zaman bu ...

Biz aslında yaptığımız çalışmaları ... olsa tescilledik diyebiliriz. 2011 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen eşleştirme projesi kapsamında bir yarışma açıldı. Biz bu özel sektöre hitap eden yarışmaya belediye olarak katıldık, Çalışma Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ödülü’nü alan tek il belediyesi olduk. Aslında yaptığımız çalışmalar ... yansıtamadık ama ... yaptığı çalışmaları çok beğenmişlerdi, o yüzden teşekkür ettiler, biz de gururlandık bundan, tabii ki azmimiz kırılmadı. 2013 yılı itibarıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığının insan kaynaklarının geliştirilmesiyle ilgili bir programı vardı. ... eylem planında ekonomik hayata katılım, istihdam ... bir faaliyeydi. Biz Nevşehir Belediyesi olarak bu alanda genç istihdam ...ve genç işsizliği azaltma... projelendirdik. Burada bir yanlış anlaşılma olmasın; 15-29 yaş aralığı toplumsal cinsiyet ve kadın istihdamına aykırı bir yaş gurubudur, bunu biz koymadık. Bu ... duyurusundaki 15-29 yaş aralığını hibe ... verdiği için. Biz 70 kadının tekstil dalında istihdam edilebilmesiyle ilgili -en az yüzde 50’ sinin- bir proje yaptık ve ... tekstil fabrikamız da projemizi destekledi. İleriki aylarda projenin hayata geçirilmesini bekliyoruz.

Başkanımızın çok farklı bir uygulaması oldu pozitif ayrımcılık noktasında...

BAŞKAN - ... dakikanızı kullandınız.

.... – Hocam, son şeyim...

Belediyemiz mücavir alan sınırları içerisinde mülkiyeti belediyeye ait ... konutluk bir sosyal donatı alanlarıyla yaşam merkezi yapıyordu. Başkanımız 16 Şubatta Adım Adım Anadolu'da şunu duyurdu: "Tapuların kadınlar üzerine yapılması nedeniyle toplam bedelden 5 bin TL indirim yapılacak." Süre dolmuştu, o zamana kadar yüzde 80'i de kadınlardı ama şunu da dedi: "Beş yıl boyunca tapu devri yapılmayacak." O şart da getiriliyor.

Sonuç... Süre aşımı oldu, özür diliyorum ama sadece bazı önerilerimiz olacak, onları belirtmek istiyorum. Biz yerel ... birimlerimizi kuruyoruz. Aslında bakanlıklarda da ... birimlerinin kurulmasını istiyoruz. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonundan bu önerileri de dikkate almalarını istiyoruz. Kadın Hakları Koordinasyon Kurulumuz var ama onların görev ve çalışma esasları ... yönetmelik yok. Belediyemizdeki Kadın Erkek Eşitlik Komisyonu zorunlu bir komisyon değil. İstedığı an herhangi bir siyasi ... normal bir komisyon olarak kalabilir veya ... Bakanlıkların taşra teşkilatında bulunan, valiliklerde özellikle kadrodan dolayı ve bütçe yönetmeliklerinin olmamasından personel atamasında sıkıntı var. İl ve ilçe belediyelerinin eşitlik birimlerinin kadro bütçe yönetmeliklerinin olmasını istiyoruz.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN – Ben de ... hem kendi adıma Sayın Nermin ... bu başarılı çalışmalarından dolayı tekrar kutluyorum. Kendileri ... bir projeden bugüne gelinen süreçte ... bir süreçte geldikleri noktadan dolayı, kadın hakları konusunda, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlılık oluşturulması konusunda ve kadına karşı, aile içi şiddete karşı mücadelede yapmış oldukları çalışmalardan dolayı kendilerini kutluyorum.

Şimdi, oturumumuzun üçüncü konuşmacısını takdim ediyorum. Sayın Yardımcı Doçent Doktor Burcu Yakut Çakar, buyurun lütfen, söz sizde.

YRD. DOÇ. DR. BURCU YAKUT ÇAKAR – Çok teşekkür ederim.

Önce ben teşekkürlerimi başka türlü ifade edeyim. Bu uzun günün son oturumunun son konuşmacısı olarak bana öncelikle sabrettiğiniz ... için, ... kaldığınız için teşekkür ederek başlamak isterim. Tabii, mecburen Ankara'ya dönüş var, ... yapısal dönemleri de var ama gene de sabrınıza ve ... teşekkür etmek istiyorum.

Daha sonra da, öncelikle Komisyona ve bu etkinliği düzenledikleri için Komisyondaki uzman arkadaşlara ve organizasyonda görev alan herkese teşekkürü borç biliyorum.

İsmim Burcu Yakut Çakar. Kurum... Kocaeli Üniversitesi Öğretim Üyesiyim. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışıyorum.

Ben bu son konuşmayı belki biraz daha oturum içerisindeki paylaşılan iki sunumun yerel yönetim perspektifinin dışında biraz daha kamu politikalarına tekrar dönerek kapatmayı planlayarak kurguladım. Burada bulunuşum, aslında, ... Hanımın da sunumunda vardı ama nihayetlendiremedi, zamanın ... yoğunluğundan dolayı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü altında bugün kadınlara yönelik olarak yürütülen bu programlardan bir tanesi olan eşi vefat etmiş kadınlara yönelik ... programıyla ilgili bir sunum yapacağım.

Şimdi, bu program aslında... Ben bu programın geliştirilmesinden önce yapılan araştırma projesinin araştırma ekibindeydim. Boğaziçi Üniversitesinden Profesör Doktor ... birlikte ... arkadaşımızla birlikte biz bir araştırma projesi yürüttük ve bugün uygulanan bu program bu çalışmadan sonra gündeme geldi, uygulamaya girdi.

Dolayısıyla, aslında şuradan başlamak lazım: Hani, hakikaten her politikanın kendi içerisinde bir cinsiyeti ve cinsiyetçiliği var. Dolayısıyla, bugün ... sabahki oturum... çok özür dilerim, bulunamadım, bir cenazemiz vardı, ondan sonra gelebilirdim ancak. Sabahki oturumlarda ne kadar yönelik olarak Türkiye'de kamu politikası olarak uygulanan neredeyse programlardan bir tanesi bu. Bir yandan da ... gündeme... Aslında bu programa ilişkin bir ön çalışma genel müdürlükte bir süredir devam ediyordu, o zaman ... şimdi Kalkınma Bakanlığıyla birlikte. Bize geldiği noktada da bizden böyle bir program geliştirmek istedikleri, özellikle eşi vefat etmiş kadınlara yönelik bir program geliştirmek istedikleri... Fakat bu hedef kitleye ilişkin bir sosyoekonomik bir profil çalışması ve bir tahmin çalışmasının yapılmasına ilişkin bir taleple geldiler. Dolayısıyla biz burada tabii bir miktar, projeye birlikte geldi, şöyle ... Biz tabii ki sadece eşi vefat etmiş kadınlarla olmaz, sonuçta boşanmış kadınlar da ve evinde ailesini geçindirme durumunda olan, erkekten yoksun kadınlar... Dolayısıyla bu anlamda hanenin geçimini sağlayacak olan, sağlanması beklenen erkekten yoksun olan bütün haneleri kapsamamız gerektiğini söyledik ve nihayetinde boşanmış kadınlar, bunun yanında eşi cezaevinde olan, eşi tarafından terk edilmiş olan, eşinin terk ettiği, eşi kayıp olan kadınları da bu çalışma kapsamına aldık.

Nasıl bir çalışma yürüttük? Önce çalışmanın yöntemiinden biraz bahsedeyim, daha sonra da bizi kurguladığımız çerçeve ve politika yaklaşımından söz ederek devam edeyim. Biz aslında iki ayaklı bir çalışma yürüttük. Bunlardan birincisi, Türkiye genelinde ... yeteneği olan 1.220 kadınla, dul ve boşanmış... Ben "eşi vefat etmiş" çok uzun bir ifade olduğu için bunun yerine "dul" kelimesini kullanacağım bundan sonra sunum sırasında, biraz zamandan da tasarruf ederek. Medeni durumu dul ve boşanmış olan 1.220 tane kadınla Türkiye genelinde bir anket çalışması gerçekleştirdi. Bunun dışında altı ilde de biz ... görüşmeler yaptık. İşte, Trabzon, Van, Bursa, İstanbul, Denizli ve Malatya. Altı tane ilde de biz kadınlarla ve bu kadınlara hizmet sağlayan kurumlarla... Bunun içerisinde İŞKUR il müdürlükleri de vardı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma grupları da vardı, belediyeler de vardı. Mümkün olduğu kadar kapsamı, hem hizmet sonucu var hem de hizmet alma potansiyeli olan kadınlarla görüşme yaparak kurguladık. Dolayısıyla, bu kapsamda yaptığımız görüşmeler aslında bizim bir profil çıkarmamıza yardımcı oldu ama tabii, bu profili çıkarırken aslında bizim kavramsal olarak hareket noktamız her zaman şuydu: Yani kamunun herhangi bir sosyal politikası ya da herhangi bir politika müdahalesi aslında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri de eğer mevcutsa, bunları geçiştirici ya da giderici niteliktedir. Dolayısıyla kamunun müdahalesi aslında nötr bir müdahale değil. Dolayısıyla sosyal politika alanın her veçhesinde bunu görmek mümkün. Dolayısıyla biz biraz sosyal politika yaklaşımı içerisinden biraz daha feminist bir perspektifle bu çalışmayı yürüttük ve de aslında biz bu kadınların sosyoekonomik durumlarının tespitinin ötesinde birtakım politikaları geliştirmek açısından da aslında üç ayaklı bir refah rejimi yaklaşımı üzerinden bakmak gerektiğini düşündük. Bu üç ayağın bir tanesi kamu, devlet ve yani kamunun politikaları önemli. Ama kamu kadar önemli olan iki diğer ayakta bir tanesi piyasa yani kadının emeğinin ücrete dönüşebildiği mekanizmalar. Bir diğer mekanizma ise aile ya da hane ya da işte informal olarak beraber yaşadığı ve sosyal olarak aslında bir destek mekanizması olarak kurgulayabileceğimiz, tanımlayabileceğimiz üçüncü sac ayağı. Dolayısıyla aslında biz bu üçlü yaklaşım üzerinden Türkiye'de -tırnak içerisinde- "erkeksiz kadınların" durumunu anlamaya çalıştık. Erkeksiz kadınlar aslında ... da bir ifade, dul kadınların çünkü hanelerinde... Sonuçta Türkiye'deki refah rejiminin gelişimi itibarıyla da yani Türkiye'deki refah devletinin gelişimi, sosyal politika alanının gelişimi aslında her zaman ev geçindiren bir erkek modeli üzerinden giden bir sistem. Dolayısıyla biz bunu denkleterek bu adamın olmadığı hanelerde ne oluyor, biraz onu anlamaya çalıştık, biraz tersine çevirdik durumu ve de aslında kamunun politika müdahalelerinin bu eşitsizlikleri pekiştirici ya da giderici niteliklerini anlamak için de üç temel alana baktık. Bu alanlardan bir tanesi evlilik ve aile ilişkileriydi yani Türkiye'de evlilik, aile ve boşanma ilişkilerinin nasıl olduğunu anlamaya çalıştık. İkinci ayağı, piyasayla ilişkilendirdiğimiz, özellikle kadınların ücretli işe erişimi ve erişebildikleri işlerdeki durumlarının ne olduğu. Son ayakta gene biraz hane içerisine döndük baktık ve özellikle cinsiyete dayalı iş bölümü kadınların üzerinde nasıl bir rol atfediyor ve bu roller özellikle erkeksiz kadınların hanesinde nasıl tezahür ediyor, biraz bunu anlamaya çalıştık. Dolayısıyla belki de bu üç alandaki bulguları çok fazla uzun uzadıya tartışıp... Yani çünkü ben -Ankara'da, eminim, mutlaka dönemin ilk toplantısında dinlemiştinizdir- çok uzun süredir bu çalışmanın bulgularıyla ilgili toplantılarda bulunuyorum. Raporu da yayımlandı ve dağıtıldı. Dolayısıyla bulgulardan çok yani çalışma kurgularına bir parça değinmek istiyorum ama aslı vurguyu biraz daha politika yaklaşımına ve bu çalışmanın bize gösterdiklerinden hareketle ilkesel olarak aslında toplumsal cinsiyete duyarlı ya da eşitleyici bir kamu politikasının olmazsa olmazlarına işaret ederek vurgulamayı düşündüm. Aslında bizim bu çalışmada belki şunu söylemekte yarar var: Hep yapmaya çalıştığımız yani politika tasarımlarında da benimsediğimiz temel prensip aslında kadınları tek başlarına özerk haneler kurabilecek ve sürdürebilecek hâle getirebilecek bir kamu politikası yaklaşımı geliştirmektir. Dolayısıyla, hani bu müdahalelerin kadını hem birey olarak önemseyen, birey olarak alan hem de onun -Mustafa Bey'in de sunumunda çok hoş belirttiği gibi- aslında kadınlar arasındaki farklılıkların da ayırımına varan ve bu farklılıklara da duyarlı bir yaklaşım geliştirmenin önemli olduğuydur.

Bir de tabii, burada hani gene biraz teorik çerçeveye döneceğim. Çünkü bu teorik çerçeve biraz yolumuzu nasıl çizeceğimizi de çok şekillendiriyor yani aynen bütçe ve harcamalarla ilgili nicel bilgilere bakarken bu nicel bilgileri nasıl türeteceğiz, ne için türeteceğiz, ne için kullanacağız sorusunun arkasında da o var yani nasıl bir yerden bakıyoruz. ... çok güzel söyledi deminki oturumda yani istediğiniz türde bilgiyi türetmek ve istediğiniz türde istatistik çıkarmak mümkün. Nasıl bir perspektiften bakmak istiyorsanız ona göre yani bunu çıkarabilmek mümkün. Ama bunun ötesinde bir miktar bizim teorik çerçevemizde aslında Amartya Sen'in 'Yapabilirlikler Yaklaşımı'na da çok yaslandık biz. Çünkü özellikle kadınları birey olarak algılamak bireyler olarak yapabilirliklerini genişletmek ve yapabilirliklerini artırabilmeye yönelik müdahaleleri önemsemişimizi vurguladık. Dolayısıyla, bu açıdan da kadınların yapabilirliklerini sınırlayan mekanizmaları anlamaya çalıştık yani geçim sorumluluğu özellikle kadınların sırtında olan bu erkeksiz hanelerde aslında kadınların yapabilirliklerini sınırlayan unsurlar neler ve bu unsurları ortadan kaldırabilecek müdahaleler neler olabilir, üzerinde kafa yorduk. Bu açıdan aslında şey yaptık yani bir miktar uluslararası literatüre de baktık, uluslararası politika örneklerine de baktık.

Ülkelerde özellikle yalnız yaşayan kadınlar, erkeksiz kadınlar ya da işte geçim sorumluluğunun kadının üzerinde bulunduğu hanelere ilişkin ne tür kamu politikaları var, ne tür sosyal politikalar var diye baktık ve de ülke örneklerimizde çok geniş kapsamda uygulama örnekleri olduğunu ve bu uygulama örnekleri içerisinde nakit desteklerinin mevcut olduğu çünkü ciddi anlamda bir gelişim sorunu ve gelişim sıkıntısı var. Bu, kısa vadede geçim sıkıntısını çözebilmek için nakit desteğinin önemli olduğunu ama nakit desteği kadar diğer kısıtları kaldırmaya yardımcı olacak önlemlerin de gerekliliğine işaret etti. Bu kısıtlar neler örneğin? Bu kısıtlar, kadının, özellikle mesela demin bahsettiğim üç adım üzerinden baktığımızda, hane içerisindeki iş bölümüne, cinsiyetçi iş bölümüne baktığımızda, kadının üzerindeki bakım yükü ciddi anlamda yapım görevlerini sınırlıyor. Dolayısıyla özellikle ev geçindirmek durumunda kalan kadının, hele ki evde küçük çocuğu varsa bunu yapabilecek imkânlarla erişmesi çok da kolay olmuyor, iki sebepten kolay olmuyor: Bir; kamusal bakım hizmetleri ... olan yani mevcut olan bakım hizmetlerine erişirse biraz lüks ve orta gelir grubunun erişebileceği nitelikte. Dolayısıyla, bakım meselesi yani bu bakım tabii ki bugün Türkiye’de “kadın ve bakım” dediğimiz zaman ilk akla gelen çocuk bakımevleri sorun oluyor ama ... eşit miktarda önemli olan bir bakım sorunu da yaşlı ve engelli bakımı. Özellikle evde bakım için verilen mevcut desteklerin kadınları özellikle toplumsal hayata ve ... hayata ... yarattığı sıkıntıya ilişkin tartışmaya da girmiyorum ama bakım meselesi genellikle evdeki yetişkin bir yaşının ya da bir hastanın bakımı, bir engellinin bakımı ya da çocukların bakımı itibarıyla kadının ciddi anlamda üzerinde bir yük. Dolayısıyla, bu yükün paylaşılması bir anlamda önemli. Bu yükün paylaşılmadığı durumlarda bu kadınlar ne yapıyor? Bu kadınlar olabildiğince palyatif, olabildiğince güvencesiz, olabildiğince kötü nitelikte iş ayarlamak durumunda kalıyor. Bir kısmı evden çıkmadığı için, çocuğu küçük olduğu için eve parça başı iş alıyor ve bunun ne kadar düşük ücretler ve ne kadar güvencesiz ... olduğunu tartışmaya gerek yok. Bir kısmı, özellikle büyükşehirlerin mahallelerinde gözlemediğimiz, “merdivene gitmek” diye bir şey var, bir iş alanı var çünkü bu çok zaman açısından kadın için oldukça kısa süren, ... kendi mahallesindeki apartman bloklarından bir ya da birkaç tanesine gün içerisinde yarım saatini, bir saatini ayırıp çöp topluyor, hızlıca merdivenleri siliyor. Bu arada küçük çocuğunu öbürüne emanet edip gidebiliyor, komşuya bırakıp gidebiliyor. Dolayısıyla, gün içerisinde bakım meselesini yapısal olarak çözemediği için bu sefer gelir kazanma yani eve gelir getirme meselesini palyatif olarak çözmeye gidiyor ve bu oldukça düşük, tabii, hani burada bahsettiğimiz şey ayda 100 lira gibi bir rakama tekabül eden ücretler. Dolayısıyla, son derece düşük ücretli, tabii ki sosyal güvencenin olmadığı işlerde çalışmak durumunda kalıyor. Dolayısıyla, bakım o, bakım tam. O zaman ben çok hızlıca şeye geçeyim, benim 20 dakikam bitmiş ama ben 5 dakikayı şimdi kullanmak istiyorum yani ikinci tur için hakkımı şimdi kullanayım, olur mu? Peki, teşekkür ederim.

Bakım meselesinin aslında yani kadınlar için ... bahsedildikten sonra istihdama ilişkin de sıkıntılardan bir miktar bahsetmek gerekiyor çünkü bir miktar, özellikle bizim görüşme yaptığımız kadınların büyük bir kısmı çalışma hayatına ya hiç girmemiş ya da evlendikten sonra çalışma hayatından çıkmış hanımlar. Dolayısıyla, ailenin yaşam döngüsü içerisinde, işte on beş yıl evlilikten sonra koca bir anda pat diye öldükten sonra, bu kadın on beş yıl ara verdiği çalışma hayatına geri dönmeye kalktığında, ne o çalışma hayatı eski çalışma hayatı ne de onun nitelikleri aslında o çalışma hayatının bugünkü şartlarına cevap verir durumda. Dolayısıyla, ... beceri, nitelik uyumsuzluğu da söz konusu oluyor. Burada tabii önce şeye baktık, iş kurma, ... meslek edindirme kursu var yani bunlar kadınlara yönelik olduğu söylenen, özellikle kadın konusu olduğu söylenen kurslar ne kadar etkin çalışıyor? Ve bunların çok etkin olmadığını gördük. Kursların özellikle çok geleneksel alanlarda yoğunlaştığı, işte ne bileyim, Trabzon’da Trabzon işi burma bilezik yapma şeyi var. İşte gene kadınları özellikle bakım ya da işte geleneksel rollerin içerisinde hapseden işler söz konusuydu. Dolayısıyla, mesleki eğitim, beceri kazandırma ve aslında istihdam garantili kursların söz konusu olmadığını da çok fazla gördük. Dolayısıyla, şuraya geleyim hızlıca: Ülke örneklerine baktığımızda, bu yalnız yaşayan erkeksiz kadının ... ilgili politikaları nakit desteği dışında birkaç farklı alanda desteklenmeli diyorum. Mesela, bunlardan bir tanesi istihdam ve mesleki eğitimle ilgili olmalı. Özellikle belirli ülkelerde 0-3 yaş arası çocuğu olan yalnız annelere nakit desteği veriliyor. Çocuk 3 yaşına geldikten sonra bu nakit desteğinden bir miktarı bakım hizmeti alabilsin diye teşvik olarak veriyor hükümetler. Böyle istihdam edilebilirliği açısından ya mesleki eğitim kursuna yönlendiriyor ya da geleneksel olarak bir mesleki istihdam stratejisi oluşturmaya yönelik çalışma yürütüyor. Çocuk ilköğretime başladıktan sonra da, 7 yaşından sonra da artık tamamen kadının istihdam edilebilirliğine yönelik olarak işte uzmanlarla birlikte, yerel uzmanlarla birlikte çalışması bekleniyor. Dolayısıyla, nakit desteği vermek, daha sonraki günlerde... Tabii, bu Türkiye’de de çok ciddi bir sorun, barınma çok önemli bir problem ve bu kadınların özellikle geçim sorunlarının önemli bir kısmı kira, elektrik, su gibi giderleri karşılayamamaktan dolayı geliyor. Dolayısıyla, örneğin işte barınmaya yönelik birtakım çözümlerin sağlanması, özellikle İngiltere örneğinde ciddi anlamda önemli etki yarattığını gördüğümüz bir uygulamaydı. Bu açıdan da aslında yani bu annelerin, erkeksiz annelerin aslında sosyoekonomik durumlarını ortaya çıkarmak bize çok ciddi anlamda da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin aslında erkeğin olmadığı

durumlarda, erkeğin görünmediği durumda kadının durumunu çok çıplak bir şekilde ortaya koyduğunu da ifade ediyor. Bu açıdan da aslında biz politika önerilerini kurgularken birkaç taraftan baktık demin de örneklediğim gibi. Bir: “Nakit desteği önemli ama yeterli değil.” dedik. Özellikle bakım yani kamusal bakım mekanizmalarının değiştirilmesi gerektiğine ilişkin çok ciddi önerilerimiz oldu. Bu bakım yanında, kadının istihdam edilebilirliği ya da işte ücretli işlere erişimini ve de güvenceli işlere erişimini sağlamanın önemli olduğunu söyledik. Tabii, burada bizim yola çıktığımız en önemli nokta aslında eşitsizliklerin yapısal sorunların tezahürü olarak bizim gözlemleyebildiğimiz somut durumlar orada duruyor. Dolayısıyla, aslında ülkenin genelindeki ne bir gelir dağılımı eşitsizliği olsun, emek piyasasının durumu olsun, işte düşük ücretler olsun, sosyal güvenlik sisteminin dışarıda yarattıkları olsun, bakım yükü olsun, bu gibi meselelerdeki aslında yapısal sorunlar giderilemedikçe istediğiniz kadar belirli gruplara yönelik programlar geliştirin, bunların etkinliği ve erişebildiği kitlenin sınırlı kalabileceğini söyledik. Bu açıdan da hani ilkesel olarak birkaç bir şey söyleyerek konuşmayı bitireceğim ... içerisinde.

Yapısal sorunlara işaret eden bir yaklaşım oldukça önemli, kadınlar arasındaki farklılıkları dikkate alan bir yaklaşım önemli yani bu ... Örneğin barınma sorununu çözmek için işte bu kadınları TOKİ'nin şehrin birazcık dışında yapmış olduğu bir kompleksine içine herkesi yerleştirebilmek de çözüm değil çünkü birçok kadın için örneğin geçim stratejisinin önemli bir kısmı mahalle bakkalından verisiye aldığı salça ya da bulgur ya da vesaire üzerinden yürüyor. Dolayısıyla, kadınların bireysel tercihlerinin ve kadınlar arasındaki farklılıkların da dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz ilkesel olarak.

Bir taraftan, tabii dönüştürücü nitelikte politika yaklaşımını oldukça önemsiyoruz çünkü kadınların mevcut durumlarını iyileştirmenin yanında, eşitsizliklere ilişkin dönüştürücü nitelikte bir yaklaşım olması gerektiğini düşünüyoruz yani emek piyasasındaki genel durumu düzelterek birtakım müdahaleler yani iş yerinin düzgün iş ... ILO'nun “... work” tanımı içerisinde, tezahüründe bulan sosyal güvenceli, iyi ücretli, düzgün çalışma koşulları olan iş imkânlarının sunulması ve gene de kadının bireysel tercihinin bırakılmasını önemli buluyoruz.

Yine, tabii, Türkiye'deki bürokrasinin en önemli sorunu, kurumlar arası iş birliği, işçiyle koordinasyon meselesi. Kim koordine edecek, kim yürütecek, kim denetleyecek? Birtakım protokoller imzalanıyor, tamam, protokoller hayata geçiyor ama bu protokollerin hayata geçtikten sonraki etkinliğini, etki analizini takip etmek gibi bir şeyi, Türkiye'de, Türkiye bürokrasisinde şimdi yeni yeni tartışıyorlar etki analizi meselesini ama yani onun da ne kadar anlaşılıp ne kadar hayata geçeceğine ilişkin benim şahsi tereddütlerim var açıkçası.

Şimdi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı anlamda benzer sorunları var. Öte yandan, program aslında Türkiye'de toplumun asıl temel taşı ya da baş aktörlüğü verilen aile kurumunu oldukça korumaya yönelik bir yaklaşım, tutum içerisinde. Yani ailenin dışına düşmüş olan, ailenin dışına iradi olarak düşmüş olan çünkü boşanma irade işi, yani kendi iradesiyle aile dışına çıkıyor. Dolayısıyla bu kadınları ciddi anlamda cezalandıran bir nitelik kazandığını düşünüyoruz programın. Bir taraftan da tabii şey var: Uygulama itibarıyla hane içerisinde bir erkek olduğu durumda bunun bir şey bildirildiği noktada bunların istatistiği kesmekle, kesecekleri söyleniyor. Dolayısıyla bu aslında biraz özel hayata, özel yaşam alanına bir müdahale, bir gözetim niteliği de arz eden bir yapısı var. Bu açıdan da programın aslında, yani tüm bu hikâyeyi bu kadar uzatmamın sebebi şu: Program aslında kadınlara yönelik ve kadınları ekonomik olarak güçlendirme amacıyla gibi görünse de günün sonunda uygulama itibarıyla bunu gerçekleştirmekten çok çok uzak. Ne zaman gerçekleştirir, ne şekilde gerçekleştirir, bunun ipuçlarını biraz satır aralarında vermeye gayret ettim.

...- Süre bitti.

YRD. DOÇ. DR. BURCU YAKUT ÇAKAR – Farkındayım, son cümlemi söyleyeceğim.

...- Lütfen, son cümlelerinizi alalım.

YRD. DOÇ. DR. BURCU YAKUT ÇAKAR – Aslında kamu politikasının eşitlikçi ya da toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım sürdürülebilmesi aslında birey olarak otonomiye, yani birey olarak özgürlüklere ve birey olarak yapabilirliklere gündelik müdahaleler getirmesiyle mümkün. Hani bunu sadece kadınları işaret ederek söylemiyorum. Sayıştaydan gelen uzman arkadaşın da değindiği gibi ... gruplar arasından da böyle bir eşitlikçi yaklaşım olduğu söylenebilir. Çünkü biyolojik cinsiyet konuşmuyoruz artık, cinsiyet kimliği konuşuyoruz. Dolayısıyla hani kimliklerden bahsediyorsak eğer o açıdan eşitlikçi bir yaklaşım tüm alanlarda benzer şekilde ve grupların yapabilirliklerini artırıcı nitelik taşımasını önemli buluyoruz.

Sabrınız için çok teşekkür ederim. Çok uzattım ama çok fazla söylemek istediğim şey vardı. Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

...– Biz de Sayın Yardımcı Doçent Doktor Burcu Yakut Çakar' a teşekkür ediyoruz. Ek sürelerini de kullanmış oldular. Kendileri, 200 kişiyi kapsayan Türkiye'de altı il kapsamında yaptıkları yalnız yaşayan, eşinden ayrılmış ya da eşinden ayrılmamış kadınların sosyoekonomik profillerini ortaya çıkarmaya başlayan projelerin sonuçlarını paylaştılar. Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, 3'üncü ve son oturumumuzun ilk konuşmacısı Sayın Doktor Duygu Dalgiç Uyar on beş dakika konuşmuştu, sunumunu yaptı. Haksızlık olmasın diye, ek süresini kullanıp kullanmak istemediğini kendisine sormak istiyorum. Söylemek istediği bir şeyler var mı?

Buyurun lütfen, söz sizin.

DR. DUYGU DALGIÇ UYAR – Ben çok teşekkür ediyorum. Sesim gür sanırım, şey olabilir.

Sabrınızı çok zorlamak istemiyorum ama sadece bir cümleyle aslında bitirmek istiyorum. Bizim için Türkiye Belediyeler Birliği olarak, belediyelerin toplumsal cinsiyetin yaklaşımını, hem politikalarında hem örgüt yapılarında ve uygulamalarında göstermesi çok anlam taşıyor ve bunun için belki merkezi yönetime göre yerel yönetimler daha esnek yapıya sahipler ama yasal dayanak çok önemli ve bu yasal dayanak eğer hazırlanırsa ve onlara sunulursa aslında yerel yönetimler çok güzel iyi uygulamalar yapabiliyor ama burada yasal dayanağın altını vurgulamak istiyorum ve çok teşekkür ediyorum.

...– Biz de oturumumuzdaki konuşmacılarımıza değerli sunumları için çok teşekkür ediyoruz. Ben çok uzatmak istemiyorum.

Sayın Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Başkanımız Aziz Sibel Gönül de aramıza döndüler. Kendilerini, bugünkü çalıştayın değerlendirmesini ve kapanışını yapmak üzere kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU BAŞKANI AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Sayın Vekilim, çok kıymetli katılımcılar; zannedirim programın sonuna geldik.

Başbakanımızın programı vardı, o yüzden en sondaki programımda bulunamadım ama sabahtan bu zamana kadar katılım gösteren, oturumlarda konuşan tüm arkadaşlarıma, katılımcılara, canıgönül den teşekkür ediyorum.

Evet, gerçekten Türkiye için ... olabilecek bir anda burada hep birlikte aslında kurumlar arasında hem bu konudaki farkındalığı arttırmak, bürokraside, kurumlar arasında bu konuyla ilgili bir bakış açısını getirmek aslında çok önemli. Bunun için herhangi bir bakanlıkta aslında böyle bir eşitlik biriminin kurulması yönünde taleplerimiz oluyor. Bu birimler zaten geç geliyor kurumlarda, bu alanlarda mesafemiz biraz daha zor olacaktır.

Ben tüm emeği geçenlere gerçekten teşekkür ediyorum. Başta Alt Komisyon Başkanımız İstanbul Milletvekilimiz Sayın Alev Dedegil ve alt komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarıma, tüm kurumlardan gelen arkadaşlarıma, akademisyen arkadaşlara, diğer yerel yönetimlerden katılan arkadaşlara, sivil toplumdan katılan arkadaşlara ve uzmanlarına, tüm kurum uzmanlarına, başından sonuna kadar olan il müdürümüze teşekkür ediyorum. Gerçekten bu bizim alt komisyon raporumuzda önemli bir çalışma raporu olarak yer alacak. Katkılarınızdan dolayı hepinize teşekkür ediyorum, Kocaeli Valiliğine de.

Bu duygularla toplantımızın -yine buluşmak üzere diyerek- verimli olduğuna da inanarak hepinizi tebrik ediyorum, çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun. (Alkışlar)

Kapanma Saati: 15.38